TERENTIUS CHRISTIANUS,

SIVE

COMOEDIÆ DUÆ
Terentius ſtylo conſcriptæ.

Ad uſum Scholarum ſeorſum excuſæ:

TOBÆUS, ſc.

&

JUDITHA.

His Acceſſit
PSEUDOSTRATIOTES,
Fabula jocoſa ac ludicra.

Autore CORN. SCHONÆO.

LONDINI,
Sumptibus Societatis Mercatorum
Librariorum, 1691.

4938.27

Ad Lectorem.

PVerum (ut inquit Lilius, apud Anglos Grammaticus non ignobilis) *nil nisi pura decent.* In Terentio est pura oratio, materia verò utplurimum haud ita pura: nec mirum. Quid enim aliud à misello Ethnico, verum Deum veræ puritatis fontem ignorante, expectare possis? Operæ pretium itaq; fecit Schonæus, vir doctissimus, qui in gratiam Christianæ pueritiæ, materias castiores purâ Terentii phrasi vestiverit, ut pueritia unà cum orationis elegantia, morum quoque sanctitatem & probitatem imbiberet. Pauca autem delibavimus, quia in hoc genere pauca sufficere videantur. Apocrypha verò selegimus, non quia sanctiora aut veriora, sed quia lusibus aptiora judicamus: imprimis Tobæum & Juditham, quorum utrumq; doctus quidam Theologus sacrum potiùs poema, quàm historiam, appellandum arbitratur. Notum est præterea & vulgari sermone tritum proverbum, *Non oportet cum sanctis ludere.* Quid autem Scripturis canonicis divinitùs inspiratis augustius & sanctius inter homines inveniri posset? His itaq; addere, detrahere, omittere, sermones & personas affingere, & hujusmodi, quæ poetica licentia postulat, nonnullis, quos temerè offensos nolumus, religio est. Nam quæ in his libris vel falsa, vel dura; vel impura videri possunt, ea piorum præceptorum prudentiæ relinquo. Vale, Lector amice, & ista vel omitte vel fruere bono tuo.

Actorum nomina.

Tobæus, senex.
Tobias, Tobæi filius.
Myda, Tobæi puer.
Achior, *Ægio*, *Nabathus*, } tenuioris fortunæ homines.
Raphael, Genius adolescentis formâ indutus.
Anna, Tobæi uxor.
Sara, puella.
Raguel, Saræ pater.
Edna, Raguelis uxor.
Phædra, *Myrrhina*, } Ednæ pedisequæ.
Sosia, Raguelis servus.
Lychas, Raguelis puer.
Gabel, senex.

PRO-

PROLOGUS.

Trimetri.

Salvete, Spectatores candidissimi,
Huc quotquot accessistis, actiunculam
Novám hanc vestrâ decoraturi præsentiâ:
Priusquam noster hîc grex in proscenium
Se conferat, rogatos unum hoc vos velim
Maximopere, ut mihi quæ ad hanc rem attinent
Pauca locuturo, paulisper dignemini
Accommodare aurem patientem ac benevolentiam.
Dum nuper hæc in lucem prodit fabula,
A malevolis quibusdam nostram industriam
Sentimus improbarier: qui ipsi tamen
Ignaviâ torpescentes, nullum suæ
Quam ubique venditant, scientiæ specimen
Unquam edidêre; sed in canum mordacium
Morem, bonorum diligentiam suis
Convitiis, dicteriisque identidem
Lacerant, nihil ipsi proferentes doctius.
Quorum ut minùs nos commoveat procacitas,
Vester candor, & humanitas facit: quibus
Si noster hic labor non improbabitur,
Abunde magnam consecutus gloriam
Mihi videar. Nam veluti à laudatis viris
Laudari, pulchrum gloriosúmque est; ità à
Malis culpari, aut illudi, pulchrum arbitror.
Facessat ergò iniquorum calumnia,
Illustrium facinorum individua comes:

Quæ nunquam gliſcit ac furit impotentiùs,
Quàm cùm fruſtra niti intelligit: putes
Cicadam alis correptam. Sed quo nos rapit
Animi calor, dum malevolos ulciſcimur!
Nunc quam ſumus acturi cognoſcite fabulam,
Ex myſticis vobis depromptam literis.
Non hîc amore demens adoleſcentulus
Pudenda coràm jactitabit crimina;
Nec fabuloſus quiſpiam Deus, viri
Mentitus formam, amantem fallet conjugem;
Nec miles adverſa oſtentabit vulnera;
Nec ſervus argento emunget ſenem. Nihil
Horum noſtra exhibebit Actiuncula:
Nil hîc profanum, aut ludicrum: verùm ſacram,
Piámque grex repræſentabit hiſtoriam.
Cui ſi quis attentas aures accommodet,
Multa in animo ipſi conſidebunt commoda.
Quapropter ut frequentes & alacres modò
Huc confluxiſtis, ità favete ſilentio:
Ne quid tumultûs inter vos ortum, gregem
Hunc noſtrum ſcenicum interturbet. Hic puer
Quem conſpicamini exire in proſcenium,
Vobis periocham recitabit comœdiæ.

Comœdiæ Periocha.

TOBÆUS operam humandis navans mortuis,
Deíque ſacro mancipatus cultui.
Viſu ſpoliatur infelix: mox inopiâ
Periclitans, gnatam ad Gabelem in Mediam
Ablegat, repetitum pecuniam penes
Hunc quondam depoſitam. Qui in itinere comitii

Rapha

Raphaëlis operâ ducit Saram, ſui
Avunculi gnatam unicam, uxorem: dein
Domum reverſus, ab eodem edoctus, patri
Amiſſum reſtituit viſum. Ædes gaudio
Præter ſpem objecto undiquaque perſtrepunt.

ACT. I. SCEN. I.

Tobias, Myda.

Trimetri.

Quis te, Deus, cœli terræq; conditor,
Mortaliúmq; plaſtes, dignis efferat
Laudibus? & ad invictam tuam potentiam
Cæcutienti non ſtupeſcat pectore?
Qui omni prior tempore ac ævo vetuſtior,
Cùm nihil in rerum natura jam exiſteret,
Cœlum, terræq; machinam meditullio
Aëris inhærentem, ſuóque pondere
Libratam, olim ex nullo creâſti ſemine.
Creatáque inſcrutabili prudentiâ
Porrò tutaris, conſervas, atque vegetas.
Næ ego ſtatim primis ab incunabulis
Te jure fect maximi: tibíque me
Per omnia, pater, obſequentem præbui: &
Spretis calumniantium convitiis,
Tuo me totum mancipavi cultui.
Ad te ſacram veluti ad anchoram, Deus
Humanâ deſtitutus ope, me confero.
Meorum tu laborum requies, tu unicum
In rebus deſperatis præſidium mihi:

Quæ nunquam gliſcit ac furit impotentiùs,
Quàm cùm fruſtra niti intelligit: putes
Cicadam alis correptam. Sed quo nos rapit
Animi calor, dum malevolos ulciſcimur!
Nunc quam ſumus acturi cognoſcite fabulam,
Ex myſticis vobis depromptam literis.
Non hîc amore demens adoleſcentulus
Pudenda coràm jactitabit crimina;
Nec fabuloſus quiſpiam Deus, viri
Mentitus formam, amantem fallet conjugem;
Nec miles adverſa oſtentabit vulnera;
Nec ſervus argento emunget ſenem. Nihil
Horum noſtra exhibebit Actiuncula:
Nil hîc profanum, aut ludicrum: verùm ſacram,
Piámque grex repræſentabit hiſtoriam.
Cui ſi quis attentas aures accommodet,
Multa in animo ipſi conſidebunt commoda.
Quapropter ut frequentes & alacres modò
Huc confluxiſtis, ità favete ſilentio:
Ne quid tumultûs inter vos ortum, gregem
Hunc noſtrum ſcenicum interturbet. Hic puer
Quem conſpicamini exire in proſcenium,
Vobis periocham recitabit comœdiæ.

Comœdiæ Periocha.

TOBÆUS operam humandis navans mortuis,
Deíque ſacro mancipatus cultui.
Viſu ſpoliatur infelix: mox inopiâ
Periclitans, gnatam ad Gabelem in Mediam
Ablegat, repetitum pecuniam penes
Hunc quondam depoſitam. Qui in itinere comiti

Rapha

Raphaëlis operâ ducit Saram, ſui
Avunculi gnatam unicam, uxorem: dein
Domum reverſus, ab eodem edoctus, patri
Amiſſum reſtituit viſum. Ædes gaudio
Præter ſpem objecto undiquaque perſtrepunt.

ACT. I. SCEN. I.

Tobias, Myda.

Trimetri.

Quis te, Deus, cœli terræq; conditor,
Mortaliúmq; plaſtes, dignis efferat
Laudibus? & ad invictam tuam potentiam
Cæcutienti non ſtupeſcat pectore?
Qui omni prior tempore ac ævo vetuſtior,
Cùm nihil in rerum natura jam exiſteret,
Cœlum, terræq; machinam meditullio
Aëris inhærentem, ſuóque pondere
Libratam, olim ex nullo creâſti ſemine.
Creatáque inſcrutabili prudentiâ
Porrò tutaris, conſervas, atque vegetas.
Næ ego ſtatim primis ab incunabulis
Te jure feci maximi: tibíque me
Per omnia, pater, obſequentem præbui: &
Spretis calumniantium convitiis,
Tuo me totum mancipavi cultui.
Ad te ſacram veluti ad anchoram, Deus
Humanâ deſtitutus ope, me confero.
Meorum tu laborum requies, tu unicum
In rebus deſperatis præſidium mihi:

Profectò inhumanus ſim, ac caute durior
Adamantinâ, hominíſque indignus cognomine,
Salutiferis tuis præceptis ſi velim
Præfractus adverſarier. Nihil mihi
Dulce ſine te: ſed auſtera, inſuavia,
Aſpera, tetrica, amaráque videntur omnia;
Ni tu noſtri miſertus, ægritudines,
Crebráſque anxietates melle tuo condias.
Quare ut longo cervus anhelus curſu, ac ſiti
Enectus, ſiccis inhiat undam faucibas;
Ità ad tuam, Deus, tutelam confugit
Gravi perculſa mens ſollicitudine: nec hinc
Unquam niſi refocillata revertitur.
Scaz. *Quid, obſecro, vita hæc habet voluptatis?*
Quid non potiùs laboris, ac moleſtiæ?
Quæ non pericula generi mortalium
Impendent, urgent, obruunt? Et quod magis
Dolendum, cùm omnis ſecuri infortunii
Extra periculum nos poſitos maximè
Putamus ſæpe ab inopinato turbine
Proſternimur: riſúſque in fletum, gaudium
In luctum, & in gemitum jocus convertitur.
Nec eſt quòd externa hîc exempla recenſeam:
Abunde nobis talium ſupereſt domi.
Atque adeò varios ipſi perpeſſi ſumus
Caſus frequenter: tum, inquam, quando carceri
Incluſus, arctíſque colligatus vinculis
Infanda patiebar miſer. Animum tamen,
Scaz. *Quamvis indignis tractatus modis, nunquam*
Deſpondi: ſed tuam, Deus, implorans opem,
Nè unquam quidem fruſtratus ſum: adeò ut qui

mihi Præ

Præsens exitium molirentur, hi suis
Ipsorum pedicis irretiti, protinus
Tibi pœnas dederint. Atque hujus rei exemplum Sept.
Nobis exhibitum est in Senacheribo, qui mihi Scaz.
Infensus, quòd inhumata aliquot cadavera,
Immanibus turpitcr objecta bestiis,
Misertus sub terra defoderam, statim
Et me, meámque conjugem, & charum mihi
Filiolum jussit comprehendier. Quâ re Scaz.
Compertâ, sine mora solum vertens, manus
Furentis effugio. Ille mea amens diripit,
Ædésque nostras occupat. At vide, obsecro,
Quàm infeliciter hæc illi res successerit,
Et qucm exitum ejus sortita sit immanitas.
Nefando demereri sibi dum crimine
Deum parat, agitatus infernalibus
Furiis, nati jam destinati victimæ
Patrem trucidant impium. Atque ità scelerum
Vindex Deus commissum ulciscitur nefas;
Qui licèt ad puniendum sæpe tardiùs
Assurgat, effugiet tamen nemo nocens
Ejus flagellum: & longiorum sæpius
Acerbitate pœnæ compensat moram.
Ergò saluti qui suæ Dimet.
Velit consultum, omni Deum reverentiâ
Supplex colat, præceptísque illius obsequi
Indesinenter studeat: sic illi nihil
Unquam nocebit fraus calumniantium:
Ac impetentium mendacia facilè
Eludet, divina adjutus ope. Sed jam ad id
Tempus est reverti, cujus unius gratiâ

Profectò inhumanus ſim, ac caute durior
Adamantinâ, hominiſque indignus cognomine,
Salutiferis tuis præceptis ſi velim
Præfractus adverſarier. Nihil mihi
Dulce ſine te: ſed auſtera, inſuavia,
Aſpera, tetrica, amaráque videntur omnia;
Ni tu noſtri miſertus, ægritudines,
Crebráſque anxietates melle tuo condias.
Quare ut longo cervus anhelus curſu, ac ſiti
Enectus, ſiccis inhiat undam faucibas;
Ità ad tuam, Deus, tutelam confugit
Gravi perculſa mens ſollicitudine: neo hinc
Unquam niſi refocillata revertitur.
Scaz. *Quid, obſecro, vita hæc habet voluptatis?*
Quid non potiùs laboris, ac moleſtiæ?
Quæ non pericula generi mortalium
Impendent, urgent, obruunt? Et quod magis
Dolendum, cùm omnis ſecuri infortunii
Extra periculum nos poſitos maximè
Putamus ſæpe ab inopinato turbine
Proſternimur: riſúſque in fletum, gaudium
In luctum, & in gemitum jocus convertitur.
Nec eſt quòd externa hîc exempla recenſeam:
Abunde nobis talium ſupereſt domi.
Atque adeò varios ipſi perpeſſi ſumus
Caſus frequenter: tum, inquam, quando carceri
Incluſus, arctíſque colligatus vinculis
Infanda patiebar miſer. Animum tamen,
Scaz. *Quamvis indignis tractatus modis, nunquam*
Deſpondi: ſed tuam, Deus, implorans opem,
Nè unquam quidem fruſtratus ſum: adeò ut qui
mihi Præ

Præsens exitium molirentur, hi suis
Ipsorum pedicis irretiti, protinus
Tibi pœnas dederint. Atque hujus rei exemplum Sept.
Nobis exhibitum est in Senacheribo, qui mihi Scaz.
Infensus, quòd inhumata aliquot cadavera,
Immanibus turpitcr objecta bestiis,
Misertus sub terra defoderam, statim
Et me, meámque conjugem, & charum mihi
Filiolum jussit comprehendier. Quâ re Scaz.
Compertâ, sine mora solum vertens, manus
Furentis effugio. Ille mea amens diripit,
Ædésque nostras occupat. At vide, obsecro,
Quàm infeliciter hæc illi res successerit,
Et qucm exitum ejus sortita sit immanitas.
Nefando demereri sibi dum crimine
Deum parat, agitatus infernalibus
Furiis, nati jam destinati victimæ
Patrem trucidant impium. Atque ità scelerum
Vindex Deus commissum ulciscitur nefas;
Qui licèt ad puniendum sæpe tardiùs
Assurgat, effugiet tamen nemo nocens
Ejus flagellum: & longiorum sæpius
Acerbitate pœnæ compensat moram.
Ergò saluti qui suæ Dimet.
Velit consultum, omni Deum reverentiâ
Supplex colat, præceptísque illius obsequi
Indesinenter studeat: sic illi nihil
Unquam nocebit fraus calumniantium:
Ac impetentium mendacia facilè
Eludet, divina adjutus ope. Sed jam ad id
Tempus est reverti, cujus unius gratiâ

In publicum hodie prodii. Quin filio
Potiùs dedam id negotî. Puer, hem, protinus
Accerse huc ad me filium. Myd. *Curabitur.*
Sed ubinam eum nunc esse existimas, here?
Tob. *Apud matrem in triclinio. Ehodum propera.*
Myd. *Eo.*
Tob. *Jamjam aderit, opinor, ubi se huc intellexerit*
Ad me vocarier: adeò per omnia
Patri obsequentem sese præbuit hactenus. Oh!
Quemquámne hominem posse in animo instituere,
Parare, quod sit charius, quàm ipse est sibi?
Ego pol hoc modo me erga illum affectum sentio.
Septen. *Sed ostium à nobis crepuit, atque ipse exit foras.*

ACT. I. SCEN. II.

Tobias, Tobæus.

Ejusdem generis.

Quid? Hiccine patrem astare dicebas, Myda?
Sed eccum. Adibo. Mi pater, adsum: nunquid est
Per me curatum quod velis? Tobæ. *Probè facis*
Fili, quòd accersitus protinus advolas.
Accede propiùs, habeo quod mandem. Tob. *Impera*
Quod vis: quicquid præceperis, effectum dabo.
Tobæ. *Achiorem, Nabathum, atque Ægionem illum senem*
Septen. *Consanguineos nostros absque mora conveni: quibus*
Cum pauperie, sat scio, res est domi: dicésque me
Cupere, ut conviva hodie esse dignentur mihi:

Nihil

Nihilque cunctentur, ſed protinus ſimul
Omnes ut adſint curent. Tobi. *Hem, fiet, pater.*
Tobæ. *Gaudeo me jam indè ab adoleſcenti ſemper* Scaz.
Eo fuiſſe animo, ut nihil minùs putem
Perire, quàm quod in egenos confertur. At
Hæc uxori mecum non conveniunt : venit
Sæpe ad me clamitans, Quid agis Tobæe? cur
Rem omnem profundis? cur quod nos comparſimus,
Noſtrum defraudantes genium, tu crebrioribus Sept.
Conviviis inſumis? haud exiſtimans
Quanto labore partum. *Et longè errat, meâ*
Quidem ſententiâ, quæ, quod famelico
Tenuiorum ventri ſaturando impenditur,
Arbitretur perire. Mea ſic eſt ratio,
Et ſic animum induco meum ; Qui egeſtate, Scaz.
Fame, aut ſiti periclitantium ſuis
Facultatibus opitulatur, Deum ſibi
Non hominem demeretur. Sed ceſſo domum
Reverti, ut quod opus ſit futurum apparem.

ACT. I. SCEN. III.

Achior, Ægio, Nabathus, Tobæus.

Trochaici caralectici, partim ſeptenarii, partim octonarii.

BEne profectò habet, quòd hodie me famelicum
Ad ſuum Tobæus prandium invitaverit.
Nam domi mihi culina frigido languet foco,
Vacuus crepitat inediâ venter, dentéſq; pruriunt,
Stomachus latrat: vix quemquam puto fame magis
Effractum. Sed noſtérne hic eſt Ægio, procul
Huc quem adventare video? Eſt is ipſus: alloquar

Homi-

Hominem, ut quò properet intelligam. Salve Ægio
Senar. Ægi. *Et tu tantundem Achior.* Achi. *Quid it*
curris? aut
Quónam tam præcipiti festinas gradu?
Æg. *Rectà ad Tobæum, qui me per filium modò*
Apud forum jussit accedere protinus ad prandium.
Achi. *Quid audio?*
Senar. *Huc & nos jejunis properamus faucibus.*
Ægi. *Optimè hercule factum. Oh! nunc demum*
solida videtur mihi (audio
Hæc voluptas, cùm & te participem ejusdem for
Sed quis ille? Nónne Nabathus? Aut ille est, aut
parùm (spic
Prospiciunt oculi. Ach. *Vide ut properet. Heus re-*
Iamb. *Ad me, Nabathe, est quod tibi dicam: paululum hu*
Digredere. Nab. *Non audio.* Ægi. *Res seria est*
Nab. *Ah desine* (seriam
Acat. 2. *Meum iter impedire, quando ad rem vehementer*
Accurro, nempe ad convivium: & inanitate
Intestina mihi jamdudum murmurant. Valete.
Achi. *Obtundis. Resiste: nos eòdem tendimus.*
Nab. *Alias res agitis.* Ægi. *Certè, resiste inquam.*
Nab. *Quò ergò mihi* (rem
Esse iter creditis? Ægi. *Ad Tobæum.* Nab. *Profectò*
Tetigisti acu: buccine sed & vos invitatos dicitis?
Ægi. *Sumus, ô bone.* Nab. *Quid hîc cunctamini*
igitur tam diu?
Aut cur non rectà proceditis? Maturemus: mihi
Etenim venter inediâ ferè exhaustus est. Ægi *Pro-*
be monet:
Nam meus quoque jampridem animus in patina
est. Nab. *Commodè* Ecc

Ecce domo egreditur Tobæus. Salve plurimùm
Vir colende. Tobæ. Amici salvete: hoc est gratior
Vester adventus mihi, quòd maturiùs simul
Omnes advenistis. Sed nescio quid suspicer,
Quòd nos solito convenitis infrequentius.
Nam quid est quod vos à nostris ædibus avocet?
Ne celate, ut offensæ medeamur. Achi. Ah! tace
Sodes, nemo est qui nos excipiat prolixius,
Lautiúsq;. Tobæ. Quid causæ est igitur, quòd ratiùs
Hîc vos video? an quia non invitaverim prius?
Ægi. Isthuc ipsum, mi Tobæe: pudet enim accedere
Non vocatos. Tobæ. Ah! quasi qui sim pendum etiam satis
Perspectum habeatis. An ignoratis bonos Scen.
Ad bonorum prandia vel ultro solere accedere?
Quapropter mittite posthac pudorem intempestivum:
Non solùm vocatis, at etiam invocatis hîc locum
Vobis scite paratum esse. Sed accumbamus. Puer,
Hem, cape guttum, ac manibus cedo aquam. Agite, prandium
Interim, dum de loco altercamini, communicatur.
Tu mihi dexter accumbe, Ægio; tu sinistet, Achæe.
Tu Nabathe ex adverso sedebis commodè.

ACT. I. SCEN. IV.

Tobæus, Ægio, Nabathæus.

Trochaici catalectici, senarii, septenarii, & pauci octonarii.

ANtequam amici hisce dapibus corpus alamus
Reficiamus, primùm divinæ in nos munificen-
Gratias agamus: nè, dum temperatio (tiæ

Pascitur corpus cibo, mens dignior
Et potior nostrî pars contabescat, à Deo
Destituta. Ægi. *Sapienter, piéq; mones, Tobæe: nam*
A precatione convenit convivium
Auspicari. Tobæ. *Exordiar igitur. Pater*
Cœlestis, qui vane quondam ex æthere
Acat. *Demisso majores nostros inediâ periclitantes*
Affatim largéq; omnes saturâsti: oramus ut cibum
Quem tuo beneficio sumpturi sumus,
Nobis esse salutarem velis: quo, corpore
Simul & animo, ità refocillemur, ut post hanc bre
Et fragilem vitam, tuo cœlesti nectare
Iamb. *Tecum perpetuò contingat epularier.*
Convi. *Amen.* Tobæ. *Agite cognati charissimi, sati*
Iam moratum est: quisq; arripiat quod palato maxime
Sapiat: hunc quid armum ovillum dissecare vere-
mini?
Quisq; sibi persuadeat domi se esse suæ. Nab. *Sedul*
Operam navamus, Tobæe: apud mensam etenim
neminem
Convenit verecundari: namque in hoc apponitur
Quicquid infertur, non ut oculos pascat, sed ut
Esurientem placeat stomachum: quin inutilis mihi
(Ne quid simulem) semper visus est pudor,
Iamb. *Dum præstò est, quo ventrem exatures famelicum,*
A cibo jejunis temperare faucibus.
Tobæ. *Æquum dicis: at interim tuus quid cessat*
cantharus? *(saluti sit precor,*
Nab. Ægio, *hunc tibi præbibo cyathum.* Ægi. *Ut*
Mi Nabathe. Tobæ. *Ecquid tibi hoc villi sapit?*
Nab. *Nunquam, ità me Deus amet, gustavi mera-*
cius.

Tobæ.

obæ. *Hem, quidnam ſibi vult hîc præceps filii*
ter ventus? Quàm vereor nè quid mali
unciet! & neſcio quid infortunii
nimus præſagiat mihi. Iam.

ACT. I. SCEN. V.

Tobias, Tobæus, Achior.

Ejuſdem generis.

——— *HEU pater! non ità procul (deliter*
Hinc reperi quendam ex conſanguineis noſtris cru-
nterfectum. Tobæ. *Hem fili. quid ais? occidi*
acilè divinabam fore, ut hujus prandioli breve Iam.
Gaudium ægritudo aliqua interturbaret: nihil
Adeò in rerum natura reperias proſperum
Ac beatum omni ex parte. Experior veriſſimam
Tandem eſſe Amoſi vatis ſententiam
Illam, quâ monet, nè rebus elati proſperis
Genio indulgeamus: namque hoc inſolentiæ
Crimine Deum irritatum, mutaturum brevi
Conditionem rerum, próque lætis triſtia
Suppeditaturum. Sed nè nos debiti
Obſequii oblivíſcamur, præſtiterit ſurgere,
Ut amici cadaver à ferarum morſibus
Vindicem, ac ſepeliam. Achi. *Pol ne feceris,*
Si ſapis, Tobæe, niſi te præſens in periculum
Conjicere malis, quàm edicto Principis
Obſequi. Tob. *Faceſſant regis crudeliſſimi*
Imbelles minæ: magis ſtimulant cæleſtia
Me Dei præcepta; quibus præſtiterit obſequi,
Quàm impiis tyranni conſtitutiunculis.

Sed

Sed nihilo minùs vos, dum absum, pergite
Interim apposito non parcere cibo. Mox simul
Ac consanguinei perempti corpus publica (nus
E via clàm ad nos protraxero, huc recurram proti-

ACT. I. SCEN. VI.

Nabathus, Achior, Ægio.

Ejusdem generis.

QUam vereor miser nè sibi perniciem exitiúm-
que adferat
Hic homo, dum nimiùm præfractus suæ
Neminem patitur refragari sententiæ!
Quoties ipsum clàm admonui? quoties sibi
Ut caveret obtestatus sum? at nihil
Exorabam unquam. Achi. *Ego quoq; eadem seduli*
Quanquam sæpe inculcabam, semper tamen
Iamb. *Surdo occinebam fabulam.* Ægi. *Mirum est ho-*
minem adeò
Suæ sententiæ esse tenacem, ut nè optimè quidem
Consulentibus dignetur acquiescere.
Quid quæso cum hujusmodi agas hominibus, suâ
Excæcatus pertinaciâ? Deum
Oremus, ut temerariam ejus confidentiam
In meliorem vertat, quàm nos remur, exitum.

ACT. I. SCEN. VI.

Tobæus, Anna.

Σκάζοντες.

CUm mecum sceleratos mortalium mores
Perpendo, non possum quin defleam nostræ

Ad

Adeò deploratum ætatis ſtatum. Quid non
Audent homines perverſi? quod ſcelus, quamvis
Abominandum, perpetrare cunctantur?
Dura quidem nos Iſraelitides ſemper
Hos inter Niniviras paſſi ſumus, nunquam
Tamen atrox efferatæ incanduit gentis
Crudelitas in nos immaniùs quàm nunc.
Profectò non parcunt nobis magìs quàm ſi
Illis res eſſet cum pecudibus aut brutis.
Id eſſe verum haud diffitebitur, quiſquis
Hujus trucidati undiquaque differtum
Vulneribus corpus intueatur: heu! quiſnam
Tam diras non excecretur manus, tale
Quæ non erubuerint facinus? Videte, oro,
Quàm fœdè ac turpiter cadaver hoc omni
Ex parte ſit laniatum; quàm nihil toto
Illæſum corpore relictum; à truci credas
Urſo diſcerptum. Tam infandum, Deus, cernis,
Et impunitum relinquis ſcelus? An. *Quiſnam hîc*
Stomachatur? Hem marite mi, quid eſt ſodes,
Quod tantopere iratus incuſas? Satin' ſalvæ
Res? Quid taces? Tob. *Quid incuſem rogas? Ecce*
Quàm immaniter hic noſter amicus trucidatus
Sit. An. *Me miſeram! interii. Quis auſus eſt hoc tam*
Horrendum facinus? Tob. *Quis niſi quiſpiam ex hiſce*
Ninivitis: quorum acerbitas inardeſcit
Jampridem in nos amarulentiùs. An. *Næ iſte*
Quavis tigri fuit crudelior: verùm
Quis ipſum huc devolvit? nam modò, foras foriè
Dum prodeo, conſpiciebam nihil. Tob. *Credo.*
An. *Ebo, quin reſpondes?* Tob. *Jam audies rem*
omnem. *Modò*

Octo. *Modò, prandio vix dum incepto, venit ad me fi-*
us, clamans,
Quendam ex consanguïneis non ità procul nostris
Ab ædibus miserè jacere confectum.
Hìc ego relictâ mensâ protinus rectà
Eò me confero. Ac primùm quidem cædem
Contemplatus omnium immanissimam, multùm
Diúq; flevi, mox sublatum in humeros, huc
Ad nos deportavi cadaver. An. *In quem usum?*
Cedo. Tob. *Quò sub noctem clàm sepeliam.* An.
Ah demens, (incepte
Sepelias? Tob. *Quidni timida?* An. *Vide qui*
Non te latet quantopere interminatus sit
Assyriæ rex, nè quis nostratium tentet
Israelitarum cadavera usquam clàm
Defodere? idcirco, si sapis, cave, ne & nos
Simul omnes tecum perdas. Tob. *Nihil agis: nu-*
Sept. *Vitâ defunctos hoc obsequii genere desistam* (qua-
Prosequi: etiamsi mille tyrannus intentet
Cruces. Quamvis mortem minitetur, in morte
Nihil est, quod magnopere metuam, mali. A. *Mi vi-*
Si tibi consultum vis, sententiam muta. Ah!
Quàm vereor nè hoc, quantum nunc tibi sedet cor-
Tantum nobis propediem incommodet! Tob. *Pergi-*
Mulier esse? ullámne unquam ego volui rem, in q-
Tu mihi non fueris adversata? Quòd si nunc
Quæram, quid sit quod peccem, nescias in qua
Re tam confidenter restas mihi. An. *Eheu! qui-*
Egon' isthuc nesciam? jam sæpius frustra
Quid me sollicitet exposui tibi. Tob. *Mitte*
Malè ominarier: satis mihi quæ in rem

Su-

Sunt ipſe perſpicio. Quaſi antea nunquam
Idem impunè à nobis ſit factitatum. An. *Non*
Nego, verùm hodie minus expedit. Tobi. *Abi ſtulta,*
Nihil dicis: præſtat Deo obſecundare (confido
Quàm homini: huic enim noſtrum hoc gratum eſſe
Beneficiolum. At ſatìs ſupérque ceſſaſſe
Hìc videor nè quis rem fortè ſubodoratus,
Majeſtatis læſæ nos deferat. Corpus
Interea hoc auferam mecum domum: ut noctu,
Semotis arbitris, clàm ſepeliam: nam quod
Cavere potes, ſtultum eſt admittere; hinc ad relictos
Me conferam amicos, quos vereor ne mea mora of-
fendat
An. *I ſané. Perii: jam mihi videre videor cladem*
Ex hujus temeritate brevi profecturam.
Deum immortalem! adeon' pertinacem eſſe
Hominem, adebque inexorabilem ac durum,
Ut neque lacrymis, neque precibus licet blandis,
Magìs moveatur quàm ſaxum? ô gravis luctus!

ACT. II. SCEN. I.

Sara.

Senarii & octonarii Iambici.

NÆ ego omnium puellarum meritò ſum infeli-
Superis inviſa pariter, ac mortalibus. (ciſſima,
Utinam dehiſcat terra, méq; abſorbeat (mitatibus
Suo hiatu! uſque adeo hujus vitæ undiquaque cala-
Refertæ pertæſum eſt. Eheu me infelicem! nihil magìs
Optem, quàm his miſeriis in deterius ſemper gli-
ſcentibus,
Quàm ocyſſime defungier. Mors ſi concedatur, mihi

Quovis beneficio futura est gratior.
Nam quid tandem est, quòd in hac vita diutius
Esse velim, aut cur non malim aboleri protinus?
Quoquoversum foras prospicio, passim irrideor
Misera, ac conspuor ab omnibus: Imo, quod est longè crudelius,
Cuncti me ut portentum execrantur, horrent ut vene-
Quin & diris ut parricidam devovent: (ficam:
Utpote quæ septem mihi conjugii fœdere
Conjunctos adolescentes, jam usu matrimonii frui
Parantes primâ nocte omnes immaniter
Trucidâsse existimer. At tu Deus, cui vel intimi
Humani pectoris patent recessus, scis me ab hoc sce-
Esse alienissimam, meósq; mores omni crimine (lere
Impietatis vacare: ac me vitam nullis obnoxiam
Facinoribus hactenus exegisse. Nunquam enim
Sept. *Quicquam in me admisi turpius: nec me juvenculis*
Lascivioribus sodalem præbui:
Sed impudicorum, Deus, commercium
Cane pejus & angue semper vitavi, totos dies domi
Me apud parentes continens: dúmque illæ choreas
ductitant
Sept. *Viris commistæ, dum voluptatibus ac fœdis lusibus*
Genióque indulgent, ego parentum admonitionibus
Morem gerens, tuam in nos beneficentiam,
Conclave ingressa interiùs supplex laudibus
Consuevi prædicare. Quòd autem septies
Conjugium autoritate paternâ repetii,
Non tam explendæ libidinis voluptatisve gratiâ,
Quàm sobolis procreandæ studio tentatum est. Nam
in me, Deus,

Omni

Omnis posteritatis nostræ spes incumbit: nihil Sept.
Parentibus meis præter me liberorum suppetit
Amplius. Ast adolescentes septem, me quibus
Nuptum locaverat pater, Dimet.
Non à me, utì probe nôsti Deus, sed à cacodæmone
Nescio quo necati sunt: quòd hi fortasse me,
Aut illis ego fuerim indigna: aut quòd alteri
Me illibatam forsan reserves conjugi.
Hæc utcunque, Deus, conjecturis assequor:
Nam arcana tui sensûs consilia ingenioli
Nostri captum longè excedunt: adeò ut si quis tuam Sept.
Curiosè scrutari velit sapientiam, Troch.
Vel talpâ protinus reddatur cæcior. (sedulo
Quapropter, mi Deus, si unquam tibi placuit, quod
Egì hactenus; si nondumnos in totum aversaris: precor
Ut me vel illico è medio tollas, & ab his convitiis
Quibus infelix jam ubique lacessor, vindices:
Aut si tuam, Pater, promeruisse videor clementiam,
Facilem quæso meis tandem querelis aurem præbeas,
Meisque os obtures obtrectatoribus, quò desinant
Suis me posthac immerentem traducere mendaciis.

ACT. II. SCEN. II.

Raguel, Sara.

Ejusdem generis.

QUam hîc audio ejulantem & calamitatem deflentem suam?
Mirum ni filia est, certe ipsa est: facilè divino verum.
Sed abitum parat; accedam propiùs, ac compellabo.
Quid est,
Filiola mea: quid te ità solicitat, ut omnia quæstibus,

Quovis beneficio futura est gratior.
Nam quid tandem est, quòd in hac vita diutius
Esse velim, aut cur non malim aboleri protinus?
Quoquoversum foras prospicio, passim irrideor
Misera, ac conspuor ab omnibus: Imo, quod est lon-
gè crudelius,
Cuncti me ut portentum execrantur, horrent ut vene-
Quin & diris ut parricidam devovent: (ficam:
Utpote quæ septem mihi conjugii fœdere
Conjunctos adolescentes, jam usu matrimonii frui
Parantes primâ nocte omnes immaniter
Trucidâsse existimer. At tu Deus, cui vel intimi
Humani pectoris patent recessus, scis me ab hoc sce-
Esse alienissimam, meósq; mores omni crimine (lere
Impietatis vacare: ac me vitam nullis obnoxiam
Facinoribus hactenus exegisse. Nunquam enim
Sept. *Quicquam in me admisi turpius: nec me juvenculis*
Lascivioribus sodalem præbui:
Sed impudicorum, Deus, commercium
Cane pejus & angue semper vitavi, totos dies domi
Me apud parentes continens: dúmque illæ choreis
ductitant
Sept. *Viris commistæ, dum voluptatibus ac fœdis lusibus*
Genióque indulgent, ego parentum admonitionibus
Morem gerens, tuam in nos beneficentiam,
Conclave ingressa interiùs supplex laudibus
Consuevi prædicare. Quòd autem septies
Conjugium autoritate paternâ repetii,
Non tam explendæ libidinis voluptatisve gratiâ,
Quàm sobolis procreandæ studio tentatum est. Nam
in me, Deus,

Omni

Omnis posteritatis nostræ spes incumbit: nihil Sept.
Parentibus meis præter me liberorum suppetit
Amplius. Ast adolescentes septem, me quibus
Nuptum locaverat pater, Dimet.
Non à me, utì probe nôsti Deus, sed à cacodæmone
Nescio quo necati sunt: quòd hi fortasse me,
Aut illis ego fuerim indigna: aut quòd alteri
Me illibatam forsan reserves conjugi.
Hæc utcunque, Deus, conjecturis assequor:
Nam arcana tui sensûs consilia ingenioli
Nostri captum longè excedunt: adeò ut si quis tuam Sept.
Curiosè scrutari velit sapientiam, Troch.
Vel talpâ protinus reddatur cæcior. (sedulo
Quapropter, mi Deus, si unquam tibi placuit, quod
Egì hactenus; si nondumnos in totum aversaris: precor
Ut me vel illico è medio tollas, & ab his convitiis
Quibus infelix jam ubique lacessor, vindices:
Aut si tuam, Pater, promeruisse videor clementiam,
Facilem quæso meis tandem querelis aurem præbeas,
Meisque os obtures obtrectatoribus, quò desinant
Suis me posthac immerentem traducere mendaciis.

ACT. II. SCEN. II.

Raguel, Sara.

Ejusdem generis.

QUam hîc audio ejulantem & calamitatem deflentem suam?
Mirum ni filia est, certe ipsa est: facilè divino verum.
Sed abitum parat; accedam propiùs, ac compellabo.
Quid est,
Filiola mea? quid te ità solicitat, ut omnia quæstibus,

Suspiriisq; compleas? Sa. *Pater (ah;) rogitas quasi mihi*
Querendi justa desit causa. R. *Nata mea, non me l*
Quàm indigna sis passa: at quid vanis proderit (t
Excarnificâsse animum querimoniis? parum ex sententia
Cùm res succedunt, mentem censolari convenit
Spe fortunæ secundioris. Nam velut (t
Summam rerum prosperitatem frequenter infelici
Scaz. *Excipit, & extremi infortunii casum*
Non rarò insperatum consequitur gaudium.
Sar. *Quod mihi quæso commemoras gaudium, pater*
Jampridem de nobis actum est. Quare, nihil
Malim, quàm ex hisce quàm primùm subduci cala mitatibus. (mun
Rag. *Ah! mitte desperare: nam quod nobis difficill*
Videtur, à Deo vel solo nutu præstari potest:
In hunc omnem tuam fiduciam tantùm fac confera
Cui quid nobis, tuæq; saluti maximè
Expediat, exploratum est: nec quenquam solet
Affligere temeré: non enim nostræ studet
Perniciei, aut exitio, sed saluti potiùs: & (speráqu
Sept. *Licèt ea quæ nobis in hac vita obtingunt, dura a*
Frequenter videantur, minimè tamen incusandu est Deus:
Utpote qui norit optimè, quod hominibus potissimùm
Conducat. Atque ideo, quemadmodum probus
Medicus, non dulcia semper animo ægroto, at a mara sæpius
Miscet pharmaca. Sa. *Equidem nil refragor, pater*

Sci

Scio Deo ſic viſum eſſe: at quæ tot ſimul
Suffecerit ærumnis & contumeliis? (um,
Utcunque crebræ tolerandum eſſet orbitatis tædi-
Triſtíſque peremptorum jactura conjugum,
Si non meos ſponſos malis ipſa occidiſſe dicerer
Artibus. Eheu! quæ non paſſim convitia (quibus
Et ſcommata in me conjiciunt homines vaniſſimi?
Non traducunt dicteriis? Quin nomen commutant
mihi;
Pro Sara appellantes Zaram: videlicet parricidii
Facinus exprobrantes. Hoc eſt quod mentis ægritu-
dinem
Exaſperet, nec ſortis me ſinet obliviſcier meæ.
Rag. *Durum quidem, anime mi, fateor; ſed levius*
fit patientiâ,
Quicquid nefas eſt corrigere. Nec nobis in manu eſt
Quid dicant homines, ſed ne id jure objecerint
Summa adhibenda eſt cautio. Quapropter oro pati-
enter feras:
Non fruſtra culpes, quod nequit mutarier. (mium.
Latura patientia aliquando abunde magnum præ-
Sar. *Agè pater, dabimus operam: at numquid aliud*
eſt quod me velis?
Rag. *Sequere me intró: jamdudum enim te mater*
expectat domi.

ACT. II. SCEN. III.

Tobæus, Annâ.

Ejuſdem generis verſus.

DEum immortalem! quidnam hoc obſecro mali (eſt?
Quæ hæc eſt calamitas? oculi proſpiciunt nihil,

Visus planè periit; quò me vertam miser?
O dolor! ecquis me vivit infelicior?
Scaz. *Perii, pessimè hodie hic dies mihi illuxit.*
An. *Quis hîc vociferatur pro foribus? mi vir, hi*
Quid insolens sibi vult questus? quid deest
Tibi? satin' sanus? Hei mihi! quisnam tuum
Fimo fœdavit vultum? quid connivent oculi? Tob.
Ah! occidi
Miser; lumen, quo nihil est homini charius,
Mihi infelici penitus ereptum est. An. *Quid ais? hem*
Numnam periimus? quid terram prospectas? erigit
caput, (*det*
Obsecro: quid obvertis mihi occipitium? an te tui pu
Tob. *Quid faciam infelix? vix sum apud me, it*
hæc mihi (*Deum*
Mentem penitus eripuit inexpectata calamitas. An.
Immortalem! quid hoc monstri est? homo plan
excæcatus est.
Sed unde quæso, mi vir, hoc tibi profectum est in-
fortunium? (*dic*
Tob. *Aliquantulum permitte ad me ut redeam; au-*
Rem omnem. An. *O miseriam!* Tob. *Totam hanc*
noctem propemodum
Duxi insomnem, dum consanguinei nostri corpus
sepelio.
Post multam tandem noctem ad somnum me com-
pono: cúmque jam (*tim*
Paucas quievissem horas, expergiscor denuo: ac sta
Apertis illabitur oculis avicularum, quæ fortè clam
Scaz. 2. *Me parieti cervicali meo contiguo adhærebant,*
Stercus calidum. Hîc ego simul & inopinato casu
& gravi Dolore

Dolore exanimatus, è lecto provolo, meos
Identidem oculos ſuffricans: at quo magis
Illapſum eluere ſimum enitor, hoc video minús.
Quid hoc? an non prodigii ſimile? An. *Me miſeram!*
occidi. (*triſtius*
An quicquam mentiebar tunc, cum quiddam nobis
Impendere augurarer? ô miſerum veſpillonem! vide,
Quæſo, quàm magnificum tibi pro tot tantíſque officiis tuis
Referatur præmium! nunc animadvertis, arbitror, Sept.
Deo diſplicuiſſe quod abs te actum eſt hactenus.
Tob. *Mitte obſecro*
Convitiarier; ſatis me cruciat infortunium
Meum, etiamſi tu exprobrando non refrices An. *I nunc, & Deo*
Tuum hoc beneficium jacta gratiſſimum
Fuiſſe. Viden' quàm ridicula tibi perſuaſeris miſer!
Piſcator poſthac ictus ſapies. Tob. *Vah! nihil*
Unquam cuiquam tam accidit infeliciter,
Ut deſint qui malum ſuis exaſperent convitiis.
Verum id demum dolet impotentiùs, ſi quem Scaz.
Æquum eſt conſolari is ægritudinem conduplicet.
An. *O ingentem confidentiam! num cogitat*
Quod dicat? num facti piget? quòd ſi meis
Aliquando conſiliis mos eſſet geſtus (ah!)
Facile hoc declinâſſemus infortunium.
Nunc pro tuo peccato ego ſupplicium quoque
Suffero, cui omnia mala tecum toleranda ſunt.
Tob. *Parum eſt ut audio eſſe infelicem, niſi*
Culpâ inſuper infortunium iſtud commeruiſſe exiſtimer,

Quasi quotidiana non abunde doceat experientia,
Septen. *Non illos à Deo præ reliquis diligi, quibus*
Septen. *Hîc omnia cedunt ex animi sententia:*
Sed eos potiùs, quos ipse temporariis malis
Doloribúsque emendatos, se dignos efficit. (tus.
Ad immortalitatem non nisi per ærumnas patet adi-
Scaz. An. *Enimvero probe faeis, qui te paras ipse*
Sept. *Consolari: nam omnes noti atque amici deserunt*
Te: nec cuiquam jam Tobæi in mentem venit.
Perge tua profundere in homines ingratissimos:
Cùm aliis prosis, ipse tibi paupertatem accersere:
nnnc vide
Quo pacto huc advolent, tuis vicissim calamitatibus
Auxiliaturi: audin'? pulsando nostras effringunt fores.
Quòd si nunc suppetat, istis quod quondam insumptum est palponibus,
Minùs deploranda esset hæc tua cæcitas.
Jam nihil opis reliquum est: cum oculis & rem simul
Amîsti. Cujus nunc auxilium imploraturus es, miser?
Planè ad restim tibi jam res rediit: aut jejunandum erit
Posthac fortiter, aut mendicandum: utrum mavis elige. Tobæ. *Tace,*
Temeraria; nil tua me movet procacitas. (fuit.
Idem animus in paupertate erit, olim qui in divitiis
Deus etiamnum vivit, cujus in me munificentiam
Nondùm sensi claudier: huic fido: tu modò
Desine tuâ hac uti linguæ petulantiâ. (tibi
An. *Hem, desino: tu vide quo pacto effugias inediam*
Quam jam imminere denuntio: ego mihim facilè prospexero.

ACT.

ACT. II. SCEN. IV.

Anna, Tobias.

Senarii & ſeptenarii Iambici.

HEU! *omnibus modis miſera ſum, nec quid*
agam ſcio:
am eò nobis jam res rediit, ut ſi ſua
nſilia conferant omnes, atque huic malo
lutem quærant, auxilii nihil adferant.
t res nos circumvallant, unde emergi non poteſt:
mes, egeſtas, contemptus, ſolitudo, infamia.
h! quàm ego nunc tota diſpliceo mihi! quàm pudet!
d filius exit, triſtis eſt. Idem hoc reſcivit malum.
ob. *Ità me Deus amet, ut nunc patris me miſeret*
mei,
antum ſubitò ad ipſum deveniſſe infortunium.
n. *Ehodum fili, huc ad me concede.* Tob. *Hem*
mater hiccine
ſtabas? non prævideram te. An. *Quod patri*
venturum frequenter prædixi, ut ſibi
lagnum aliquod adferret malum, id nunc accidit. Octo.
æ miſeræ mihi! Tob. *Ne crucia te obſecro, mea*
later, neve iſt huc quicquid eſt incommodi,
am iniquo patiare animo: neque præterquam quas
ipſa miſeria
labet moleſtias, addas: & illas quas habet, (ras.
loderatè, & ut reliquis tuis factis dignum eſt, fe-
n. *Quid conſolare me, fili? an quæquam uſquam*
gentium
lulier æquè miſera eſt? Tob. *Bono animo eſto, mi-*
lon eſt, niſi quam ſua culpa miſeram facit. *ſera.*

An.

An. *Eheu! nulli ego plura acerba esse arbitror*
Ex conjugio fœminæ unquam oblata, quàm mihi
Tob. *Mater, lacrymas mitte: & quoniam id fa*
quod vis non potest,
Velis id quod possit. An. *Non possum ædepol.* To
Ah! potes:
In Deo omnis spes sit nobis. An. *Recte tu quide*
Si modò qui nos respiciat, quisquam Deus est uspia
Tob. *Ah! non te cohibes, mater? téne istud lo*
Nónne grave crimen, atque summa impietas est
An. *Nisi*
Octo. *Deo invisi essemus, non nos ad hunc afflictaret m*
Tob. *Atqui hinc ego nos illi curæ esse auguror.* (du
Octo. An. *Eandem quoque tuus pater mihi sæpe cantiun*
Occinit: at pol quidem non adeò stulta sum, (la
Ut facile patiar id mihi persuaderier.
Oct. 2. Tob. *Tamen hoc, mater, verum est, & ipsa re e*
periére propediem.
An. *Ridiculum. Quid mihi nunc adfers cur ex*
Etem, aut sperem hoc malum
Aliquando in melius posse commutarier?
Tob. *Non id quidem certum nobis polliceri audea*
Verùm spes est. An. *Credo, nos esurituros satis.*
Octo. *Neque ego nunc tam meâ causâ discrucior, quà*
tua tibi.
Timeo, fili, tui me miseret, tu me solicitam facis.
Nam tu ni esses, certe ego mihi viderem, ac protin
Hinc me conjicerem in pedes. Tob. *Hem, quid a*
deseras? (
An. *Quid ni?* Tob. *Neq; facies, mater, neque te sa*
Octo. *Posse arbitror.* An. *An hoc illo indignum fuerit,*
si quid bene Pr

Præcipias, non obtemperat? qui me atque familiam
Totam dedecorat, nobísque omnibus luctum parat?
Tob. *Istud pol illius culpâ non accidit. Parum*
Succeſſit quod egit hactenus, atqui fecit ſeduló.
An. *Ad hoc malum accedit etiam, quòd re crebris*
Conviviis largitionibúſque perditâ, (*Deus*
Vix quicquam quo vivam, nobis ſit reliquum. Tob.
Non deſeret ſuos, conſide mater. An. *Is thæc verba* Octo.
ſunt.
To. *Bene ominare atq; bono animo fac ut ſis, obſecro.*
Sed quid quod te rogem, mater? An. *Quid?* Tob.
Numquid eſt (*hil.*
Quòd hîc tibi meâ operâ opus ſit ampliús? An. *Ni-*
Tob. *Introò igitur eamus.* An. *Ut lubet: hàc me*
conſequere. Tob. *Sequor.*

ACT. II. SCEN. V.

Tobæus.
Septenarii.

SUmme Deus, ut tuâ ope declinavi pericula
Frequenter maxima, evasíque perſequentium
Dolos; itâ nunc tuo, Pater, permiſſu, denuo
In triſte hoc cæcitatis illapſus ſum incommodum.
Abſit tamen ut te incuſem, vel tuis obmurmurem
Rationibus, cùm nihil in rerum naturâ æquius
Aut juſtius te exiſtat: cúmque tua mortalibus
Plane inſcrutabilia ſint conſilia. Nec diffiteor
Pejora me commeruiſſe: aſt & hîc tuam, Deus,
Facilitatem & clementiam agnoſco. Heu! quoties
tum ego,
Tum majores mei præcepta tua negleximus!

Quo-

Quoties tuis adversantes admonitionibus,
Divinas post tergum leges rejecimus! adeò ut
Nos cæterarum nationum contumeliis,
Dicteriis, probris, ac fabulis subjeceris.
Quòd si tuum tu persecutus jus, pœnam vitiis
Nostris dignam inflixisses, jam pridem cuncti sim
Troch. *Cum impio sceleratæ Sodomæ populo in Tartaru*
Essemus præcipitati. Quare insigniter improbus
Sim, si, meritus longè pejora, tam levem Patris
Correctionem infracto animo recusem perpeti.
Tibi me totum dedo, Deus optime, tuæq; me
Tutelæ committo: tu quicquid expedire meæ
Saluti cognoveris, imponito: ut potero, feram.
Hoc tantùm unum, ut verum fatear, animum hau
mediocriter
Angit, quòd hanc oculorum jacturam mihi mea
Dicatur conciliâsse superstitio: quòd ab omnibus,
Non jam dico malevolis, sed ab amicissimis quoque
Imò ab ipsa uxore, salibus ac ludibriis miser
Incessor insuper. Ubi nunc est, inquiunt, Deus
Oct. *Tuus, cujus favorem ac benevolentiam tam ridicul*
Gratificandi genere conatus es blandirier?
Vide miser quàm præclarum atq; magnificum tui
Periculosis ac clandestinis laboribus
Senar. 2. *Sis consecutus præmium; quòd si obsequi*
Nobis aliquando voluisses, facillimè
Calamitosum istud evitâsses infortunium.
Nunc pervicaciæ tuæ pœnas das, & sapis
Accepto vulnere seriùs infelix. Hujusmodi
Quis, obsecro, non moveatur convitiis, Deus?
Quis tam manifestam non execretur blasphemiam

Hæccin

Hæccine mihi audienda erant poſthac ſæpius? uti-
tà divinæ tuæ voluntati viſum ſit, ut (nam
Ex his quàm primùm me ſubducas contumeliis!
Iampridem enim vitæ ſatietas me cepit meæ.

ACT. II. SCEN. VI.

Tobias, Tobæus, Raphael.

Senarii & ſeptenarii Iambici.

AUdire mihi viſus ſum vocem patris: atqui
eccum: mi pater, Dimet.
Salve. Tobæ. *Salve fili; advenis*
Opportunè: jam enim te juſſiſſem accerſi. Tobi. *Bene*
Igitur habet, quòd non vocatus ultro acceſſerim.
Sed quidnam eſt quod me velis, pater? lubens
Quicquid præceperis exequar. Tobæ. *Nihil niſi*
Ut mihi pauliſper aurem accommodes, modò
Tibi quod ex uſu ſit futurum inſtillavero. (igitur
Tobi. *Pater, hîc ſum, ubi voles.* Tobæ. *Attentiùs*
Auſculta, & quicquid dicturus ſum, fac tuo
Penitus infigas pectori, nè unquam excidat.
Mi fili, quæ mea ſit ætas vides: mors aut jam aderit,
Aut certè longiùs abeſſe haud poterit. Quapropter
cùm Deus
Me ex hoc moleſto ſuſtulerit corporis ergaſtulo,
Vide ut paternæ erga te munificentiæ memor
Corpus meum honorificè ſepelias: & matri tuæ
Reverenter te per omnia obſequentem præbeas,
Eámque cave à te ſegreges, aut deſeras
Dum vivet unquam: ſed ſenectutem illius
Tuâ fovebis ſuſtentabíſque adoleſcentia.
Præterea, nate mi, annitere pro viribus,

Ne

Ne quando dicto vel facto offendas Deum:
Sed vitam dege nulli vitio obnoxiam:
Sic omnia tibi cedent ex animi ſententia.
Quod autem ſuppeditatur à Deo, cave
Inutiliter profundas, aut attentiùs
Domi accumules: verùm quod ſupereſt, liberali
Tenuioris fortunæ amiculis imperties.
Nàm quicquid horum datur egeſtati, in Deum
Ipſum erogatur. Hæc in pauperes benignitas
Hominem ab interitu vindicat, & ſuperſtitem
A morte, immortalémque penitus efficit.
Porrò, quod ad connubium attinet, eliges
Tibi uxorem de genere tuo, ac proſapiâ
Iſraëlitica; non exteram, vel à domo
Noſtra alienam: nam nos, utì nôſti probè,
Vatum ſumus progenies. Memoriâ repete,
Fili, quomodo majores noſtri repudiaverint
Scaz. *Extraneorum affinitatem, uxoribus*
Octo. *De gente ſua domum ductis; & hinc eſt, quòd*
In propagandis liberis fuêre feliciſſimi.
Scaz. *Quos ſi morum probitate, & vitæ ſanctimoniâ,*
Tibi imitandos propoſueris, eâdem, mihi crede,
Proſperitate utêris, ſobolémque te, & majoribus
Tuis dignam ſuppeditabit Dei benignitas.
Octo. *Ex aliis facito periculum, tibi quod ex uſu fiet.*
Quod tibi fieri non vis, nè feceris alteri:
Nam nihil impunitum relinquetur: licet
Error videatur levis & venialis, ſuâ
Tamen, fili, aliquando pœnâ expiabitur.
Et eo genere prognatus es, ut oporteat
Te ab omni vitiorum labe alieniſſimum

e. *Omnibus amicum, facilem, comémque fac te* Octo.
præbeas:
llius adverſans ingenio, cedeus cuilibet.
tibi ſine invidia laudem, & amicos facilè
nciliabis quamplurimos. Ebrietatem haud ſecus
peſtem devita teterrimam: nec luxui
dulgebis: ſed grata tibi ſit parſimonia,
uæ non abs re magnum vectigal dicitur.
uilibet ſalubria admonenti protinus
areto reverenter, ac age gratias. Deum (*tus*
primis obſecra, ut omnia tua conſilia atque cona-
uâ ſecundare tibi dignetur clementiâ.
lorum, fili, quoad vixeris fac memineris.
Tobi. *Dabitur opera pater mi.* Tobæ. *Sed audi quid*
præterea te velim.
Tobi. *Perge pater: auſculto.* Tobæ. *Jam annus*
agitur viceſimus,
Quòd in Ragenſi provincia apud Gabelem mihi
ognatione proximum, argenti decem
talenta depoſuerim. Nunc quandoquidem eò
Nobis res rediit, ut pecuniâ ſit opus,
Uti iſthuc proficiſcaris atque argentum illud ab eò
velim repoſcas, ſuo ipſi reddito chirographo.
Tobi. *Lubens itineri accingar, pater: at neſcio*
Quâ iſtud ratione efficiam: nam neque illum, quem
vocas
Gabelem, novi, neque viam quâ in Mediam
Itur. Tobæ. *Quære viæ fidum alicunde tibi comitem*
Totiúſque itineris peritum: atque ad me deducito.
Numerabimus pretium: quantum popoſcerit.
Porrò, ad Gabelem ubi perveneris, dic modò

Tobæi

Tobæi filium esse te ; marsupio
Hoc, syngraphâque illi oblatâ, pecunia,
Sat scio, numerabitur continuó : nam vir est
Probus admodum, ac fide plenus : cùm videris,
Dices hominem quantivis pretii. Tob. *Age pater,*
Forum hinc : sed quem video huc adventare ad
scentulum,
Ad iter accinctum? Tobæ *Quò tendat, roga.* To
Ubi propiùs accesserit.
Raph. *Dei supremi nuntius ego sum Raphael,*
(Nè quis per igronantiam me esse hominem exis
Ex alto missus æthere ad hunc virum pium (me
Tobæum, quem cum filio stantem hîc ante ostium
Videtis. Quæ verò illi per me præstabit Deus,
Multis verbis hîc commemorare, neque locus, ne
Tempus patitur : palâm pòst fient omnia. Fallame
Dimet. *Ad tempus, & pro Raphaele, Azariæ*
Mihi nomen esse dixero.

ACT. II. SCENA VII.

Tobias, Tobæus, Raphael.

Σπάζοντες.

Salve, hospes honorande. Tobæ. *Quid! adéstn*
mi fili?
Tobi. *Adest.* Tobæ. *Salve, adolescens amand*
Raph. *Divine*
Vir, salve plurimùm. Tobæ. *Frustra mihi salute*
Precaris ô bone, cùm omnia mihi succedant
Parum feliciter : quem si salus salvum
Vellet, nunquam oculis orbâsset senem. Raph. *Fac*
Animo bono, brevi tempus aderit, lumen

Tu

Tuis oculis quo reſtituet Deus. Tobæ. *Faxit*
Ità Pater cœleſtis : ſed quò tibi iter eſt nunc ?
Raph. *In Mediam rectá.* Tobæ. *Eho, in Mediam?*
Raph. *Iſthùc me*
Vocant negotiola quædam. Tobæ. *Jocóne iſtud,*
An ſeriò inquis, mi hoſpes ? Raph. *Quid mihi lucri*
Sit, ſi mentiar ? id quod res eſt loquor. Sed quid
Hæc nova ſibi vult commutatio frontis ?
Quid applauſiſtis ? quidve eſtis alacres ? Tob. *Nunquam*
Ego vidi commodiorem hominis adventum.
Tobæ. *Filius hic meus eôdem iter parat. Quid ſi*
Hunc imperitiorem viæ tibi aſciſcas
Comitem ? ubi redieris, quicquid pretii à me
Optâris, id optatum feres. Raph. *Nihil vile*
Moror lucellum ; de mercede agemus tunc
Cùm filium rediiſſe videris ſalvum.
Tobæ. *Iſtud quidem fiet nunquam.* Rap. *Cave quicquam*
Diffidas. Pulchre omnes calleo vias, háſque
Regiones peragravi frequentiús : nulli
Eum commiſeris tutiús. Tobæ. *Amabò hoſpes:*
Cujas es ? aut quibus parentibus, quæſo,
Prognatus ? Rap. *Quorſum id percontare ? nil refert*
Ad id quod agimus nunc. Tobæ. *Cupio tuum ſcire*
Nomen terrámque natalem, parentéſque
Tuos, priuſquam committam tibi gnatum,
Cujus ſalus mihi meâ ipſius vitâ
Potior eſt. Raph. *Age, dicam cùm te id velle video.* Sept. *Noſtin'*

Hananaelem, ſenem illum dico de ſtirpe
Solomithi majoris? Tobæ. *Quid ni? meum tanquam*
Hunc filium: quandoquidem mihi cum eo magna
Jam indè uſque à pueritia fuit ſemper
Familiaritas. Rap. *Illius ſum filius Azarias.*
Tobæ. *Hem quid ais? igitur ſanguine mihi con-*
junctus
Es. Raph. *Eſt ut dicis.* Tobæ. *Sed nè id mihi, pre-*
cor, frater
Succenſeas, quòd curioſiùs ſtirpem
Tuam expiſcari non erubuerim. Scis quàm
Non ſit tutum cuiquam hoc rerum ſtatu quicquam
Committere ignoto: & curæ eſt mihi gnatus.
Rap. *Patris probi fungeris officio.* Tobæ. *Ego drach-*
In ſingulos tibi pendùm dies. Rap. *Mitte, (mam*
Inquam, pretium. Tobæ. *Quin beneficium hoc tibi*
Ut dicas pulcrè fœneratum, ubi natum (faxo
Reduxeris incolumem. Scio te meâ nunquam
Antehac uſum neceſſitudine; memorem
Me dices ac gratum. Raph. *Facilè de eo inter nos*
Convenerit, ubi fuerimus reverſi, nunc
Ut ſegnatus paret tantùm jube. Tobæ. *Hem fili,*
I intrò, ac protinus ad iter parate: ne
Quid hujus commodum tua remoretur cunctatio.
Tobi. *Fiet.*

ACT. II. SCENA VIII.

Tobæus, Raphael, Tobias.

Trochaici catalectici, ſenarii & ſeptenarii.

QUam ſæpe accidunt, mi adoleſcens, quæ non audeas
Sperare! oh! vix verbis poſſum conſequi,
Quantum hic inopinatus adventus tuus mihi
Gaudii attulerit. Rap. *Credo: ſed iſtud quicquid commodi eſt,*
Mi ſenex, uni Deo acceptum referri convenit.
Tobæ. *Nunc demum mihi lubet vivere, poſtquam*
Ex progenie talem te cognovero (mea
Prognatum. Rap. *Fac eo ſemper ſis animo, & omnia*
Quæcunque optâris, tibi optata adferet Deus.
Tobi. *Hem, adſum pater, haud malè, ut opinor, ad viam*
Inſtructus. Tobæ. *Bene factum, fili.* Tobi. *Jamdudum meæ*
Matri, dum viaticum numerat, vale (brevi
Dixi. Tobæ. *Faxit Deus optimus, ut incolumes*
Redeatis uterque. Tobi. *Vale, mi pater.* Tob. *Fili, bene*
Vale: adoleſcens, tibi committo filium meum:
Tu fac ejus curam agas. Raph. *Quietus eſto, ego*
Huc illum tibi propediem ſalvum reduxero.
Tobæ. *Utinam.* Rap. *Fiet, tu modò fac utramq; in aurem dormias.*
Tobæ. *Quàm id mihi difficile erit abſente filio!*
Hem puer, concede huc, méque intrò reducito.

ACT. III. SCEN. I.

Tobias, Raphael.

Ejuſdem rationis verſus.

Iamb. APpetit veſpera frater, laſſúmque longa me
Reddidit profectio. Raph. *Ad Tigrim de-*
venimus,
Commorandi hîc commodus dabitur locus.
Tobi. *Tu me deduc ignotum.* Raph. *Hoſpitem*
probum dabo: ad
Proximas has ædes, ſi videbitur,
Divortamur, quarum hoſpitio ſemper feliciter
Uſus ſum. Tob. *Ubi voles, nihil in me erit moræ.*
Sed priùs ad flumen concedamus rogo, ut pedès
Sudore ac pulvere turpatos abluam. Raph. (*hic*
Ut lubet, ſequar quocunq; vocaveris. Tobi. *Amnis*
Troch. *Non faſtidiendum præbebit refrigerium mihi.*

ACT. III. SCEN. II.

Anna.

Octonarii, Iambici.

NUnquam mihi ſenectus viſa eſt onus æquè miſerum ac modó:
Poſtquam ad ætatis invaleſcentis non pauca incom-
Multo præterea aſperiores ſuper ſalute filii (*moda,*
Accedunt ſolicitudines. Nunc demum ſentio miſera
Quantus ſit erga liberos parentum amor: vix un-
quam animus
Quieſcere ſuſtinet: adeò mihi videtur durum ac
grave,

Dulci

Dulci ipſius præſentiâ frui non poſſe : Imò haud parùm
Anxia ſum, nè alicubi algeat circumventus. Multæ ſimul
Concurrunt ſuſpiciones, quæ meum animum diverſum trahunt :
Viæ crepidines periculoſæ, adoleſcentis parùm
Circumſpecti imperitia : tum hoſpes, cujus fidei creditus eſt,
Ignotus. Sed quid ego nunc dicam de marito, qui
Iſthùc eum penè invitum protruſit ? ah ! tantámne Scaz.
rem
Tam negligenter agere ? Saltem ſpectatæ fidei viro
Commiſiſſet, cùm ipſi ſalute filii pecunia
Prior eſſet. O inſaturabilem habendi ſitim ? Senar.
Quaſi non multo ſatius fuiſſet, paululum
Perdere pecuniæ, quàm filium, unicam
Noſtræ ſenectutis requiem, vitæ ſubire periculum.
Cui ſi quid, quod Deus prohibeat, adverſi in via accidat,
Actum eſt ; mori malim, quàm tantam miſeriam Sept. 2.
pati :
Adeò nihil ſine eo mihi in hac vita aut amabile,
Aut dulce, aut jucundum videtur. Hei mihi ! nullam arbitror
Mulierem me infeliciorem vivere. Senar.

ACT. III. SCEN. III.

Tobias.

Trimetri partìm recti, partim σκάζοντες.

QUid quisque vitet, nunquam homini satis
cautum est.
Me miserum! totus horreo, postquam mihi
Triste illud succurrit periculum. Deum
Immortalem! planè perieram, ni Azarias
Meus mihi succurrisset. Modò in Tigri
Dum me lavo, piscis quidam immanis, ex imo
Prosiliens gurgite, me, omnis infortunii
Malique securum, inopinatò hiantibus
Invadit faucibus. Hîc ego formidine
Exanimatus, truculentam belluam branchiis
Corripio, Azariæ inclamans opem: cujus
Auxilio superior evadens, prostratum humi
Conficio, confectúmque exentero quantum
Possum, cor & fel palpitanti detrahens:
Quæ usum suum in medicina, ut is asserebat, sunt
Habitura: atq; hac de re in itinere plura mihi mox
Se narraturum promisit. Sed eccum, ipsus
Foras egreditur. ———

ACT. III. SCEN. IV.

Raphael, Tobias.

Trimetri.

——— Hem Tobia, rursus ad iter
Paremus nos, rectáque pergamus Ragem, (quor
Nusquam cunctantes. Tob. *Adsum domine, conse-*

Quo-

Quocunque vocaveris: Sed hoc mihi expedi
Amabò, quodnam tandem facies pharmacum
Ex hoc execto piscis corde ac felle? vix
Credas, quantopere id narrari mihi cupiam.
Rap. *Nil te celabo, mi frater: namque hinc tibi*
Non vulgare ariolor oriturum gaudium. (*um*
Tob. *Utinam augur sis verus.* Rap. *Cor præsentane-*
Habet remedium ad exigendos impios
E corporibus mortalium cacodæmonas.
Fel autem medicatur oculis albugine
Obductis. Tob. *Hem, quid ais? in patre periculum*
Faciam, domum reversus. Raph. *Admiraberis,*
Ubi videris rem. Verùm jam pervenimus
Ecbatana, neque procul ab ædibus tui
Cognati Raguëlis absumus: igitur (*moda*
Huc recta concedamus. Tob. *Placet.* Rap. *Accom-*
Aurem téque attentum præbe; quod audies Scaz.
Jam, ex usu tibi futurum est maximé. Tob. *Arrexi*
Utramque; tu, ubi voles, exordire, Rap. *Hic tuus*
Consanguineus Raguel unicam habet filiam,
Nomine, Saram, egregiâ formâ juvenculam,
Bonam bonis prognatam, & dotatam probé.
Tob. *Parentum virtus, castitásque, maxima*
Puellæ dos est. Rap. *Moribus insuper adeo*
Modestis ac venustis, ut nihil suprá.
Tob. *Audio.* Rap. *Sedulò agam cum eo, ut in matrimonium*
Hanc tibi det: tu te idem velle fac intelligat.
Non denegabit, sat scio: nec si velit
Maximè, jure poterit: nam præter jus tuum

Nil poſtulas : tibi enim debetur : utpote
Qui ei cognatione ac genere proximus
Es. Nec eam contra præceptum Moſaicum
Alienigenæ nuptum locabit conjugi,
Niſi crimen capitale velit incurrere.
Tob. *Nil malim, frater, quàm hanc uxorem ducere:*
Sed eſt ſcrupulus, qui animum malè habet meum.
Rap. *Faceſſant ſcrupuli, quid timeas ſcio.* Tob. *Fe-*
Illam jam olim ſeptem viris nupſiſſe, qui (*runt*
Ab Aſmodæo principe cacodæmonum,
Priuſquam in complexum veniſſent, protinus
Sept. *Crudeliter omnes ſunt interfecti; periculum*
Ex aliis faciam, mihi quod ex uſu ſiet. (*metum*
Sept. Rap. *Nihil eſt, Tobia, quod vereare; omnem tibi*
Ademero, meis tantùm fac pareas
Præceptis. Audi in quos jus habeat dæmonis
Immanitas. Quicunque matrimonium,
Brutorum animantium ritu, libidinis
Non prolis procreandæ gratiâ, ambiunt,
Divini numinis immemores, hos impetit
Immundus ille ſpiritus. Tu modò Deum
Octo. *Veritus, non tibi, ſed ſoboli complexum quære : &*
patris tui
n memoriam revoca præceptum, qui tibi
Interminatus eſt, nè conjugem à tua
Stirpe alienam unquam duceres. Hæc ſi tuo
Infixeris animo, nihil eſt quòd dæmonis
Exhorreſcas inſultum : continuò fugam
Dabit, ubi te his armis inſtructum ſenſerit.
Quare cubiculum ingreſſus (nam certò ſcio

Hodie

lie te illam uxorem ductúrum)tres dies
uſu connubiali fac ut temperes,
tionibus interea cum ea vacans.
unda nocte in ſanctorum patrum ſtatim
mittêris conſortium. Nox tertia
pagandæ demum ſoboli dicabitur.
c ubi vos liberorum procreatio, aut
manæ carnis illexerit infirmitas,
atum primùm relinquitote, Deúmque humi
olapſi ſupplices adorate, ut ſuâ
dignetur clementiâ, impiúmque procul
llat cacodæmonem. Simúlque ſumito
piſcis, & hinc ſub ejus veſte ſuffitum facito : Octo.
quem ubi
idorem olfecerit Satan, perterritus
biculo cedet, fugiétque puellam illico ;
c relictam repetet unquam. Tob. *Deus bone!*
imus tremore ſimul ac gaudio mihi
orreſcit, dum tam prodigioſa audio
narrantem. Faxit Deus ut experiar propediem, Sept.
ec nunc verè à te dicier. At quis ille ſenex quem Octo.
conſpicor
ædibus iſtis prodeuntem, promiſſa barbâ, ac ſenio
nerabilem ? Rap. *Eho, hic ipſus eſt Raguel patris*
i cognatus. Tob. *Quid audio ? feliciter*
ne ſuccedunt omnia, cùm ille qui alioqui
ſet quærendus, ultro nobis venit obviam.

ACT.

ACT. III. SCEN. V.

Raguel, Edna.

Septenarii & octonarii Iambici.

QUotidianæ querelæ & lamentationes filiæ
Perpetuáque orbitatis deploratio, me eò
Redigunt infelicem, ut quid agam, aut ubi siem
Nunquam tam manè cubiculum ejus ingredior,
Tam vesperì revertor unquam, quin conspicer
Singultientem, ac calamitatem deflentem suam
Si quando lacrymantem consolari, & animi æg
Oratione pares lenire, nihilo plus agas, (di
Quàm si adversus stimulum calces, aut laterem lo
Nec unquam tam blandè dicere possum, se ut res
Pectúsq; inutili mœrore excarnificare desinat.
Altiùs animo inhæret dolor, quàm ut evelli qu
Me miserum! adeon' rem rediisse, ut unde alii
mediocrem (dol
Voluptatem percipiunt, hinc mihi gravis exu
Jam olim cùm mihi conjux peperisset filiolam, De
Immortalem, quantopere mihi plaudebam; at
adeò gaudium ex
Ea mihi pollicebar perpetuum, ac bene stabile
Quæ simul ac grandiuscula esset facta, ità ut il
Ingenium jam nosci posset, tum omnes omnia b
dicere, &
Laudare fortunas meas, qui gnatam haberem
Ingenio tali præditam. Verùm ex ea, miser,
Quem nunc capio dolorem? facilè hîc plus mal
quàm illîc boni.

cœlibatum quovis potiorem connubio!
d video uxorem: quid dictura sit nescio. Edn.
Marite mi,
portunè pol te hîc stantem reperio. Mitio
oster vicinus summo te rogat opere,
t continuò ad se venias: nam sibi tuâ ait
aulisper esse opus præsentiâ. Rag. *Jamjam* Scaz.
dero. Sed quosnam huc adolescentes adventare
conspicor? (*Mane.*
d nos, nisi quid me fallant oculi, iter instituunt.

ACT. III. SCEN. VI.

Raphael, Tobias, Raguel, Edna.

Ejusdem generis versus.

EGo de hac re hunc aaoriar, tu orationi uti sub-
servias (*quid aliud*
ide. Tob. *Laudabis.* Rag. *Age.* Tob. *Si impetras,* Senar.
Malim quàm hodie has fieri nuptias? Ra. *Non est*
dubium id quidem: (*quoque*
Nam pulchrè hominis sensum calleo; quin commode
Ejus adest uxor. Salve, vir honoratissime. To. *Precor*
Tibi salutem, matrona optima. Ra. *Idem cum fœnore*
Vobis reprecamur, adolescentes humanissimi.
Quàm belle hîc juvenis Tobæum fratrem nostrum
refert (*gruat.*
Toto corporis habitu! eundem esse putes, ætas si con-
Ed. *Per omnia, ità me Deus amet, ei simillimus est.*
R. *Cujates estis, fratres? aut quibus nati parentibus?*
Tob. *Ex captivis Ninivæ agentibus, & familia* Sen.
Nepthalienſi. Rag. *Nullane vobis est familiaritàs*
Cum Tobæo fratre meo? aut nostisne senem quem-
piam

Eo appellatum nomine? Rap. *Novimus probé.* R
Quid audio? (mi
Valétne? Tob. *Valet quidem, ſed oculis orbatus*
Ed. O *miſeriam!* Rag. *Eheu! dignus pol eſt f*
tunâ meliore: næ
Iſtiuſmodi hominum jam nobis ingens penuria e
Vir eſt antiquâ virtute, ac fide. Ed. *Oh, nunquam*
Quoad vixero, ejus ex animo elabetur memoria.
R. *Tobæus is, quem vos fratrem appellatis, hujus*
pater.
Ed. *Quid ais?* Rag. *Nil me fefellerunt oculi, du*
illum per omnia
Tobæo ſimilem prædicarem: bone Deus, præ gaud
Vix ſum apud me. Teneóne te, cognate mi? ah!
lacrymas mihi
Ex oculis excutit inopinata hæc felicitas.
Ed. O *fauſtum ac felicem hunc diem!* Rag. *Qu*
non miretur hoc
Tantum, ac tam inſperatum bonum? Deum ti
mi fili, precor
Secundum, ac propitium: quandoquidem ex integr
vitæ viro (fer, o
Prognatus es. Hem *uxor, quamprimum intrò te co*
Mactato ariete bene ſaginato, convivium appar
Mox ſimul omnes ſequemur, ac hilarem ſumem
hunc diem.
Quid aliud volui dicere? hem, Mitioni facito
nunties
Mihi eſſe negotium, nè me expectet: ſed huc
Ad nos veniat, ſi quid habet ſeriæ rei.

ACT. III. SCEN. VII.

Tobæus, Raphael, Raguel.

Trochaici catalectici, ſeptenarii, & octonarii.

NUnc eſt tempus, *Azaria*, ut de matrimonio
Sermonem injicias dum occaſio fert, ac ſoli
ſumus.

ap. *Tace, id ipſum in pectore agebam dudum.* Rag.
Nihil jam diu mihi
uod magìs vellem evenire, evenit: ô Deus,
erva obſecro nobis hæc bona. Hem intrò, ſi placet,
omeſſatum concedamus. R. *Pauliſper mane, ut tibi*
ommemorem quâ gratiâ huc ad te divortimus:
Jam haudquaquam de nihilo eſt, quòd tam longum
iter ſuſcepimus.
ag. *Atqui id à convivio narrabitis opportuniús.*
Nunc tantùm vos præbete hilares, antequam hocce
gaudium (mihi
Ægritudo aliqua contaminet. Rap. *Voluptatem,*
rede, geminabit, ſi facilem & exorabilem (dum.
e præbueris. Ra. *Abſit noſtrum ut remorer commo*
Agedum, auſculto. Rap. *Hîc orat ut nuptum ſibi tu-*
iliam. Quid extimuiſti, aut quid taces, (am loces
Mi ſenex? quod metuis facilè propulſabitur:
Nam quid te ſolicitet ſcio. Age, deſine
Tergiverſarier: huic debetur juxta Moſaicæ
Legis edictum, utpote genere proximo, & piis
Prognato parentibus: quapropter deſponde, ut ſimul Iamb.
Læti omnes agitemus convivium. Rag. *Non dubito*
quin *Deus,*
Cujus inſcrutabili conſilio omnia geruntur, huc

Vos,

Vos, lacrymis tandem noſtris commotus, miſeri
Quapropter nè videar θεομαχεῖν, lubens tibi,
Tobia, hanc in conjugem tradidero: nam gener
Ut qui maximè: ſed eſt quod me deterreat. Te
Quid precor?
Rag. *Non opus eſt prolato.* Rap. *Rem omnem no*
Nihil erit periculi. Rag. *Ut nunquam deſunt invi*
Qui talia libenter nunciant! Verùm, id licèt
Vos audiviſſe ex aliis credam; tamen,
Nè te, Tobia, circumveniſſe videar,
Jam. 4. *Idem ipſe proferam denuo. Eam ego non ità*
Pridem diverſis temporibus ſeptem viris
In uxorem locavi: qui primâ ſtatim
Nocte omnes, antequam eâ eſſent potiti, à dæmo
Neſcio quo ſunt interfecti: quamobrem, ſi tua
Acatal. *Tibi curæ eſt ſalus, mittes hanc rem, & affinitate*
Tibi aliam potiorem ac commodiorem quærito
nam ſapit
Is, meâ ſententiâ, feliciter, periculo
Qui ſapit alieno. Tob. *Ah! nihil omnino me cacod*
Terret aſſultus: Deo hanc meam committo vitam
apud
Hunc tutum patet innocentiæ aſylum. Quapropt
Te exorem: alioqui nunquam hodie tam blan
dices mihi,
Ut cibum tecum capiam. Rag. *Ah! nè me obſecr*
Hoc te orando à me impetrare oporteat. Scio ti
Uni deberi, & nulli locaverim lubentiùs:
Sed vereor ut in rem tuam ſit. Raph. *Erit, tantùm*
Fac confidas, deſponde. Rag. *Age, nil detrecto, de*
ſpondeo.

Benefacis. Tob. *Habeo gratiam. Accersi jube.*
Intus id commodiùs transigetur. Rag. *Ut lubet*
me fortunatior, si hoc conjugium feliciter
rit? Rap. *Quàm mox intramus?* Rag. *Hem,*
præcedo; vos
consequimini. Tob. *Deus vortat bene.*

ACT. II. SCEN. III.

Phædra, Myrrhina.

Trochaici catalectici, senarii, & septenarii.

Uid ais, Myrrhina? datúrne illa hodie hospiti
Isti nuptum? Myr *Ita est.* Phæ. *Quî scis?*
Myr. *Hera mihi fortè dum*
dò fit obviam, narravit. Phæ. *O senem*
dacem! ô infortunatum adolescentulum!
i si exitium moliaris, quò nisi
c instiges infelicem? Myr. *Forsitan*
nc quàm quondam succedet feliciùs.
næ. Scis quàm feliciter? eodem præmio
uo septem alii munerabitur miser.
yr. Qui scis, nisi periculum sit factum? Phæ. *At in*
dolescente tam generoso id experirier,
n non extremæ cujusdam insaniæ est?
Non pol se dignum facit herus, qui tam amabilem
iuvenem ineluctabili periculo objicit.
cce quàm iniqui sunt homines præ studio, dum id
quod expetunt
fficiant. Myr. *Hem Phædra, satin' sana es, quæ hero*
Maledicas? vide ne linguæ incontinentia
tibi malum aliquod pariat. Ph. *Quid agam misera?*
non queo *Quin*

Quin lacrymem, cùm mihi tam audax facinus
In mentem. Quid tibi nunc ejus formam prædic
Cùm tute ipsa eum conspexeris modó.
Myr. *Per liberalis visus est, deos precor*
Ut superstes sit. Phæ. *Ne comparandus hîc qui*
Est ad illos, quibus ante nuptum data est,
Verùm ut sit superstes, in nobis situm est. (b
Myrrhina. Myr. *Cedo, quî sic? nam illi benefaxim*
Phæ. *Rem omnem ipsi clàm narremus: sententi*
Mutabit, ubi quod aliis factum est cognoverit.
Myr. *Hau, hau, sanáne es, mea Phædra? an hoc*
Proferendum usquam videtur? hem, vide (ca
Quam rem agas. Ph. *Adolescentem ex morte re*
Ad vitam. Myr. *Pol si sapis, quod scis, fac nesci*
Nè tibi officiosa ista tua incommodet
Curiositas. Phæ. *Sane mihi curæ est, quò hoc s*
Eventurum. Myr. *Et mihi quidem. Verùm quid*
Otiosæ diutiùs moramur, cùm omnia,
Intus perstrepant undique tumultibus? hinc
Quàm nos amoliamur: nolo me hîc hera
Tecum garrientem conspiciat, Phæ. *I præ, sequor.*

ACT. IV. SCEN. II.

Tobias, Sara.

Senarii Iambici, septenarii & octonarii.

BONO animo esto anime mi, Deus dignabit
Suâ nos misericordiâ, si nostris diffisi meriti
Ad ejus supplices confugiamus clementiam.
Sara. *Ità spero.* Tob. *Procumbamus igitur uterq*
in genua & opem
Imploremus divinam, adversus quam nihil valet

Imbe

mbellis furioſi cacodæmonis ferocia:
Humani generis conditor, ac propagator Deus,
Qui primus ſacratum connubii fœdus Scaz.
nter Adamum & Evam generis noſtri principes
anxiſti, quæſumus ut hanc noſtri matrimonii
ocietatem quam juxta divinum tuum
Decretum inter nos hodie pepigimus, ratam
Ac felicem eſſe velis: impiúmq; procul hinc arceas
Hoſtem Aſmodæum, ſeptem interfectorem adoleſcentium
Nè in nos ſuâ eâdem immanitate utatur. Scis, Deus,
(Nihil enim te fugit) me hanc non libidinis
Sed ſobolis propagandæ gratiâ, duxiſſe conjugem:
Idq; ex Moſaicæ, atque Iſraeliticæ
Legis præcepto, ſanguine ac cognatione proximâ
In uxorem aſcitâ. Quare noſtrî, precor,
Miſertus, ab hoſtili me dignare impetu tuerier:
Ut me jam meditans adoriri, vires deſideret ſuas;
Exterritúſque fugiat, cùm ſe inermem ſenſerit.
Sar. *Amen.* Tob. *Eamus nunc in conclave, ſoror*
dilectiſſima, (*nus*
Ut juxta Azariæ præceptum ex corde piſcis, hactenus
Penes me in hunc uſum conſervato, tuas
Sub veſtes ſuffitum faciam: Atq; ità Satanæ dolos
In me intentatos eludam. Sar. *Ubi voles, ſequor:*
Deus noſtris favere dignetur conatibus.

ACT. IV. SCEN. III. Raguel.

Trochaici catalectici, ſenarii, ſeptenarii, & octonarii.

CUm jampridem mens adverſus ærumnas indies
In deterius gliſcentes, occalluerit; nunquam
tamen D *Æqua-*

Æquè me afflixit ſolicitudo, ac modo :
Adeo ut ſomnum hac nocte oculis non viderim meis.
Quoquò me verto, anxietas, dolor, metus,
Undique circumvallant infelicem. Quàm velim
Has nunquam coiiſſe nuptias ! non quòd gener,
Aut affinitas diſpliceat, (nunquam enim magis
Aptum, ac filiæ magis firmum invenero virum)
Sed quòd adoleſcentulum mihi ſanguine
Ac cognatione proximum, inſuper meâ ipſius
Filiâ haud minùs charum, tam formidabili,
Támque horendo objecerim periculo. (habet.
Ejus me miſeret, ei nunc timeo, is me nunc ſolicitum
Quod utinam nunquam ſuadere Azariæ
In mentem veniſſet, neu cupidum me eò
Impuliſſet, quod mihi principium eſt mali. Ah! Deum mihi
Iratum arbitror, qui huic auſcultaverim :
Qui tantas ſuis conſiliis confecit mihi
Acatal. *Solicitudines : cui ſi conſtanter reſtitiſſem,*
Nihil omnino nunc mihi metuendum eſſet mali.
Quin & ipſe Tobias orare haud deſtitit, (ilico
Donec quod petebat impetrârat. Quid tum ? num
Morem geſtum oportuit ? Fuiſſet tum quidem
Illi ægrè, ſi denegâſſem : at bidui, aut
Tridui hæc tantùm fuiſſet ſolicitatio.
Pòſt rem ſecum rectâ reputâſſet viâ.
Nunc nullus locus excuſationi eſt relictus : omnia
Perturbavi, perdidi nepotem, fratrem filio (tid
Unico fraudavi. Hem canitiem ! me quem prudentem
Et longo rerum uſu ſollertem ac vafrum

Eſſe

Esse conveniebat, nihilo plus sapuisse, quàm
Vix egressum ephebiâ, ac ætate imperitum, denique
In amore occupatum adolescentem? Modò
Aderit, vereor, qui ipsum ab Asmodæo dæmone
Nunciet trucidatum: atque ideo negotium dedi
Cuidam ex famulis, ut sepulcrum noctu clanculum
Effodiat: quo ante exortum solis si forte (quod Deus
Avertat) perimatur, sepeliam: nè fabula
Fiamus vulgi, magísque traducamur, ac probris
Incessamur asperioribus. Sed quid sibi
Vult, quòd uxorem tam manè? quam hesterno die
Ob negotia culinaria ad multam noctem scio
Vigilâsse? Eheu, quàm metuo, ne ex hac quod doleat
audiam!

ACT. IV. SCEN. IV.

Edna, Myrrhina, Raguel.

Ejusdem generis.

HUc me sequere, Myrrhina; est quod mandem.
Myr. *Hem, impera,* (*in filiæ*
Et puta factum. Ed. *Quamprimum vise quomodo*
Se res habeat cubiculo: num uterque vivat? Acatal.
Nam nimis solicita sum misera, ac timeo omnia.
Myr. *Credo hera. Nihilne amplius est, per me quod*
curatum velis?
Ed. *Nihil: hem, matura reditum.* Myr. *Jamjam*
adero. Ed. *Ego interim*
Hîc tantisper, dum redis, opperiar foris. (*fuit*
Nunquam ità ut nunc animus spe, metu atq; gaudio
Perturbatus. Ra. *Hem uxor, quo pacto se res habent*

Intus? num parum ex ſententia? Ed. *Ah marite!*
Rag. *Quid taces?* (*Myrrhina*
Occidi miſer. Edn. *Equidem ignoro, mi vir: atque*
Noſtræ ut viſat præcepi, mihíq; rem illicò renunciet.
Illam hîc opperior dum redeat. Atque eccam: bonum
Ædepol, niſi quid me fallit mens, apportat nuncium.
Contemplare ut geſtiat. Rag. *Mirum ni gaudio:*
Procedamus ei obviam. Myr. *Ubi ego illam inve-*
niam cogito:
Ut metum, in quo nunc miſera eſt, adimam, atque
animum expleam
Gaudio. Rag. *Huc huc Myrrhina.* Myr. *Hem mi*
here, commodè
Pol hîc te quoque ſtantem invenio, nuncium
Adfero, cujus vos participes fieri maxime
Optatis ſcio. Rag. *Hem vivítne?* Myr. *Vivit.*
Ed. *Quid! vivit?* Myr. *Valet,*
Inquam, ac vivit incolumis. Rag. *Quid obſecro,*
Num ludis tu nunc nos? Myr. *Egone vos? quam-*
obrem? Rag. *Neſcio:*
Niſi, quia quò impenſiùs hoc eſſe cupio verum, eò
vereor magis.
Quis nobis felicior, ſiquidem tu hæc vera prædicas?
Ed. *Oh, vide ſodes ut nobis certa nuncies:*
Nè nos in falſum, ídque breve conjicias (*mentiar*
Gaudium. Myr. *Egon' quicquam falſi dicam aut*
Miſera? veriſſima comperies quæ adfero. (*dinum*
Dum ingredior gynæceum, crepitum prohibeo car-
Foriúmq; ſonitum: hinc ad lectum placide ſuſpenſo
Ire perrexi, acceſſi, aſtiti, ſuaviter (*gradu*

Invenio

Invenio utrumque cubantem. Quid hoc? Numnam vobis parùm (ſatìs
Etiam exploratum videtur quod narro? Rag. *Hem,*
Certa omnia, mea Myrrhina, hæſitare dudum deſii.
Sed quid ego tibi pro nuncio hoc donem? Myr. *Nihil*
Equidem: extra officium feci nihil. R. *Ego te ſinam*
Sine munere abire, ex orco quæ mortuum (diem!
Me reducem in lucem feceris? Ed. *O feſtiviſſimum*
Rag. *Verùm Azariam eccum video ſtare ante oſtium: in ſinum*
Hujus hoc quod nactus ſum effundam boni.
Ed. *At nos intrò rectà concedamus, Myrrhina, ut*
Totam familiam delibutam reddamus gaudio.
Myr. *Age. Næ ego ex hoc nuncio maximum aliquod capiam bonum.*

ACT. IV. SCENA V.

Raphael, Raguel, Lichas.

Senarii Iambici, admiſtis paucis ſeptenariis & octonariis.

AD extremos uſq; Ægypti ſinus hinc impium.
Obtorto collo protraxi cacodæmonem:
Atque ibidem fruſtra conantem eluctarier,
Tam arctis colligavi compedibus, ut huc ei
Unquam reverti non ſit integrum. Sed Raguel
Adeſt: vox comprimenda eſt tale ne quid audiat.
Rag. *Deus ſum, ſi nulla ægritudo huic gaudio*
Unquam interceſſerit. Raph. *Quis hîc ſe venditat*
Beatum? Rag. *Oh Azaria, mearum omnium*
Voluptatum inventor, ſcis in quibus ſim gaudiis?
Scis Tobiam vivere ſalvum? Rap. *Quaſi neſciam*

Assimulabo. Rag. *Asmodæo procul hinc in malam*
Scaz. *Abacto rem?* Raph. *Hem, bene, ità me Deus amet,*
factum.
Rag. *Res nulla potest mihi tanta intervenire jam,*
Ut ægritudinem conciliet. Nescio (*ximè:*
Quid commemorem primùm, aut quem laudem ma-
Te, qui mihi dedisti consilium ut facerem: an me,
qui sum ausus id
Incipere. Rap. *Neutrum ô bone: Deo uni acceptum*
id ferri convenit: (*spexerit.*
Qui vestris commotus lacrymis, aliquando vos re-
Rag. *Scio mi frater. Neque hoc eò dictum volo,*
Quasi citra illius opem quicquam nostra valeat
Industria. Da veniam; homo sum, humani nihil
A me alienum: delirat lingua gaudio. (*decet*
Raph. *Quin moderare affectibus: etenim ut virum*
Fortem, res adversas infracto perpeti
Animo: ita nihil intolerabilius, ac Deo
Magis invisum, quàm dulci fortunâ ebrium
Immoderatè insolescere. Quàpropter dum ego
Intus quod restat perago, tu supplex Deum
Interea comprecare, ut hoc tibi gaudium
Velit esse perpetuum ac stabile. Rag. *Mones probè:*
Proin & hîc, & alibi, tibi lubens obtemperavero.
Deum immortalem! quantò mihi nunc plus sapit
Hic adolescens, quàm egomet mihi! quàm pruden-
ter consulit!
Quàm comiter simul, ac salubriter increpat!
Quàm perspicit omnia! in occipitio oculos quoque
Habere hunc verè dixeris. Vah! me meæ

Pudet

Pudet canitiei, cùm juvenem impuberem
Etiamnum, longè plùs ſapere conſpicio, quàm
Me ſenem: cujus prudentiâ adoleſcentium
Moderari conveniebat inſipientiam.
Sed commode venit in mentem. Heus Lycha, ocyùs
Ad Soſiam propera. Lyc. *Quid vis dicam?* Rag. *Ut*
Sepulcrum quod modò effodi præceperam, (ſtatim
Injectâ terrâ obducat denuo, ac ſolum
Scitè exæquet, nè ullum extet veſtigium. Lyc. *Abeo.*
Rag. *Nunc ut diei tempus eſt, convivium* Troch.
Splendido inſtructum apparatu adornari jubebo,
Ad quod amicos omnes volo vocarier, (gaudium
Ut ſolidum hoc, numeriſque omnibus ſit abſolutum

ACT. IV: SCENA VI.

Tobias, Raphael.

Octonarii.

A Bs quovis homine, cùm opus eſt, beneficium
accipere gaudeo: (bene, is
Verùm id demum juvat, ſi de quo nunquam meruiſti
Facit. O Azaria mi, ô mi frater, quid ego nunc præ-
dicem (tuâ
Tuam erga me munificentiam? certè nunquam tibi
Satis dignum virtute præmium referre queam, licet
In perpetuum ſervitium me totum addicam tibi.
Raph. *Tace*
Obſecro, bene collocatum arbitror beneficium, in Scaz.
amicum quod (impera,
Confertur. Si qua in re præterea operâ meâ egeas,
Ac factum arbitrare. Tobi. *Deus me oderit, ni te*
magis quàm oculos

Amò meos: si frater esses, quî magìs morem gera
Utinam sit in quo tibi contrà gratificari queam.
Sed ad (*Ragu*
Rem. Haud te ltateopinor, quo pacto me sacrament
Obstrinxerit, dederimq; fidem, ante decimum quar-
tum diem (*me*
Me ex ejus non discessurum ædibus: jámq; parente
Reàitum nostrum solicitè opperientes, sat scio nu-
merant dies. (*conspexerint,*
Quòd si ad dictum tempus nondum reversos nos
Immane quantum solicitudinis illis nostra pepererit
Mora! Quare nè æquo cunctemur diutiùs, velim
Ut assumptis duobus hinc camelis, servisq; quatuor
Ragem ad Gabelem cognatum rectâ proficiscar
viâ: & (*tas; dein*
Argentum, cujus gratiâ iter hoc susceptum est, repe-
Ad nuptias ueas tecum reverti dignetur roges:
Tantisper nunquam te morabitur scio,
Quin habeas illud, quo die ist huc veneris:
Si modò suo illi reddito marsupio,
Quid sit quod me hîc detineat, commemoraveris.
Raph. *Neq; hîc neq; alibi usquam erit in me mora:*
nullum defugiam
Laborem, dum prosim tibi. At nihilne præterea?
Tob. *Nihil,*
Nisi ut nobis, si fortè difficiliorem se præbeat,
Blanditiis huc illum pellicias senem. Rap. *Agedum.*
dabitur opera.
Tob. *Faxit Deus, ut tibi eunti ac redeunti salus ipsa*
sit comes.

ACT.

ACT. IV. SCEN. VII.

Sosia, Myrrhina.

Trochaici senarii & septenarii, partim catalectici, partim acatalectici

TOtum hunc propemodum cursando ac ambulando
Contrivi dicm: perreptavi usque omne oppidum,
Ad forum, ad macellum, & quò non? dum quæ opus
Ad nuptias paro: vix arbitror decem (sunt
Famulos tot suffecturos negotiis: nec
Quicquam nunc magis metuo, quam nè hinc denuò
aliquò miser
Extrudar: quod si fit, actum est perii. Postulem
Nunc me defessum refocillari si liceret. At
Opportunè eccam Myrrhinam duobus cantharis
Onustam, huc accedentem conspicor. Alloquar.
Hem mea Myrrhina, quid fit? quid agitur? Myr. *Rogas*
Quid fiat? tota domus perstrepit rumoribus:
Omnes nostrarum rerum satagimus: interim
Tu, quasi nihil sit quod intus agas, ante ostium
Hîc otiosus restitas? Sos. *Quînam, malùm*
Otiosus, qui me hodie sursum cursitando
Ac deorsum, adeò defatigaverim, ut
In cursu ferè conciderim miser? atque illud hîc
Dum tu accedis, stomachor mecum Myr. *Vin' tibi*
Gratum faciam, Sosia? Sos. *Nihil malim, si quidem*
Posses. Myr. *Possem maximè, si lubeat. Quid, tibi*
Hoc vini placet? Sos. *Haud malum herculè: quid*
tum postea?

Myr

Myr. *Hinc hauſtum tibi plenis propino faucibu*
Soſ. Oh, *beâris, ſi hanc mihi præſtes benefice*
am. Cedo
Cantharum ſodes: gratum me, ſat ſcio,
Dices, ac memorem. My. *Quid ais? equidem joca*
Stulte. Soſ. *Garris? ſi vivo, mox referam grati*
Myr. *Agedum inepte, reſiſte: quò fugis? Sed par*
Mi Soſia, ne ſentiat herus: nam ſcis quàm ſit
Has res perſpicax: & novi ego ingluviem tuam.
Hem, perii, dimidium exhauſiſti vinoſe: mox
Vapulabo miſera. Soſ. *Abi ſtulta, neſcis fallere*
Homines: quod factum eſt diſpendii, vide
Sarcias. Myr. *Quo pacto?* Soſ. *Vah neſcis? infu*
aquâ.
Myr. *Dîxti pulchrè, ſi verbera mihi velim*
Lucrifacere. Sed oſtium concrepuit, protinus
Intro fugiamus, ne quis forte hîc nos opprimat
Otioſe garrientes: ſequere me. Soſ. *Sequor.*

ACT. IV. SCEN. VIII.

Gabel, Raphael.

Trimetri Iambici.

INcredibilia ſunt quæ narrâſti modò.
Deum immortalem! nihil unquam in vita m
Renuntiatu[illegible]eſt gratius. Sed accipe, hem,
Lectum eſt, conveniet numerus, quantum debui.
Rap. *Meritò te amo, mi Gabel, & habeo gratiam.*
Gab. *Præſertim ut nunc ſunt mores, adeò res red*
Si quis quid reddit, magna habenda eſt gratia.

Rap

ph. *Verum dicis; perfidiarum plena omnia.*
l quid geſtis? quídve es alacris? vulgus hominum
quando numerandum eſt pauxillulum, frontem
verſus contrahit ilico, ſupercilia
dducit, ambages quærit: quin aufugit
on rarò creditorem eludens. Cæterùm
bi fides ſi roges; nihil pudet:
inſtes; ibi tum impudentiſſima eorum eſt oratio, Septen.
uis tu es? Quid tibi rei mecum eſt? adeo ut tibi
micum inimicum beneficio efficias tuo.
tqui hoc genus hominum non ſibi ſolùm malè
onſulit, at reliquis etiam, qui nihil malè
nquam meruerunt, perfidia ſua fidem
lanè abrogat: cùm ex illorum impudentia
lorum quoque ingenium metimur. Te ſimul
c depoſiti commonefacerem, tuo tibi
blato ſyngrapho, quàm nihil omnino ſis
ommotus, tua fuit indicio oratio.
deóque admonitus nihil offenſus es, ut mihi
Junc multò videaris quàm dudum hilarior.
Gab. *Ita decet ô bone. Cùm deponeretur, mihi per-* Octo.
ſuaſeram,
â conditione eſſe creditum, ut ſtatim
Ubi ipſe repoſceret, reſtituendum. Et quanquam Scaz.
Non admodum lauta mihi domi res eſt, tamen
Unum hoc curavi adhuc, eſſet mihi ut fides.
Rap. *Felix qui eo es animo. At inſuper aliud eſt*
Quod multò mihi præcepit accuratiùs.
Gab. *Quidnam obſecro?* Raph. *Ut ad ſuas illuc te*
nuptias

Addu-

Adducerem. Gab. *Luberet, nisi iter longius*
Esset: & ætate infirmum hoc est corpusculum.
Raph. *Nil opus est viribus, vehêris commodè*
Cum fabulis itineris edulcabimus
Sept. *Molestiam.* Gab. *Suadere noli.* Raph. *Quid ni*
deam?
Octo. *Imò, haud omittam, ni exorem.* Gab. *Age,*
Raph. *Pol te dignum facis.*
Sept. Gab. *Tantisper opperire intus, dum me p*
Raph. *Propera.*

ACT. V. SCEN. I.

Raguel.

Senarii & septenarii & octonarii Iambici.

QUidnam in rebus mortalium tam succ
feliciter.
Quod non suam habeat admistam ægritudinem
Ità profectò naturâ comparatum est, ut dolor
Voluptatem perpetuò consequatur. Plus mihi
Præter spem, omnémque præter opinionem ob
ctum est gaudii,
Quàm unquam fuissem ausus sperare. At nunc v
de, obsecro,
Quantum mea hæc felicitas mihi solicitudinis a
ferat.
Cùm filiam meam nepoti nuptum do, jubeo fidem
Mihi det, se intra dies quatuordecim domum a
Parentes non reversurum: sperans diutino
Convictu ac familiaritate illum ità devinctum for
Ut aut nunquam de patria reperenda cogitaret, a

Salte

em se propediem reversurum promitteret.
nc neutrum impetro miser. Venit hodie ad me,
mi pater, (*fide tibi*
uit; decimus quartus jam agitur dies, qui me à
a liberat: animus est jampridem domi
ud parentes, quos mea non mediocriter,
scio, solicitat cunctatio. Quare precor
mihi jam illùc pace tuâ unà cum conjuge
verti liceat. Nam nisi ad diem dictum Scaz.
estò adfuerimus, aut nos in itinere dolis
assatorum circumventos, trucidatósque, vel
morbum illapsos, aut aliud adversi quippiam
currisse suspicabuntur. Ad hæc quid me censen
ullum
tuisse verbum proloqui? penitus obmutui
rimùm: dein mihi redditus: Nihil, inquam,
nate mi (*cum filia*
Æquè malim, quàm te hîc apud me quoad vixero
Ætatem agere: sed jamdudum te hîc invitum
hærere video: (*agam.*
Quare tuis si pergam affectibus adversari, nihil
Hoc tantùm unum abs te ut obtineam permitte;
Ut post annum tuos apud parentes exactum huc
Commigretis: sat habeo, si istud impetro (*iterum*
Cum gratia. Nihil respondes? age, non omittam neq;
Desistam, priusquam hoc te exoraverim. Hîc cùm
illius
Orata reminiscor, nequeo quin lacrymem miser.
Mi pater, inquit singultiens, qua fronte ego paren-
tes meos,

Quorum

Quorum ſenectuti unicum ſum præſidium, aud
Deſerere? tum pol vel quovis carnifice me
Immaniorem deputem. Quæ illis vita ſine me
Non eſt futura amariſſima? Equidem mori
Malim, quàm eos per me ad tantam calamitat
adigi.
Quid multis? his lacrymis ad miſericordiam
Reductus, facio illi ægrè demigrandi copiam:
Omnémque rem familiarem, capras, boves, (le
Aſinos, oves, ſervos, ancillas, reliquámq; ſupellec
Subſtantiámque tam auream, quàm argenteam
Ex æquo cum ipſo divido, lacrymans identidem.
Tandem cùm perpeti non poſſem ampliùs, huc eff
gi foras.
Nunc ille abitum parat. At at, quid hoc? perii miſe
Omnes ex noſtris ædibus ſimul exeunt.
Totus tremo, horreóque, poſtquam horum mihi in
Mentem venit diſceſſus: ô dolor gravis!

ACT. V. SCEN. II.

Tobias, Raphael, Raguel, Sara.

Trochaici catalectici, ſenarii & ſeptenarii, admiſſis paucis octonariis.

SUperis meritò maximas ago gratias,
Cùm evenêre hæc nobis frater proſperè. At
Quid remoratur conjugem? Rap. *Ægrè avellitur*
Acatal. *Maternis complexibus, jamjam ſequetur,*
Atque eccam. Tob. *Et ſocer neſcio quo clanculum*
Se ſubducebat modò. Raph. *Humani iſtud ingen*
Iamb. *Eſt argumentum. Amor parentum in liberos*

Quan

uantum valeat, equidem haud ignoras, Tobia.
on animadvertis gnatæ abitu hunc miserè solici-
tarier?
tque eâ hinc clàm discessisse gratiâ, (*ser:*
è quod animo ægrè est conspiciat? Rag. *Occidi mi-*
uæ posthac futura est vita, cùm in mentem venit
olitudo? sed aliò deflectunt viam:
uid si revocem? Heus, heus, resistite. Raph. *Tobia*
ocer est qui revocat. Tob. *Profectò is est ipsus.*
Rag. *Quid est,*
i fili, quòd ità properas? jamjam rediissem, pau-
lulum
i cessâsses. Tob. *Mirabar quônam abieras pater.*
ag. Non procul. Sed quid tibi placet filiæ
os? Tob. *Regalis mihi visa est opulentia:*
uanquam dotata est satìs, quæ morata est bene.
ag. Oh, patris simillimus es. Hem filia,
ac te tali dignam præbeas viro:
lique per omnia morem gerito. Sar. *Dabo*
peram, mi pater. Rag. *Tum socerum & socrum,*
qui tibi
am in parentum succedunt locum, haud minùs
uàm me, matrémq; tuam reverere. In domesticis
Administrandis negotiis, quæ propria
st matronæ functio, vide sedulam
Naves operam: ut quemadmodum foris maritus, Acatal.
ità tu rem domi augeas industriâ. Iam. Tr.
Sic fœcundum Deus vestrum faciet connubium: Iam. Sep.
Liberósque suppeditabit tales, qui tuis
Conjugïsque digni videantur majoribus.

Sar.

Sar. *Memorem dices te monuisse, mi pater.*
Rag. *Cæterùm tibi, Tobia mi, hanc in manum*
Do, & tuæ mando fidei : tu illi pater,
Posthac, tu maritus, tu patronus, tu —— Tob. *A*
pater.
Nè lacryma : magnificentiùs habebitur, quàm
domi
Sit tuæ, Sed est præterea quippiam
Quod nos vis, pater? Rag. *Nihil nisi ut bene*
Et prosperè omnes valeatis. Sar. *Vale*
Mi pater. Rag. *Vale, vale inquam gnata, postre*
mùm vale.
Discrucior animo : hoccine tam subitò mihi
In tristitiam commutatum gaudium?
O mutabilem ac volucrem rerum omnium
Conditionem! Sed quid inanibus me macero
Questibus? Vah! ejiciunda hæc hercule est
Pectoris mollities : nimis indulgeo mihi
Generum nactus sum ex animi sententia :
Filia talem repperit virum, qualem ipsa nè
Sperare unquam auderet. Asmodæus procul
Ædibus nostris ejectus, crucietur bolum hunc sibi
Ereptum esse è faucibus. Postremò, omnis res in vi
do est,
Quapropter videndum, nè animi sit parùm
Iamb. *Grati nunc id incusare, quod votis frequenter ut*
Eveniret, optavi ardentissimis.
Multa ex quo fucrint commoda, ejus æquum e
ferre incommoda.

ACTUS V. SCENA III.

Tobias, Raphael.

Septenarii partim recti, partim σκάζοντες.

RE ipsâ comperio, mi frater, nullam rem tam arduam
Ac difficilem esse, quin levis faciliſque fiat, ſi
Adſit alacritas. Vel reditus hîc, quàm mihi non eſt
Laborioſus prout nuper erat diſceſſus. Jam Acrim,
Utì vides, devenimus; & adeò de via non ſum
Defatigatus, ut vel Niniven citra moram rectà
Hodie contendere luberet, ni conjuge, & grege
Servorum & ancillarum jumenta noſtra agentium,
Eſſemus impediti, quæ relinqui haud expedit.
Raph. *Eſt iſtud quidem ut dicis Tobia; verum mihi*
Si hac in re, quemadmodum in aliis hactenus, auſcultaveris,
Non hîc pernoctabimus: at quod ſupereſt viæ,
Incunctanter perficiendum arbitror. Non te latet,
Diem, quo nos domi futuros pollicebamur,
Jam pridem nuptiarum præteriiſſe morâ; patrem
Matremque dolore ſimul atque metu contabeſcere;
Quemque diem illis annum videri. Tobi. *Nil quidem malim*
Azaria: ſed quid conjux, reliquæq; famulæ, Senar.
Quos jam feſſas longinqua reddidit profectio?
His longiùs hoc die ſi ſit eundum, periculum eſt,
Nè in media anhelæ deficiant via. R. *Scio; ſed eas*
Committemus, apud quem modò prandebamus,
hoſpiti. (*novi: vir eſt*
Tob. *Satin' tuto.* R. *Quid ni? probè ego hominem.* 80

Fidei satis spectatæ. Tob. *Sed non noverunt viam:*
Si solæ consequantur pòst, necubi aberrent vereor.
Rap. *Eidem ut deducat dabimus negotium: insuper*
Niniven simulac pervenerimus, aliquot famulos, vitæ
Pulchrè gnaros, eis obviàm mittemus. T. *Quid tibi*
Si ex usu istud fore videtur, age; lubens obtempero.

ACT. V. SCEN. IV.

Tobæus, Anna.

Trimetri Iambici.

Quotidie magis augetur mihi de filio
Solicitudo: & quo abest diutiùs, hoc eum
Desidero impotentiùs Me nullus est,
Opinor, calamitosior, neque cui magis
Bonæ felicitates adversæ sient.
Eheu! quot jam annos natali ejectus solo,
Hìc servitutem pertuli gravissimam!
Quot incommoda perpessus! denique, quo nihil
Tum accidere mihi posse arbitrabar tristius,
Visu spolior miser. Tamen has utcunque mens
Tulit hactenus ægritudines. Nunc ut nihil
Molestiarum desit, major insuper
De filii salute mihi objicitur metus.
Ad hæc accedit uxor rixosa, haud leve
Profectò malum: cujus querimoniis mihi
Jampridem aures calent. At at, ostium crepat:
Mirum ni illa est: tacebo, ut quis sit audiam.
An. *Si res mihi secundæ essent de filio, (metus,*
Jampridem venissent. Tob. *Est ipsa.* An. *Ah! quos*
Octo. *Et quas anxietates: meum mihi confecit silicernium!*

Tob.

ob. Ecce; antiquum obtinet. A. Qui modò foras, ſibi
m verba parata ſentit, neſcio quò prorepſerit.
d opportunè hîc illum ſtantem reperio: auloriar, Sept.
in eum, quod animo ægrè eſt, evomam. Bone
r, ſalve: ecquid remoratur filium? viden
o conſilio jam me miſerè ſolicitarier? Sept.
fortunatior pol me mulier nec eſt,
c fuit unquam, tali viro quæ nupſerim.
ob. Ah! pergin' linguæ uti petulantiâ? quaſi
hîc minùs mea res agatur quàm tua.
quid nobis adverſi fortè evenerit,
ihi major ſuſtinenda eſt portio: atque ob id
equaquam ea res mihi neglectui fuit.
n. Niſi fuiſſes incogitans, pecuniam
anc perdere maluiſſes, quàm periculis
t tantíſque objectare filium: neque
noto commiſiſſes adoleſcentulum.
obæ. Muliere iniquâ nihil eſt quicquam injuſtius,
æ, niſi quod ipſa facit, nihil rectum putat.
imione meliùs cedet res, arbitror.
n cogitas quàm longè hinc abſit, & nôſti Scaz.
ores hominum, ad numerandum quiſq; eſt tardior.
n. Tandem hæc tua ſe recipit oratio? virum
nnè aiebas Gabelem eſſe fidei optimæ,
icum vel in tenebris micare ſit tutiſſimum? Sept.
incolumis eſſet, jam hîc adeſſet, ſat ſcio:
ando jampridem dictus præteriit dies.
obæ. Non ceſſabis dijudicare iſtud priùs,
àm quid veri ſiet certò reſciveris?
Ah! neſcio quid mihi animus præſagit mali.

Tobæ. *Noli te macerare, obsecro: quin pectore*
Quieto sis potiùs. Quid lucri sit, tibi
Scaz. *Si solicitudinem adferas, cùm idem sit vel*
Nolenti perferendum tamen? An. *Eheu! mihi hi*
Sola videor, ille quia hinc abest diutius:
Et ejus mihi curæ est salus. Tob. *Adeon' putas*
Me omnem penitus exuisse humanitatem, ut hoc
Dimet. *Non mihi itidem, ut tibi, doleat?*
Sed quid profuerit, si me pergam affligere?
Quid aliud quàm malum conduplicem mihi?
Multùm juverit animus in re mala bonus.
An. *At vereor, si modò vivit, nè miseram alicu*
Scaz. *Vitam in sordibus ærumnísque exigat.* Tob. *Pergi*
Eandem nobis toties cantiunculam
Occinere? interiit, periit, quid sit nescio:
Quin ipsum salvum tibi jam spero propediem
Hîc adfuturum. An. *Spe niti miserrimum est.*
At utinam ità Deus faxit. Tob. *Faciet, fac mo*
Divinæ nè diffidas munificentiæ. (*Spico*
Sept. An. *Mi vir, nescio quos procul huc adventare co*
Scaz. *Duo sunt; alter filio, alter haud multùm*
Sept. *Dissimilis ei, cui est commissus, adolescentulo.*
Tob. *Faxit Deus ut sit filius.* An. *Ità spero quide*

ACT. V. SCEN. V.

Tobias, Raphael, Anna, Tobæus.
Trochaici septenarii, & octonarii catalectici,

Quàm nos exoptatos arbitrare parentibus
Venturos, Azaria! R. *Lacrymabunt præ g*
Tobia, ubi salvos rediisse nos conspexerint. (*a*
At vide nè nostrarum admonitionum nunc immem
S

Sis: tenes quid dicam? de felle loquor, quo patri
Amissum restituas visum. Tobi. Hem, teneo. Quid,
putas (nùs
Successurum, si experiar? dic sodes. Raph. Non mi-
fuerit hîc fel, quàm cor in abigendo Cacodæmone: Iam. Sep.
Tantùm divino confisus numini, Deum
Ora, ut nostros conatus suâ secundet gratiâ.
An. Quò propiùs accedunt, & quò oculos intendo Iam. Sep.
acriùs (ah! 2.
Hoc illis mihi videntur similiores. Tobi. Quid ais?
Nunc demum crucior nil mihi prospicere oculos. Senar.
Raph. Tobia, patrem & matrem pro foribus stantes conspicor.
Tobi. Sunt? hem, certè sunt: quâ gratiâ hîc consistant nescio. (ipsus est;
Raph. Nostrum opperiuntur adventum. An. Certè
Mi vir. Tobæ. Hem, quid ais? An. Cum eo Acatal.
dem quicum hinc est profectus
Comite. Procurram obviam, atque in amplexum
illi proruam.
Tobæ. Rape me sodes tecum: quid me solum deseris?
An. O mi gnate, ô gnate mi, salvum te gaudeo
Advenisse. Tobi. Credo mater. An. Salva sum quæ Acatal.
te valentem (pater?
Atque incolumem rediisse intueor. Tobi. Sed quid
Valuítne usque? An. Eccum tibi pro foribus. Tobi.
Interii miser;
In terram, dum te consequitur, procul ab ædibus
Pronus illabitur. Ah! quàm vereor nè læserit
Sese! properemus, ut tollamus. Mi pater,

Quidnam hoc est mali? siccine te hîc esse hum
Se.Cat. *Prolapsum? dolétne quippiam?* Tobæ. *Nihil*
Iam.O. *Omnino, mi fili: & si quid doleret, nunc vel immor*
Mihi tuis dulcissimum foret complexibus. (é
Tobi. *Frustra me salvum reversum arbitrarer, ni*
Te, pater mi, incolumem ac salvum offenderem. Tob
Deum
Iam. S. *Immortalem! præ gaudio quid agam, vel quid loquar*
Trim. *Plane nescio. Nulla mihi res posthac potest*
Tanta intervenire, ut ægritudinem adferat.
An. *Mi fili, Deus novit quàm miseram exegerim*
Te absente hîc vitam. Tobæ. *Hem Tobia, redistin*
solus? hospitem (ter?
Nonne reducis tecum Azariam? Tobi. *Quidni, pa*
Tobæ. *Ubi is est?* Raph. *Præstò sum Tobæe.* Tobæ.
Cedò manum,
Se.Cat. *Mi frater, quò te amplectar, & exoscular. Tibi*
Benefaxim lubens qui incolumem mihi restituis fi
Sed quid? quâ vos gratiâ istùc miseram, (*lium.*
Accepistis argentum à Gabele? Tobi. *Ad assem, mi*
Conspecto chirographo numeravit protinus. (*pater.*
Tobæ. *Bene mehercule factum: gaudeo.* Raph. *Imò*
si scias
Quid boni adferamus præterea; tum istud magìs
Dixeris, Tobæe. Tobæ. *Quidnam amabo?* Raph.
Idque triumphaveris
Seriò. Tobæ. *Quin dic, quid est?* Rap. *Adduci-*
mus tibi nurum. Tobæ. *Hem,*
Tobia, uxorem injussu meo? Tobi. *Gaudebis sat scio,*
Pater, ubi cognoveris cujus sit filia.

Tobæ.

Tobæ. *Cujus?* Tobi. *Raguelis cognati noſtri.* Iamb. Sen.
Tobæ. *Hem, bene,*
Ità me Deus amet, factum. Audin' uxor hic quid dicat? An. *Oh!*
Quidni audiam? at ubi illa eſt? Tobi. *Acri eam reliquimus,* Iamb. Sen.
Cum grege ancillarum & ſervorum, boves, oves,
Aſinos, & camelos huc ad nos trahentium.
Quam ſimul ſi adduxiſſem, multò huc veniſſem ſeriùs:
Et ſciebam quantoperè vos noſtra afflictaret mora.
Tobæ. *Unde tanta pecudum, & mancipiorum copia?*
Tobi. *Cuncta hæc Raguel gnatæ dedit doti.* An. *Oh! lacrymæ mihi*
Erumpunt præ gaudio. Raph. *Tum tantam auri, argentique vim,*
Ut regalem vos videre credatis opulentiam.
Tobæ. *O ingentem numinis divini munificentiam!*
I nunc uxor, ac Deum nos deſtituiſſe clamita.
An. *Mi vir, peccatum à me maximum eſt: ſed non oportuit*
A vobis relictam. Tobæ. *Quid ſi nos noſtrum Syrum*
Illis obviàm mittamus? An. *Certè ſi ille occurrerit,*
Multò propiùs ibunt, & minor futura erratio eſt.
Nam viæ peritiſſimus eſt. Tobi. *Mater, conſulis probe.*
An. *Intrò igitur concedam, ut hoc illi dem negotii.*
Niſi quid diſſentis, mi vir. Tobæ. *Jube properet quantum poteſt.*

Quidnam hoc est mali? siccine te hîc esse humi
Se.Cat. *Prolapsum? dolétne quippiam?* Tobæ. *Nihil*
Iam.O. *Omnino, mi fili: & si quid doleret, nunc vel immori*
Mihi tuis dulcissimum foret complexibus. (&
Tobi. *Frustra me salvum reversum arbitrarer, nisi*
Te, pater mi, incolumem ac salvum offenderem. Tob.
Deum
Iam. S. *Immortalem! præ gaudio quid agam, vel quid loquar*
Trin. *Plane nescio. Nulla mihi res posthac potest*
Tanta intervenire, ut ægritudinem adferat.
An. *Mi fili, Deus novit quàm miseram exegerim*
Te absente hîc vitam. Tobæ. *Hem Tobia, redistin*
solus? hospitem (*ter?*
Nonne reducis tecum Azariam? Tobi. *Quidni, pa-*
Tobæ. *Ubi is est?* Raph. *Præstò sum Tobæe.* Tobæ.
Cedò manum,
Se.Cat. *Mi frater, quò te amplectar, & exoscular. Tibi*
Benefaxim lubens qui incolumem mihi restituis fi-
Sed quid? quâ vos gratiâ ist hùc miseram, (*lium.*
Accepistis argentum à Gabele? Tobi. *Ad assem, mi*
Conspecto chirographo numeravit protinus. (*pater.*
Tobæ. *Bene mehercule factum: gaudeo.* Raph. *Imò*
si scias
Quid boni adferamus præterea; tum istud magìs
Dixeris, Tobæe. Tobæ. *Quidnam amabo?* Raph.
Idque triumphaveris
Seriò. Tobæ. *Quin dic, quid est?* Rap. *Adduci-*
mus tibi nurum. Tobæ. *Hem,*
Tobia, uxorem injussu meo? Tobi. *Gaudebis sat scio,*
Pater, ubi cognoveris cujus sit filia.

Tobæ.

Tobæ. *Cujus?* Tobi. *Raguelis cognati noſtri.* Iamb. Sen.
Tobæ. *Hem, bene,*
Ità me Deus amet, factum. Audin' uxor hic quid dicat? An. Oh!
Quidni audiam? at ubi illa eſt? Tobi. *Acri eam reliquimus,* Iamb. Sen.
Cum grege ancillarum & ſervorum, boves, oves,
Aſinos, & camelos huc ad nos trahentium.
Quam ſimul ſi adduxiſſem, multò huc veniſſem ſeriùs:
Et ſciebam quantoperè vos noſtra afflictaret mora.
Tobæ. *Unde tanta pecudum, & mancipiorum copia?*
Tobi. *Cuncta hæc Raguel gnatæ dedit doti.* An. *Oh! lacrymæ mihi*
Erumpunt præ gaudio. Raph. *Tum tantam auri, argentique vim,*
Ut regalem vos videre credatis opulentiam.
Tobæ. *O ingentem numinis divini munificentiam!*
I nunc uxor, ac Deum nos deſtituiſſe clamita.
An. *Mi vir, peccatum à me maximum eſt: ſed non oportuit*
A vobis relictam. Tobæ. *Quid ſi nos noſtrum Syrum*
Illis obviàm mittamus? An. *Certè ſi ille occurrerit,*
Multò propiùs ibunt, & minor futura erratio eſt.
Nam viæ peritiſſimus eſt. Tobi. *Mater, conſulis probe.*
An. *Intrò igitur concedam, ut hoc illi dem negotii.*
Niſi quid diſſentis, mi vir. Tobæ. *Jube properet quantum poteſt.*

ACTUS V. SCENA VI.

Tobæus, Tobias, Raphael.

Versus ejusdem generis.

NUnc experior illos nequaquam frustrari, Azaria
Qui in Deo omnem spem, fiduciámq; collocant.
Senar. *Hoc si & tibi, mi Tobia, persuaseris,*
Ad eundem modum cuncta tibi succedent bene.
Tobi. *Adnitemur pro virili, mi pater.* R. *Nuno,*
Fel quod dixi profer, eóque patris leniter (Tobia,
Illinito oculos. Tobæ. *Quam rem tu nunc occipis,*
Fili? Tobi. *Sine pater; profuturum confido.* Tobæ.
Iam. Se. *Sodes nè malum pro remedio nobis exasperes.* (*Vide*
Tobi. *Nihil est quod metuas pater.* Rap. *Vin' quod*
libenter audias
Nunciem tibi, Tobæe? hodie pristinum tuis
Oculis visum restituet Deus. Tobæ. *Mi hospes,*
Utinam ratum
Sit quod prædicas! Tobi. *Cave ejus pollicitationibus*
Senar. *Diffidas: nihil enim unquam consilio illius*
A me est susceptum, quod non successerit feliciter.
Dicas divino æstro percitum: adeò nihil ipsum fugit:
Huic uni hoc nostrum acceptum referri convenit
bonum: (*omnia.*
Utpote cujus suasu, atque impulsu sunt transacta
Tobæ. *Scio fili, atque ob id magis solicitus sum,*
quo mune[illegible]
Hanc tantam erga nos compensem beneficentiam.
R. *Si vobis quid feci, aut facio, mi senex, quod pro-*
istud haud mihi sed divinæ debetur gratiæ: (*fuit,*
Ac proinde nihil à te pretii repeto. Tobæ. *Ah! nimi-*
ùm me putas Ingra-

gratum. Certum est, nunc tibi contrà referre gratiam,
t penes me esse positum pietatis præmium scias.
uodcunque à me donum optâris, optatum feres.
ap. Nil moror munera: abundè mihi magnum præmium (vobis
rbitror relatum, quando id quod feci gratum esse
erspicio. Tobæ. Tace sodes: non committam ingratitudinis
t crimen, quo vix scio an aliud detestandum magìs
eperiatur flagitium, incurrisse videar: atque eo
enere prognati sumus, ut nos deceat admittere
uicquam, quod hominum vulgus meritò irrideat:
at nescio
uid mihi solito acriùs pungant, ac pruriant (potes:
culi; vix manum abstineo. Rap. Frica quantum
lox squammæ, quæ nunc impediunt visum, decident.
obæ. Oh! vide amabò, nè me frustra in lætitiam conjeceris. (dubitato.
ap. Itáne parvam mihi apud te esse fidem! absit
obæ. Nil dubito quicquam: tu modò quod facto est opus, impera. Iam. O. Scen. 1.
ap. Nihil ad hanc rem necesse est amplius: vide
olùm, nè quod Deus indulget, tibi tua
tercipiat diffidentia. Sed intrò statim
unc concedamus: volo universam famil[illegible]am tuam
dmirandum illud spectare prodigium. Tobæ. Agedum, si lubet,
uc me. Ecquis me fortunatior futurus est, (rier?
quidem te, ô cœlum, iterum mihi detur contempla-

PERO-

PERORATIO.

Iambici Trimetri.

NOn est quòd hîc moremini diutiùs,
Hos nostros qui spectâstis ludos scenicos.
Intus, si quid restat, peragetur clanculum:
Ibi visus pio restituetur seni,
Divinúmque exhibebitur spectaculum;
Scaz. *Ludis non exprimendum scenicis. Sed quid*
Mihi, spectatores, occipitium obvertitis?
Resistite paulisper. Priusquam vos domum
Hinc recipiatis, audite, precor, paucula.
Quæcunque sacris continentur literis,
Ad nostram sunt salutem prodita. Hic senex
Tobæus, invictæ exemplar patientiæ,
Tot undique circumseptus calamitatibus,
Nec animum despondens tamen. Quem non,
Gravissimis intricatum infortuniis,
Eò sua reducat tolerantia,
Ut temporarii jacturâ commodi aut
Nihil quicquam moveatur, aut certè minùs
Se pergat affligere? ratus quod à Deo
Immittitur, quamvis molestum ac asperum
Appareat, nihilo minùs tamen sibi
Saluti sum: quin hunc suum luctum brevi
In gaudium commutatum iri; cùm nihil
Adeò in rebus terrenis firmum, stabiléque
Esse intueatur, quod non æstuario
Quodam cursu modò huc, modò illuc fluctuet.
Eant nunc mortales insipientissimi, ac,

Deo diffisi, ob res tam momentaneas
Cœlum mari commisceant: his perditis,
Seſe interiiſſe clamitent. Cùm tot Deus
In hunc præter ſpem olim contulerit commoda;
Nec erit hodie ipſius manus contractior,
Si nos hac dignos præbeamus gratiâ.
Sed quidnam Tobiæ monet connubium?
Et interempti ſeptem Saræ conjuges?
Adeſte huc, adoleſcentuli, qui uxoriis
Animum adjunxiſtis complexibus: audite quod
In rem veſtram futurum eſt maximé. Hi viri
Septem, quos ſacra cæſos narrant Biblia,
Raram ſtupentes ſponſæ pulchritudinem,
Brutorum animantium ritu, libidinis,
Non procreandæ prolis ſtudio, amplexui
Formoſæ inhiabant conjugis, ſalacium (rum,
Canum in morem: atque ob id, vixdum ingreſſi to-
Pereunt, & in atrum protruduntur Tartarum.
At Tobias pudicitiæ memor, ac Deo
Suam precibus vitam commendans, ſic dolos
Impuri evadit ſpiritûs & fructibus
Exoptati tutus potitur connubii.
Atque hæc ob id nunc repetimus verboſiùs,
Ut & illorum interitus, exitiúmque miſerabile, Septen.
Et hujus feliciſſimi rebus in omnibus
Succeſſus, à laſcivia vos avocent:
Ne iiſdem Aſmodæi irretiti caſſibus,
Supremi vindictam incurratis numinis:
Atque ità tandem ſimili plectamini modo.
Valete, & ſi placuit quod actum eſt, plaudite.

FINIS.

JUDITHA.

Actorum nomina.

Holofernes Imperator Assyriorum.
Moabus } duces militum.
Ammonides }
Achior, Ammonita.
Thraso } milites Assyrii.
Labrax }
Bagoas, Cubicularius Holofernis.
Ozias, Consul Betulienſis.
Joachimus, ſummus ſacerdos.
Sadochus } cives Betulienſes.
Melchias }
Azarias }
*Judith*a, vidua.
Abra, Judithæ ancilla.

PROLOGUS.

Trimetri Iambici.

SAlutem vobis exoptamus plurimam,
Viri colendi, civéſque humaniſſimi,
Quicunque ad ludos hos ſpectandum ſcenicos
Alacres frequentéſq; huc confluxiſtis. Agitedum,
Non multis verbis, aut oratione vos
Prolixâ remorabor. Sed quam acturi ſumus
Paucis hîc coràm narrabo comœdiam;
Et quis ſit ille, eam qui nunc dedit novam.
Schonæus noſtræ archididaſcalus ſcholæ,
Quia ſuam vobis ante probari induſtriam
Sæpe animadvertit, aliam rurſus fabulam
Profert: neq; profanam tamen; at piam, & ſacram,
E ſacro E[illegible]orum ſumptam codice.
Quodcunque ei tempus vacuum à ſcholaſticis
Negotiis conceditur, id omne huic ſtudio
Libenter impendit. Neque inutilem ſuam
Operam, aut laborem ſtudioſæ pubi, neque

Vobis

Vobis ingratum fore putat, seu literis
Divinis, seu politioribus animum
Dicâstis artibus. Nam quemadmodum suam
Orationem à veterum poetarum stylo,
Phrasique procul abesse confitetur: ità
Hoc quicquid est aut jacturæ, aut dispendii,
Eo pensatum utcunque existimat, nihil (crum,
Quod hîc usquam aut obscœnum, aut turpe aut ludi-
Nihil quod sit teneris offecturum auribus:
Verùm pudica, casta, verecunda, ac pia,
Quæ audituri estis, comperietis omnia.
Itaque non desunt homines docti, qui illius
Legunt libenter, & probant comœdias.
Quorum sequi vos nunc mihi videmini
Sententiam: quos attentos, ac benevolos,
Et cum silentio auscultantes conspicor.
Nunc nè quis vestrâ abusum esse patientiâ
Me dicat, si suspensos hîc diutius
Vos teneam; eia, aures admovete sedulò
Hujus periocham dum recito actiunculæ.

Comœdiæ Periocha.

HOlofernes dux Assyrici exercitûs, potens
Bello, & rebus præclarè gestis efferus,
Gravi obsidione urbem Betuliam premit.
Cives suis diffisi viribus, Dei
Subsidium implorant. Deinde aquæ penuriâ
Laborantes, statuunt sese hosti dedere,
Nisi intra quinque dies ipsis opem ferat
Deus. Quod simulac rescivisset Juditha,
Cum Ozia civitatis principe graviter

Expo-

Expostulat. Hinc divino afflata numine;
Noctu cum ancilla castra ingreditur hostium:
Scitéque fictis Holofernem fallit dolis.
Quem postea vino immoderatè hausto obrutum
Cùm obtruncâsset, secum auferens caput, ad suos
Revertitur. Hostes, subito perculsi metu,
Fugiunt. Israelitides, victoriâ
Prædâque potiti, summum collaudant Deum.

ACTUS. I. SCENA I.

Holofernes, Moabus.

Iambici senarii & septenarii.

ESt istbuc per Jovem datum mihi, feliciter
Ac prosperè ut eveniant, quæ facio, omnia:
Scaz. *Nam in quamcunque orbis partem cum meo accedo*
Exercitu, metus continuò maximus,
Atque ingens illîc exoritur trepidatio.
Nec ulla est usquam civitas, neque regio
Tam naturâ loci munita, aut viribus
Opibúsque potens, resistere quæ audeat mihi:
Quin omnes, simulac adventare me procul
Resciverint, protinus accurrunt, & se, & suas
Urbes, munitiones ac propugnacula, quibus
Confisi, quoslibet alios hostes procaciter
Contempsêre, atque aversati sunt hactenus,
Vel ultro dedunt supplices: per omnia
Præceptis, mandatisque parentes meis.
Ex qua quidem re tam feliciter, atque fortiter
Gesta, summam profectò apud regem meum
Laudem, præmiáque magnifica; ad hæc gloriam
Memorabilem, atque adeò decus immortale apud

Poste-

Posteros me consecuturum confido. Troch.
Quandoquidem una hæc viris principibus est via,
Quâ ad honorem nunquam interiturum, æternamq;
nominis
Memoriam emergant: cùm ignavorum & inertium
Hominum famâ, unà cum vita intereat turpiter.
Quod pol dedecus & evitâsse me hactenus scio, &
imposterum me spero vitaturum sedulò.
Sed inter hæc tam multa, quæ ex animi sententiâ
Mihi succedunt, unum illud hercle me malè habet,
Quòd hos Betulienses, reliquumque Israeliticum
Populum audio etiam nunc imperium aspernari
meum. (bius
Quod equidem modò mihi retulerint quidem, qui-
Credo satis. Atque adeò ex eo id verissimum
Esse, facilè pol intelligi atque perspici
Potest, quòd nullos adhuc, aliorum malis
Et cladibus admoniti, legatos ad me miserint,
Neque de dedendis civitatibus suis
Inter se aut egerint aut cogitaverint quicquam. Scaz.
Sed faxo nè id multum auferant: neque ego con-
tumeliam (tror.
In me tam insignem impunitam relinquendam arbi-
Quin totum hoc recutitorum hominum extirpabo
genus.
Mo. Ist huc pol rectè, princeps illustrissime: bem,
Laudo: nihil enim in eos tam crudele unquam statu-
Quin pejora meriti sint sceleratissimi. (eris,
Hol. In utramq; utì apparet, nunc aurem dormiunt:
At ego jam illos, ut digni sunt, commovebo sacrilegos,

Qui

Qui se neque edictis nostris, neque ullis legibus
Teneri existimant: qui nos illudendos sibi
Proponunt audacissimi. Mori nos satius est,
Oct. *Quàm non hos indignis modis ulciscamur mastigia*
Sed opportunè huc ad me accedit Achior.
Ex illo quæram quodnam hoc sit hominum genus
Troch. *Tam quæ eorum sit confidentia, qui maximo suo*
Malo adversus stimulum, ut aiunt, calcitrare aude
Hîc illum, dum propiùs accedit, opperiar foris. (am

ACT. I. SCEN. I.

Achior, Holofernes, Moabus.

Senarii & septenarii Iambici, admistis paucis octonariis.

DUcis Holofernis vocem audire visus sum mih
Atque eccum: accedam, & colloquar. Salve
plurimùm,
Dux invictissime. Hol. *Salve Achior: pol commo*
Huc advenisti; nam est, in quo mihi tuâ
Operâ, atque consilio sit opus. Ach. *Si in me quid*
Princeps honoratissime, quo tibi queam
Prodesse; agedum, impera: quodcunque volueri
Effectum dabo protinus. Hol. *Hem, laudo: sed es*
quod te rogem.
Ach. *Quid obsecro?* Hol. *Dicam. Cùm omnes, quo*
quot in his sunt regionibus, (puten
Magno metu, atque horrore nos sibi extimescendo
Et cum ex variis locis, atque urbibus undiq; (nus
Ad nos cuncti accurrant, ac supplices tendant m
Quid causæ sit miror, cur præfractum hoc & pert
Apellarum genus, arma adversus nos sibi (na
Sumenda, ac nostram imperium contumaciter

Contem

Contemnendum, atque rejiciendum existiment.
Præterea montes, & viarum angustias
Occupare munireque conentur potiùs quàm Troch.
Quod suo cum exitio nihilominus erit eis
Faciendum postea, sese dedant nobis. Achi. *Dicam hercule*
Quod sentio; & verum dicam, dux ornatissime:
Mentiri enim non est meum. Hol. *Age loquere:*
Nam audire gestio. Ach. *Populus hic, contemptis diis*
Deabúsque omnibus, quos diversos regionibus
In diversis alii colunt, unum Deum,
Cœli terræque conditorem, veluti illi sibi
Persuadent, observant, & venerantur religiosissimè.
Cujus præcepto olim obsequentes, cùm fames
Ingens totum terrarum urgeret orbem, ex patria
Procul in Ægyptum se contulerunt. Atque ibi
Per quadringentos annos, aut eo amplius. (*dis:*
Miris eorum soboles ac propago amplificata est mo.
Dein cùm iniqua atque intollerabile tyrannide
Regis premerentur, opem & subsidium sui
Dei precibus imploraverunt supplices.
Qui ipsorum misertus, variis & inauditis cladibus Troch.
Totam Ægypti regionem ità afflixit, ut eos,
Necessitate tandem rex coactus, missos fecerit.
Quos tamen haud multò post, mutatâ in diversum
sententiâ,
Armatâ cùm insequeretur manu, in mari, quod
pervium his
Effecerat Deus, refluentibus aquæ fluctibus,
Unà cum Pharaone totus interiit exercitus.

Qui se neque edictis nostris, neque ullis legibus
Teneri existimant: qui nos illudendos sibi
Proponunt audacissimi. Mori nos satius est,
Oct. *Quàm non hos indignis modis ulciscamur mastig*
Sed opportunè huc ad me accedit Achior.
Ex illo quæram quodnam hoc sit hominum ge
Troch. *Tam quæ eorum sit confidentia, qui maximo s*
Malo adversus stimulum, ut aiunt, calcitrare a
Hîc illum, dum propiùs accedit, opperiar foris.

ACT. I. SCEN. I.

Achior, Holofernes, Moabus.

Senarii & septenarii Iambici, admistis paucis octonar

DUcis Holofernis vocem audire visus sum m
Atque eccum: accedam, & colloquar. Sal
plurimùm,
Dux invictissime. Hol. *Salve Achior: pol comm*
Huc adveniſti; nam est, in quo mihi tuâ
Operâ, atque consilio sit opus. Ach. *Si in me qui*
Princeps honoratissime, quo tibi queam
Prodesse; agedum, impera: quodcunque volu
Effectum dabo protinus. Hol. *Hem, laudo: sed*
quod te rogem.
Ach. *Quid obsecro?* Hol. *Dicam. Cùm omnes, q*
quot in his sunt regionibus, (*put*
Magno metu, atque horrore nos sibi extimescen
Et cum ex variis locis, atque urbibus undiq; (*n*
Ad nos cuncti accurrant, ac supplices tendant
Quid causæ sit miror, cur præfractum hoc & p
Apellarum genus, arma adversus nos sibi (
Sumenda, ac nostrum imperium contumaciter

Con

Contemnendum, atque rejiciendum existiment.
Præterea montes, & viarum angustias
Occupare munireque conentur potiùs quàm Troch.
Quod suo cum exitio nihilominus erit eis
Faciendum postea, sese dedant nobis. Achi. *Dicam hercule*
Quod sentio; & verum dicam, dux ornatissime:
Mentiri enim non est meum. Hol. *Age loquere:*
Nam audire gestio. Ach. *Populus hic, contemptis diis*
Deabúsque omnibus, quos diversos regionibus
In diversis alii colunt, unum Deum,
Cœli terræque conditorem, veluti illi sibi
Persuadent, observant, & venerantur religiosissimè.
Cujus præcepto olim obsequentes, cùm fames
Ingens totum terrarum urgeret orbem, ex patria
Procul in Ægyptum se contulerunt. Atque ibi
Per quadringentos annos, aut eo amplius. (*dis:*
Miris eorum soboles ac propago amplificata est mo-
Dein cùm iniqua atque intollerabile tyrannide
Regis premerentur, opem & subsidium sui
Dei precibus imploraverunt supplices.
Qui ipsorum misertus, variis & inauditis cladibus Troch.
Totam Ægypti regionem ità afflixit, ut eos,
Necessitate tandem rex coactus, missos fecerit.
Quos tamen haud multò pòst, mutatâ in diversum sententiâ,
Armatâ cùm insequeretur manu, in mari, quod pervium his
Effecerat Deus, refluentibus aquæ fluctibus,
Unà cum Pharaone totus interiit exercitus.

In quo equidem Ægyptiorum interitu iſthuc fuit
Scaz. *Memorabile, quòd nè unus quidem ſuperfuerit,*
Qui tantæ cladis nuncius eſſe poſſet. Mox
Catal. *Montoſa ac ſolitaria ingreſſi loca, cùm cibi*
Et potûs inopiâ laborarent, amari
Fontes divinâ eis ſunt edulcati gratiâ.
Troch.2 *Paníſque quo ſe exaturaverunt affatim,*
E cælo illis nunquam audito depluit modo.
Porrò, quod magis etiam eſt mirandum, inermes
Cùm eſſent, hoſtes tamen vicerunt quoſlibet,
Deo pro ipſis pugnante. Neque unquam rex fuit,
Aut princeps, aut monarcha quiſpiam, licèt
Opibus & copiis fuerit adjutus maximis,
Qui non adverſo Marte, & infeliciter
Planè cum eis bellum geſſit, dum ſe ſuo
Troch. *Morigeros atque obſequentes præherent Deo.*
Quem ſi quando ſpreviſſent (quod quidem ab eis
factum eſt ſæpius)
A quovis ſunt ſuperati, ac debellati protinus.
Quare priuſquam illos adoriaris, hæc (quiras
Scaz. *Quo pacto ſe habeant, mi domine, velim omnia in-*
Et perſcruteris ſeduló. Quod ſi in Dei
Sui cultu etiam nunc eos perſiſtere intellexeris,
Troch. *Fruſtra te fatiges, atque actum, quod aiunt (um*
Agas: cùm vinci, aut ſuperari nequeant, donec De-
Iſtum, de quo dixi, propitium habent ſibi.
Hol. *Vah ſacrilege, næ ego te pro iſtis dictis exer-*
cebo probé.
Mo. *Dignus pol eſt, qui indignis intereat modis.*
Ach. *Commovi: væ miſero mihi!* Hol. *Quid tecum*
muſſitas, Scelus?

Scelus? Ach. *Nihil hercle, mi domine, niſi quòd*
conſilium liberum
Oportere eſſe exiſtimo: neque graviter,
Aut iniquo animo ferendum, ſi quid fortè ſit
Dictum, quod placet minùs. Hol. *Etiam loqui* } Troch. 2
Mecum audes, aut quicquam mutire, verbero?
Agedum, jam faxo experiaris, quàm ſit potens
Ignavorum iſtorum Deus, quem tu mendacibus,
Vaniſq; nimiùm hîc nobis evexiſti præconiis. (*ſcio.*
Ach. *Me miſerum! qui nunc quamobrem accuſer ne-*
Hol. *Ah! neſcis impudens? jamjam faciam ut ſcias.*
An tu me, nebulo, dignum putas, quem irrideas,
Et quem tam aperte fallere incipias dolis? (*viros*
Ehodum, comprehendite illum, & ad Betulienſes
Iſtos fortes, ſi diis placet, atque ſtrenuos,
Vinctum deducite; ut cum illis intereat, & ſuo malo
Diſcat in univerſo terrarum orbe præter Troch.
Aſſyriorum regem, nullum uſquam reperiri Deum.
Ach. *Heu me infelicem! Quid feci, aut quid com-*
merui, obſecro? (*Niſi*
Hol. *Abripite eum, inquam: quid ſtatis ſtipites?* Mo.
Sequitur, pugnos in ventrem ingerite veneſico. (*die.*
Hol. *Scelerate, tu tuo indicio quaſi ſorex periiſti ho-*

ACT. I. SCEN. III.

Thraſo, Labrax, Achior.

Ejuſdem generis verſus.

QUid reſtitas? vah! ſequere ſceleratiſſime,
Niſi obtorto collo te malis protrahi. (*lum.*
Lab. *Ceſſator, perge. Ah! crucior mihi deeſſe bacu-*
Quo ſcapulas huic conteram impuriſſimo. Troch.

Ach. O *indignum facinus* ! *quid peccavi miser* ?
Th. *Tace nequam.* A. *Si illum, qui ex animo consulit,*
Affligendum & perdendum existimat; quid faciet ei,
Scaz. *Qui aut damnum dederit, aut malum* ? Lab. *Vetus*
dictum est,
Malum consilium consultori pessimum.
Idque adeò miror, quomodo tam ineptum quid tibi
In mentem potuerit venire, homo stultissime.
Ach. *Ut res est, dixi, atque hercule id quod sentio:*
Et me nihil mentitum cognoscetis postea.
Th. *Nugæ sunt, quas adfers, meræq; fabulæ.*
Lab. *Mihi pol quidem non fit verisimile, neque com-*
mentum placet.
Sed agedum, properemus. Rursúsne restitas,
Ignave ? *pugnum, nisi sequeris, in os impingam tibi.*
Ach. *Næ ego sum infelix, qui pro consilio bono*
Tam malam ineo gratiam! Th. *Quid gannis, impu*
Pretium fers ob stultitiam te dignissimum. (*dens*?
Ach. *Isthuc quidem malim, quàm ob peccatum; nam,*
quod sciam,
Mali pol commerui nihil. Lab. *Tun' te nihil*
Commeritum dicere etiamnum audes, furcifer ?
Qui hos Israelitas homines ignavissimos,
Scaz. *Nullis aut copiis, aut viribus vinci,* (*hinc*
Aut superari posse asseris ? *Dignus pol qui in crucem*
Absque ulla abripiaris mora. Thr. *Vah! non videt*
Quantâ & regem Assyriorum invictissimum,
Et Holofernem fortissimum nostrum ducem
Afficias contumeliâ, cùm contra imbelle hoc homi-
num genus.

Ne

Nequicquam nos pugnaturos prædicas: quibus Tro.Se.
Jam totus terrarum orbis victas præbet manus, 2. Cat.
Et quorum vim nullæ usquam nationes sufferunt?
Lab. *Sapienter pol quidem à nostro duce actum*
existimo,
Atque adcò ex re tua: qui ab his, quorum potentiæ
Opibúsque diffidis, te distrahendum censuit;
Et ad eos ablegandum, qui insuperabili
Virtute præditi, se adversus nos, & te suum
Patronum, defendent atque tuebuntur optimé.
Sed nescio quos hùc procul adventare conspicor,
Fundis armísque instructos. Ex Betulia
Urbe huc illos speculatum exivisse arbitror.
Nos ad latus hujus montis, si videbitur,
Secedamus, parúmque ist hàc à recta flectamus via;
Nè pauci temerè in multorum incurramus manus.
Thr. *Placet, agè, propera, atque os vide utì compri-* Tr.Sep.
mas, scelus. 2. Cat.
Vah! quid cunctare? mavo te, inquam, carnifex. Tr.Sen.
Ach. *Moveo hercule sedulò.* Thr. *Video, sed pro-* Catal.
moves nihil.
Ehem Labrax, neque hîc morandum nobis diutiùs,
Neque propiùs ad urbem accedendum existimo.
Quare arbori isti, quam haud procul hinc abesse
conspicis,
Manibus atq; pedibus alligatum eum relinquamus, Scaz.
Nobísque consulamus in tempore. Lab. *Agedum,*
placet: in pedes
Nos nunc conjiciamus qnantum possumus. Th. *Age,*
Præcurre: consequor.

ACT. I. SCEN. IV.

Achior, Sadocus, Melchias.
Ejuſdem rationis verſus.

Dimet. ——— *Eheu miſeriam! itáne me hîc*
Relinqui ſolum, aut à feris
Dilacerandum, aut inediâ periturum propediem?
O barbaram crudelitatem! ô pectora
Quavis immaniora tigride! Sad. *Eho Melchia,*
Satis pol, ſatìs inquam procul jam progreſſi ſumus:
Nam vereor, ſi pergamus ire longiùs,
Nè ab hoſtibus circumventi pereamus infeliciter.
Mel. *Nihil adhuc nobis periculi eſt.* Ach. *Sed propiùs huc*
Ad me in valle iſthâc accedentes video, neſcio
Quos; vocem hercle intendam, & eorum, quicunque ſunt,
Troch. *Implorabo opem. Si pereundum eſt, manibus*
Hominum, quàm laniatu ferarum me malim mori.
O populares accurrite, mihíque
Auxilium ferte miſero, accurrite obſecro,
Troch. *Atque infelicis vos miſereſcat mei.*
Mel. *Quem hîc audio vociferantem, & calamitatem deflentem ſuam?* (arbori hîc
Deus bone! quid iſthuc monſtri eſt? hominem
Ego alligatum eſſe video. Sad. *Eho Melchia,*
Video ego quoque. O prodigium! hinc quantum poſſumus
Fugiamus, & ad urbem rectâ recurramus viâ.
Mel. *Mane pauliſper, Sadoce.* Ach. *Accedite propiùs,*
Viri humaniſſimi, & innocenti ſubvenite mihi.

Sad.

Sad. *Insidias herculè ego hic nobis positas esse video, Melchior :*
Quare fugiamus, inquam, dum fugiendi datur
Copia. Mel. *Quin accedamus potiùs: nihil periculi est*
Cùm neminem hîc videamus uspiam. Sad. *Nequeo*
Mirari, neque conjicere quid rei siet : (sati
Nisi quicquid est, ad illum ego istùc accedere non audeo :
Nam insidias metuo nimis. Ach. *Adeste sodes*
Viri, omnémque ex animo abjicite formidinem : Catal.
Nihil enim hîc vobis eveniet mali. Mel. *Quæso*
Quid tu hominis es, aut quis te alligavit ad arborem Sca z.
Hanc ? & quodnam ob facinus ? Ach. *Nullo herculè merito id*
Mihi contigit meo. Sed cujates estis, viri
Aut quibus venistis è regionibus ?
Mel. *Ex urbe hac proxima speculatum egressi sumus.* Troch.
Ach. *Betuliâ ?* Sad. *Scilicet.* Ach. *O factum bene! nullos ego*
Pol nunc mihi malim dari. Sad. *Quid itá ? cedo.*
Ach. *Dicam : Sed hoc utìsciatis priùs volo ; (dis.*
Me vestrâ causâ indignis hisce esse acceptum mo-
M. *Quid ais? propter nos hæc tibi contigisse prædicas*
Ach. *Ità est profectò ut dico : solvite me, obsecro,*
Rem omnes, utì sese habeat, vobis commemorabo ordine.
Mel. *Hem solvamus eum ac dirumpamus vincula.*
Ach. *Gratiam habeo vobis, & quoad vivam habiturus sum maximam :*
Et majorem etiam precor utì vobis referat Deus.

Sad. *Probum esse te tua indicio est oratio.*
Quæ cujusque ut vita est declarat maximé.
Sed nunc eloquere sodes, quod promittebas modo,
Tr.Sen. *Cum nostrâ causâ hæc te passum diceres.* (cule
Catal. Ach. *Faciam, atq; lubens quidem: sed nimis ego her-*
Vobis metuo malé. Sad. *Quid ità?* Ach. *Nescitis quo*
in malo,
Et in quanto periculo sitis miseri. Me. *Mitte, obsecro,*
Ambages, rémque omnem uno verbo nobis expedi.
Ac. *Longum foret, si hîc vobis commemorem omnia.*
In urbem vestram me deducite potiùs:
Ibi convocatis civitatis proceribus, (bé:
Rem omnem vobis narrabo ordine. Sad *Mones pro-*
Atque ideo tibi libenter hîc obtemperavcrimus. Ac.
Bene (moram.
Pol facitis. Agedum, properemus: res non patitur

ACT. II. SCEN. I.

Ozias, Achior, Joachimus.

Trochaici senarii & septenarii, catalectici, (chior,

PRÒ *Deum immortalem! facinus indignum!* A-
Quid narras? actum est, siquidem tu hæc vera
prædicas. (tum.
Iam.O. Ach. *Est ut dixi, Ozia: putes hominem furore perci-*
Oz. *Heu me miserum! itáne obstinatè operam dat, ut*
Nos affligat innocentes? Ac. *Quin ego jam brevi*
Hîc eum futurum cum omni exercitu esse existimo.
Joa *O efferam hominis immanissimi dementiam!*
Iam.Se. *Ah! nullóne nos pacto tyrannidem,*
Acatal. *Ac crudelitatem illius evitare*
Poterimus? Ach. *Joachime, quid cum illis agas*

Qui

ui neque jus, neque bonum, neque quid æquum sit
sciunt :
ec quicquam faciunt, nisi quod lubet. Ozi. *Eheu*
miseriam! ut nihil
st diuturnum, aut stabile in rebus mortalium!
am aliquot hîc annos in pace, ac sine periculo
ximus : at ecce rursus de improviso exoritur hic Iam. Se.
olofernes, homo importunus pol, atque impius,
ui hoc unam studet, húcque omnibus incumbit vi Troch.
ribus, (*cibus :* Oct.
uò hanc nobis tranquillitatem extorqueat infeli.
ósque feritate discruciet & excarnificet suâ.
um tamen à nobis ei nulla unquam orta sit
njuria, sedúlóque caverimus hactenus,
Ne illum aut dicto, aut facto offenderemus. Joa. *Ah*
Quis pectore tam duro, atque adamantino est,
ui non lacrymas isthæc excutiat calamitas ?
erùm quid agemus nunc, aut quid consilii capiemus Acatal.
Ozia ? Ozi. *Nescio herculè, nisi hoc unum, quod*
sors feret,
Ut forti atque magno animo feramus : & in Deo
Omnis spes sit nobis. Joa. *Hem! pie atque fortiter ;*
Laudo : nam si ille opitulari dignetur, facillimè
Hominis impotentis & furiosi declinabimus
Atque avertemus injurias. Nihil enim agit,
Ac frustra se defatigat, cum Deo (*ter*
Quisquis pugnare parat. Idque adeò re ipsa frequen- Acatal.
Experti sumus. Ozi. *Scio isthæc esse ità ut* Sen.
Dicis, Joachime : & tamen quando in mentem mihi Catal.
Nostra veniunt delicta, haud mediocriter vereor
miser, Nè

Nè ille nos deſerat, & ab hoſte immani atque e
Superari ſinat. Joach. *Peccavimus hercule*
Frater, fateor, ac pœnam commeruimus graviſſim
Iamb. *Sed reſipiſcamus, & quod perpetravimus*
Crimen, agnoſcamus, atque confiteamur ſuppli
Nullum eſt delictum, cui non benignè ignoverit D
Siquidem ex animo ejus pœnitere nos conſpexeri
Ozi. *Vere tu pol iſthoc dicis, atque ut te decet.*
Quapropter nihil jam nobis reſtare arbitror,
Niſi ut ad divinam confugiamus clementiam,
Iamb. *Anteactæ vitæ deplorantes crimina.*
Hoc unicum in his noſtris calamitatibus
Confugium, hoc tutum ſalutis noſtræ aſylum exi
Cæterùm tibi, Achior, pro indicio gratias
Agimus maximas, animóque infracto utì
Sis, oramus. Inſaniat Holofernes, ſuiſque
Contumacibus verbis atque minis impiis
Cœlum territet: nihil efficiet; modò, quod fore
Confido, Deum propitium habeamus nobis. Ac
Hoc quidem (*adeò quia*
Herculè haud dubium unquam fuit mihi. Atque
Futurum prædicabam, ille indignatus, huc
Me ad vos protrahi juſſit iidem & vobis, & mihi (v
Iamb. *Exitium minitans. Quæ quidem omnia, ut memini*
Arbitror, intus narravi ordine. Jo. *Meminimus pri*
Sed nunc intrò, ſi videbitur, concedamus, &
Acatal. *Cives ex tota urbe in templum convocatos,*
Ad reſipiſcentiam, delictorúmque pœnitudinem
Exhortemur ſeduló. Oz. *Nihil eſt quod æquè feceri*
Iamb. *Lubens. Agedum, præcede, ſequimur è veſtigio.*

ACT

ACT. II. SCEN. II.

Holofernes, Moabus, Ammonides.
Ejuſdem generis verſus.

ane? nondam quiſquam ex ignaviſſimo
Iſthoc recutitorum grege pacem petitum, Acatal.
ſupplicatum nobis advenit? Mo. *Nullus* Iamb.
nimo, princeps honoratiſſime. Scaz.
Quæ eſt, ſi non hæc appellanda contumelia eſt?
inultum faxo id nunquam auferant. Spero me Acatal.
habere,
hos meo excruciem modo. Am. *Frequenter di-*
xi, idémque
nc dico denuo, dux ornatiſſime,
audaciſſimis horum ſeditioſorum hominum
litionibus omnibus obſtiteris modis, } Iamb. 3.
fectò in magnum aliquod malum temeraria
dem hæc erumpet confidentia. Mo. *Bene herculé*
Ammonide dictum eſt, prudentérq; admodum: Iamb.
m deteriores omnes ſumas licentiâ.
òd niſi protinus eos adoriamur, illudent, ubi
s aut ceſſare, aut languere ſenſerint.
are dum licet, & dum conſulendi tempus eſt,
efractam horum cohibeamus pertinaciam:
iſcamur impuriſſimos: malè (*placet.*
damus totum hoc apellarum genus. Hol. *Hem,*
n pol deſinam, neque conquieſcam, donec id
fecero. Tum autem ſceleratus, atque perfidus
bior (*vah!*) *quibus illum exercebo modis?*
em quidem mihi nunc optârim dari obviàm, ut
n hanc omnem in eum evomam: ſatis id ha-
buero ſupplicii, Dum-

Dummodo illum ulciſcar, utì meritus eſt, maſ
am : (on
Quem ego credo manibus pedibúſque obnixè
Facere, magìs id adeò nobis ut incommodet,
Quàm ut illis conſulat, ad quos ſtultitiâ eſt abl
tus ſuâ.
Sed præmium jamjam, ſi vivo, ſe dignum fe
Mo. *Quodvis ego ſupplicium commeruiſſe eum*
bitror.
Hol. *Faxo jam mox ſentiat. Sed agitedum,*
Fortes atque ſtrenuos viros decet : annitimini
Mecum, ut contumaces hos, atque improbos
Iam.Se. *Hoſtes, Judæos ſcilicet impuriſſimos,*
Iam.Se. *Acerrime ulciſcamur, & efficiamus, ut omnibus*
Exemplo ſient : nè quis ſit, nos in poſterum
Qui aſpernari, aut noſtra edicta repudiare aud
Iam.Se. *Atque adeò in Betulienſibus hiſce proximis*
Quid noſter valeat exercitus jam oſtendam. Q
Iam.Se. *Redigam univerſum iſtud recutitorum genus,*
Ut quò fugiant, aut ubi deliteſcant, neſciant.
Nunc itaque vos moneo, atque hortor ſedulò,
Nè cujuſquam iſtorum vos miſereat ; quin pot
Diripiatis, mutiletis, proſternatis ac
Denique trucidetis protinus, quemcunque
Iam.Se. *Nacti ſitis. Satìs jam ſatìs erga nequiſſimum h*
Hominum genus noſtra eſt ſpectata patientia
Itaque nunc nihil non experiar, nullumq; non mo
Lapidem, ut improbis horum conatibus reſiſtam,
Molitiones inhibeam, retundam inſolentiam.
Quin animam relinquam potiùs, quàm non hos,

ni sunt, ulciscar sacrilegos. Sed satis Iam.Sen.
rque jam moratum, ac consultum arbitror : 2.
ure facto est opus. Hem, præbete vos viros,
ue exercitum omnem ad urbem continuò admo- Iam.Sep.
piùs: paratis semper obfuit delatio. (vete
n. Imperio tuo & hîc, & in aliis omnibus
ulò parebimus: impera, ac factum puta.
ol. Credo, mox supplicantes aderunt: sed nihil Iam.Sen.
ent: errant, si lacrymis nos flecti posse cogitant. 2.
m faxo experiantur, quantum viribus,
mis, atque virtute valeant, quos illi utì
ulieres imbelles illudendos proponunt sibi.
tque hæc meritò illis accident, cùm evenerint, Iam.Sen.
ui nos aspernantur tam illiberaliter. (citu 2.
Io. Eia, sic decet. Hol. *Nunc ergò instructo exer-*
roximè ad urbem accedamus: Ego, ut strenuum
mperatorem decet, præibo: vos me consequimini.

ACT. II. SCENA. III.

Ozias, Joachimus.

Ejusdem generis.

Tà me Deus amet, quanto ego magis magísque
Effrænatam hominis impii violentiam,
Ac crudelitatem barbaram mecum perpendo,
Hoc magìs metuo, nè nos suâ opprimat,
Affligat, vexet, atque excarnificet tyrannide. Iam.Sep.
Sed commode Joachimum huc ad me venientem
conspicor:
Hìc eum præstolabor. Joa. *Enimvero nihil loci*
Est segnitiæ, neque socordiæ, quantum hostium
Assyriorum immanitatem intelligo.

Quo-

Iamb.2. *Quorum impios conatus niſi prohibuerit Deus*
Eò rem deventuram video propediem,
Ut collum capiſtro, & ſervituti, atque jugo
Intolerabili nobis præbendum ſit miſerrimis.
Sed video hîc ſtantem Oziam, quem quæreba-
Ozia,
Iamb. *Scis quo in metu, & quanto in periculo ſimus?*
Scaz. Ozi. *Utinam neſciam, Joachime. Deus bone!*
Militum ſecum huc quantas adducit copias?
Acatal. Joa. *Principes ſi ſimus, atque adeò monarchæ,*
Regéſque potentiſſimi; nequaquam pol tamen
Tantæ multitudinis vim, atque impetum
Suſtinere poterimus. Ozi. *Fuit hercule*
Crudelis ſemper Holofernes ille atque efferus:
Acatal. *Et nunc nil magis vereor, quàm ne quid in nos*
Iratus ſtatuat, ac decernat inhumanius.
Joa. *Adeon' impotenti eſſe animo, nihil ſuæ iſti*
imperans
Iamb.4. *Libidini, pluſquam fatali odio non deſinat (impiis*
Nos innocentes perſequi? Ozi. *Eheu! tantámne*
Illis hominibus malitiam ac vecordiam
Innatam eſſe, alienis ut ærumnis & calamitatibus
Gaudeant, atque ex aliorum incommodis
Iamb. *Sua ut conentur comparare commoda?*
Joa. *Niſi me fallit animus, Ozia, haud longe à nobi-*
aberit
Infortunium: ità caſtris hoſtium undique
Iamb.2. *Obſeſſæ, in anguſtum oppido noſtræ coguntur copiæ*
Ozi. *Eſt ut dicis, Joachime: periimus funditus,*
Niſi Deus ſuâ nos tueatur clementiâ:

Nam

am in noſtris rebus præſidii eſt nihil. Iamb.
a. Verè iſthuc quidem abs te dictum eſt ac ſapien-
ter: &
id huc omnibus arbitror incumbendum ſedulò,
precibus nobis placatum reddamus Deum.
i ſi noſtrarum calamitatum miſertus,
ccurrere nobis dignetur, facilè vel Acatal.
lidiſſimis illorum obſtiterimus cohortibus. } Iamb.
amque id reipsâ frequenter experti ſumus: } Tr.2.
uando pauci cum plurimis Iamb. Tr
ngreſſi, victores tamen evaſimus,
vinâ adjuti ope: nihil enim adverſus Deum Iamb.
umanæ valent vires, nihil armatorum copiæ.
tus eſt profectò, & munitus abunde, hunc qui habet
opitium ſibi. Quapropter, veluti cœpimus,
vinam implorare pergamus clementiam.
ero Deum noſtris placatum lacrymis,
bis miſeriis nos exauditurum ſupplices. (eſt Iamb.
2. Id quidem & ego futurum confido. Sed tempus
trò ut concedamus, & omnes cives ad Deum
xorandum cohortemur ſedulò. Joa. *Fiat.* Iamb.

ACTUS II. SCENA IV.

Holofernes, Ammonides, Moabus, Thraſo.
Ejuſdem rationis.

Hanccine ego tam inſignem in nos contumeliam
Impunitam relinquam, Ammonide? vah! mori Iamb.
e ſatius eſt. Moabe, Thraſo, Labrax, Simalio,
uc prodite, & præceptis meis parete ſedulò.
o. Ehem, præſtò ſumus, domine, tua ut juſſa
Exequa-

Exequamur gnaviter. Ho. *Eia, sic fortes viros de*
Am. *Quicquid præceperis, effectum dabimus prot*
Iam.Se. Thr. *Ego quoq; pro tuis summis erga me beneficii*
Hoc tibi debeo, princeps illustrissime,
Conari manibus pedibúsque, nullum non suscipere
Laborem, atque adeò capitis periculum
Libenter adire, dum prosim tibi. Hol. *Bene*
Iam.Se. *Pol facitis, qui morigeros vos per omnia,*
3. *Atque obsequentes præbetis mihi. Efficiam*
Contrà, nè imperatoris benignitas
Vobis ulla in re videatur defuisse: Atque adeò
Totam hanc civitatem vobis diripiendam,
Vastandam, evertendámque propino omnibus.
Iam. Thr. O *liberalitatem maximam!* Hol. *Neq*
Oct. *mihi satis erit*
Hanc evertisse urbem; quin quicquid est ubiq
Judæorum,
Iam.Se. *Exagitabo, atque affligam crudelissimé.*
Sept. *Nullius misereri certum est. Atq; audin' Amonide*
Acatal. *Ne pueris quidem usquam inventis aut mulieribu*
Vos parcere volo: nè sit post hac sud
Qui nobis negotium facessere audeat
Contumaciâ. Quin quicquid usquam est, sanguin
Iam.O. *Incendio, luctu, atque singultu complete strenui.*
Sen. Amm. *Bonam herclerem imperas, factúque facil*
mam.
Hol. *Nunc autem quo pacto minimo id negotio,*
Scaz. *Atque sine ulla nostrorum militum cæde*
Efficere poterimus, commemorabo: vos modò
Auscultate, atque aures præbete attentas mihi.

M

Mo. *Arrexímus utraſque, vel ad nutum tibi*
Obſecuturi ſedulò. Hol. *Aquarum ductus, ac fontium*
Tubos ab urbe ſtatim avertendos eſſe cenſeo. Iamb. 6.
Am. *Conſilium callidum, placet. Id ſi effeceris,*
Aquæ penuriâ interituros illos arbitror (erunt
Propediem. Neque nobis eorum mœnia oppugnanda
Neque cum illis dimicandum unquam. Hol. *Si quis aquatum egredi*
Ex urbe auſus fuerit, eum comprendite,
Et mille excarnificatum trucidate modis. Iamb.
Sed aſtu rem videte ut aggrediamini,
Nè præſentiant. Am. *Probè curavero:*
Nam quo pacto iſthuc ſoleat fieri, optimè
Calleo. Thr. *Quin ego quoque in rebus iſtiuſmodi*
Jam ætatem pol contrivi meam. Tum hoſtibus
Conſilia præripere, inſidiari clanculum, Iamb. 3.
Occultis illorum obſiſtere molitionibus,
Ex longiori exercitatione, atque uſu, nunc mihi
Eſt notiſſimum. Hol. *Optimè herculè facitis,*
Qui imperatoris veſtri virtutem imitati, viros
Vos acres præbetis, atque ſtrenuos.
Mo. *De deditione jam illos in urbe ſedulò*
Agitare inter ſe auguror. Et ſapiunt, meâ
Quidem ſententiâ, qui ſeſe nobis vivos dedere (er. Iamb. 3.
Malunt, quàm ad unum omnes miſerè obtruncari-
Hol. *Quamvis ſe dedant, non tamen vivent nequiſſimi.*
Quin oſtendam eis potiùs, quid ſit periculi
Illos ſpernere contumaciter, quos, cùm volent,

Iamb. *Placare nequeant. Sed ſatis hîc ceſſavimus diu:*
In caſtra quiſque jam ad ſuos ſe recipiat.
Protinus; atque illa, quæ præcepi, ſine mora
Videte ut exequamini. Thr. *Fiet.* Hol. *De aqua*
Ab eis avertenda dico. Mo. *Meminimus probè.*

ACTUS III. SCENA I.

Joachimus, Ozias, Melchias.

Iambici Senarii & Septenarii, admiſtis paucis octonariis.

NUnc quod ſemper metui, & de quo nimis fui
Sollicitus infelix, eveniſſe audio.
Nulli ſumus. Quid, obſecro, jam nobis aliud re-
ſtat, niſi (us!
Ut aquæ inopiâ omnes pereamus miſerrimi? O De-
Hæccine vides, & pateris? At opportunè eccum foras
Oziam egredientem conſpicio. Triſtis eſt, eadem
Hæc reſcivit mala. Ozi. *Hei mihi! quantis in ca-*
lamitatibus
Verſamur miſeri? actum eſt. Sed hiccine Joa-
chimus eſt,
Quem huc ad me accedentem video? is eſt ipſus. O
Joachime, ô mi frater, quid agimus nunc, aut quid
das conſilii?
Cedo. Joa. *Neſcio hercle: nam pejore res loco eſſe*
non poteſt,
Quàm in quo nunc eſt ſita. Ozi. *Ah! itáne de*
averſo aquæ
Ductu rem, quomodo ſe habeat, intellextin'? Joa.
Omnia.

Sed

Sed ecccum Melchiam huc ad nos properare conſpicor.
Vide ut perturbatus ſiet. Eadem hæc, quæ nos malè
Habent virum. Mel. *Væ miſero mihi! nunc illud eſt,*
Quòd ſi omnes omnia ſua conſilia conferant,
Atque huic graviſſimo malo ſalutem
Quærant, auxilii nihil adferant. O invidentiam! Troch.
Utrùm ſtudióne id habet, an laudi ſibi fore
Exiſtimat, ſi nos perdiderit innocentes? O Deus,
Serva, atque tuere nos miſeros. Sed video quos
Volebam. Eho fratres, quâ ſpe, aut quo conſilio freti
ſumus?
Joa. *Ah! Melchia, neſcio: niſi, quod ſors fert,*
feramus fortiter.
Mel. *Præ formidine pol mens inhorreſcit mihi,*
Cùm, quàm afflictæ res noſtræ ſint ac perditæ,
Reminiſcor miſer. Hem, quò redacti ſumus? Ozi.
Animo
Bono ac forti oro utì ſis, frater: ſpero Deum
Suâ nobis ſubventurum clementiâ. (nimis
Mel. *Spero ego pol quoque: ſed nè hæc ſpes nos fallat,*
Metuo infelix. Tum quoties hominis efferi
Immanitatem mecum perpendo, animus præ metu,
Quod dici ſolet, in genua concidit mihi. Neque id
Immeritò certè, ut arbitror: Dimet.
Nam poſtquam tam crudeliter egerit cum iis,
Qui ultro ſeſe illi dediderunt; quid faciet
Nobis, qui conſtanter ei reſtitimus hactenus? Troch.
Utì lupus famelicus in agnos, ità
In nos ſuâ ille ſæviet tyrannide.

Joa. *Scio id futurum, Melchia, ſiquidem ille ur*
bem ceperit.
Sed impios effrænati hominis conatus Deum
Fruſtraturum confido. Mel. *Utinam iſtuc fiat*
ſed vide
Etiam ſodes, nè vanâ lætemur ſpe, Joachime. Joa.
Non
Fiet. Deus ad tempus nos affligi, non extingui ſinet
Tum ſi omnino moriendum ſit, qui pro religione,
Scaz. *Pro libertate, pro ſalute patriæ,*
Troch. *Pro aris atque focis perit, haud pol interit.*
Itaque forti ac tranquillo animo ut ſis, obſecro.
Malum ego homini nullum præter culpam accidere
poſſe arbitror:
Eam ſi vitemus, quicquid nobis evenerit,
Moderatè ac patienter ferendum, non culpandum
eſt, Melchia.
Mel. *Rectè, ſed nè aquæ inopiâ afflictemur, atque*
poſtea
Etiam omnino pereamus, non mediocriter
Solicitus ſum miſer. Joa. *Potin' ut timere deſinas?*
Quid, obſecro, hac ſolicitudine, niſi malum tibi
Conduplicas? cùm idem vel nolenti ſit tolerandum
tamen. (*dictum,*
Ozi. *Verè hoc quidem, atque utì ſe res habet, eſt*
Melchia.
Quare adverſa hæc ſi animo patienti tulerimus,
Poſt, niſi me mens fallit, fruemur proſperis.
Mel. *Faxit ità Deus.* Joa. *Faciet, tu modò fac*
ſis animo bono:

Et

Et nobiſcum Deum precare, ut nos ſuâ
Tueri, ac conſervare dignetur clementiâ.
Mel. *Fiet: nam talis mihi veſtra videtur eſſe oratio.*
Ut, ſi refrager pertinaciter, peccare me putem.

ACTUS III. SCENA II.

Holofernes, Ammonides, Moabus.

Ejuſdem generis verſus.

Am tranquillo animo demum exeo foras, cùm eò
Redactos pertinaces hoſce apellas conſpicor, (em.
Ut aquæ penuriâ miſerè eis pereundum ſit propedi-
Ego pol nunc illos ſic ulciſcar maſtigias,
Ut nè impunè in nos illuſiſſe videantur. Vah! neſcio
Quos illi nos homines eſſe arbitrentur, qui Scaz.
Tantam ſibi contumaciam feliciter
Ceſſuram credunt. Næ illi vehementer errant, } Troch.
Siquidem noſtram priſtinam patientiam, }
Qua turpiter abuſi ſunt hactenus, ſibi
Perpetuam pollicentur fore. Sed eccum Ammo-
nidem,
Et Moabum. Am. *Opportunè pol, atque in ipſo*
tempore
Hîc aſtabas, domine: nam te quæſitum exieramus
foras.
Hol. *Quâ gratiâ? cedo.* Am. *Dicam: dum manè*
admodum
Diluculo per tota deambularemus
Caſtra, unumquemque ducem, ac militem officii ſui Scaz.
Admonentes ſedulò: móxque ad civitatem
Propiùs cùm aggreſſi eſſemus, munitiones hoſtium ac

Propugnacula ut contemplaremur accuratiùs:
Deprehendimus alios quosdam etiam nunc civibus,
In collibus urbi proximis, supereſſe fontes: omnibus
Quos illi communiverant conatibus, magis
His in montis radice poſitis, quàm armis confiſi ſuis.
Quapropter, niſi & ab his eos arcendos longiùs,
Ac diligenter propulſandos protinus
Curaveris, pol fruſtra hîc, atque adeò magna cum
infamia, &
Dedecore multos deſidebimus dies.
Hol. *Quid audio? atqui exiſtimabam omnem jam-*
dudum eis (ia
Aquam eſſe præreptam penitus. Mo. *Crediderat ego*
Quoque, & niſi ipſe ex illis fontibus eos clanculum
Catal. *Aquam haurientes, atque in urbem deferentes*
Hiſce oculis vidiſſem modò, nunquam crederem.
Cui malo niſi remedium ſtatim tua
Invenerit prudentia, actum agimus: procaciter
Illudent, ſi id nos aut negligere, aut impedire non
Poſſe intellexerint. Hol. *Ego iſtuc facilè impediero:*
Dabóque operam, ut quæ nunc certa illis conſilia
Videntur, incerta dubiáque reddantur omnia.
Quin mihi ſic ſtat ſententia, potiùs animam
Troch. *Me relicturum meam, quàm non hanc urbem ever-*
terim
Solóque æquaverim planiſſimé. Am. *Eja! ſic decet.*
Hol. *Neque horum clade, atque interitu contentus*
ero:
Verùm univerſum illum recutitorum gregem
Ad ſeditionem natum extirpabo radicitus.

Multa

Multa illos hactenus malè mea docuit facilitas:
At nunc faxo illius ut experiantur ſævitiam, cujus
Gratiâ, atque lenitate abuſi ſunt procaciter. Troch.
Neque à quoquam me exorari ſinam, quin pro Scaz.
Tam inſigni iſthac audacia Dimet.
Illos, utì digni ſunt, ulciſcar ſacrilegos.
Malim me crudelem, quàm diſſolutum in hos vi-
derier.
Nam niſi maturè eorum reſtiterimus pervicaciæ,
Ferociam cohibuerimus, retuderimus inſolentiam,
Ad extremum, quæ illorum eſt conſidentia, nos quoq;
Urbéſque noſtras oppugnatum venient audaciſſimi.
Mo. *Iſthuc eſt ſapere, non quod ante pedes modò eſt*
Videre, ſed etiam illa quæ futura ſunt,
Multò antè proſpicere. Hol. *Id ducis eſt officium:*
hoc qui nequit,
Fatetur ſe indignum imperatoris nomine. Sed nunc
ſine
Mora diſpoſitis paſſim præſidiis in montibus, fontes Scaz.
Eos omnes aut obſervari, aut obturari juſſero.
Am. *Iſthuc rectè laudo.* Hol. *Vos me hàc conſe-*
quimini.

ACTUS III. SCENA III.

Ozias, Joachimus.

Ejuſdem generis verſus.

PRofectò quantò ego magis magíſque ferociam,
Virtéſque invictas horum hominum, tum imma- Catal.
nitatem,
Et impatientiam, atque adeò crudelitatem

Ducis hujus effrænati, barbaríq; mecum cogito, hoc
Magis metuo infelix, nè hæc nobis infeliciter
Cedat confidentia: quà freti, tantis copiis
Resistere ausi fuimus hactenus. Neque (aqua
De ulla aliare magìs nunc solicitus sum, quàm de
Troch. 2. *Nobis conservanda in fontibus hisce proximis.* }
Sed nè & hanc nobis præripiant, quemadmodum }
Reliquos aquarum rivos procul ab urbe averterunt,
nimis
Dimet. *Hercule ego nunc vereor miser.*
Quod si contingat, actum est de vita, atque salute
omnium.
At ità me Deus amet, ut ego nunc non tam meæ
Vitæ, cujus major pars jam exacta est mihi,
Troch. *Quàm religioni nostræ, quæ nobis maximæ*
Curæ esse debet, quàm uxoribus, ac liberis
Timeo: Quos illi indignis violatos modis,
In servitutem perpetuam abripient sibi.
Sed, nisi me oculi fallunt, Joachimum huc accedentem conspicor.
Vel ex solo illius vultu, in quàm afflicto rerum statu
Dimet. *Sumus, videas facillimè.* Joa. *Ut*
Nihil quietis est in pectore! dum advenio,
Cœpi egomet interim mecum rem aliam ex alia
Troch. *Cogitare, & ea omnia in pejorem partem, uti*
Fit, ubi quid in animo solet esse molestiæ.
Quid multis? quo magìs hujus hominis impii
Crudelitatem mecum expendo, ac considero
Tyrannidem, hoc mihi mens inhorrescit magìs.
Cata!, *Eheu! lacrymo: quæ posthac est futura vita,*

Cùm

ãm tam gravis, tãmque miſera in mentem venit
rvitus? At Oziam non procul hinc aſtare video. Troch.
zi. Prior ego illum compellabo. Hem Joachime,
quo in ſtatu
nt res, ac fortunæ noſtræ? Eheu! quid taces?
ut quid ſuſpiras obſecro? Joa. *Ozia mi, mi fra-*
ter, nihil
go nobis miſerius eſſe arbitror: quibus undique Troch.
alidiſſimo hoſtis barbari obſeſſis exercitu,
ulla uſquam aut reſiſtendi aut elabendi datur Troch.
opia. Ozi. *Eandem etiam hîc ego calamitatem*
doleo miſer.
ed neſcio quem procul exanimatum ad nos accur-
rere video.
erii: quid ſibi vult tam præceps hominis curſus?
quàm timeo nè
le nunc triſtiſſimam nobis rem nunciet! Troch.
oa. Idem & ego futurum auguror, adeò animus
formidine
c terrore obſtupuit mihi.——

ACT. III. SCEN. IV.

Melchias, Joachimus, Ozias.

Ejuſdem generis.

——Eheu! vix ſum compos animi, itâ
ſque currendo ſum defatigatus miſer. (riculo } Troch. 2.
dibus pol magnam habeo gratiã, qui me ex pe- }
nto ſurripuerunt. Sed ubi nunc Oziam (chias
oſtræ urbis principem reperiam cogito. Jo. *Mel-*
ſt, & te nominat: appellemus. Ozi. *Heus, heus*
Melchia.

Mel.

Ducis hujus effrænati, barbaríq; mecum cogito, hoc
Magis metuo infelix, nè hac nobis infeliciter
Cedat confidentia: quà freti, tantis copiis
Resistere ausi fuimus hactenus. Neque (aqua
De ulla alia re magìs nunc solicitus sum, quàm de
Troch. 2. *Nobis conservanda in fontibus hisce proximis.*
Sed nè & hanc nobis præripiant, quemadmodum
Reliquos aquarum rivos procul ab urbe averterunt,
nimis
Dimet. *Hercule ego nunc vereor miser.*
Quod si contingat, actum est de vita, atque salute
omnium.
At ità me Deus amet, ut ego nunc non tam meæ
Vitæ, cujus major pars jam exacta est mihi,
Troch. *Quàm religioni nostræ, quæ nobis maximæ*
Curæ esse debet, quàm uxoribus, ac liberis
Timeo: Quos illi indignis violatos modis,
In servitutem perpetuam abripient sibi.
Sed, nisi me oculi fallunt, Joachimum huc accedentem conspicor.
Vel ex solo illius vultu, in quàm afflicto rerum statu
Dimet. *Sumus, videas facillimè.* Joa. *Ut*
Nihil quietis est in pectore! dum advenio,
Cœpi egomet interim mecum rem aliam ex alia
Troch. *Cogitare, & ea omnia in pejorem partem, utì*
Fit, ubi quid in animo solet esse molestiæ.
Quid multis? quo magìs hujus hominis impii
Crudelitatem mecum expendo, ac considero
Tyrannidem, hoc mihi mens inhorrescit magìs.
Cata!, *Eheu! lacrymo: quæ posthac est futura vita,*

Cùm

ùm tam gravis, tâmque miſera in mentem venit
rvitus? At Oziam non procul hinc aſtare video. Troch.
zi. Prior ego illum compellabo. Hem Joachime,
quo in ſtatu
nt res, ac fortunæ noſtræ? Eheu! quid taces?
ut quid ſuſpiras obſecro? Joa. *Ozia mi, mi fra-*
ter, nihil
go nobis miſerius eſſe arbitror: quibus undique Troch.
alidiſſimo hoſtis barbari obſeſſis exercitu,
Nulla uſquam aut reſiſtendi aut elabendi datur Troch.
opia. Ozi. *Eandem etiam hîc ego calamitatem*
doleo miſer.
ed neſcio quem procul exanimatum ad nos accur-
rere video.
erii: quid ſibi vult tam præceps hominis curſus?
quàm timeo nè
le nunc triſtiſſimam nobis rem nunciet! Troch.
Oa. Idem & ego futurum auguror, adeò animus
formidine
& terrore obſtupuit mihi.——

ACT. III. SCEN. IV.

Melchias, Joachimus, Ozias.

Ejuſdem generis.

——Eheu! vix ſum compos animi, ità
ſque currendo ſum defatigatus miſer. (riculo Troch. 2.
edibus pol magnam habeo gratiã, qui me ex pe-
anto ſurripuerunt. Sed ubi nunc Oziam (chias
noſtræ urbis principem reperiam cogito. Jo. *Mel-*
ſt, & te nominat: appellemus. Ozi. *Heus, heus*
Melchia.

Mel.

Mel. *Quis homo est qui me? Eho! teipsum quer*
bam, Ozia. (*der*
Hem, tu quoque hîc aderas, Joachime? non prev
Te, ignosce. Joa. *Quidnam est quòd ità trepida*
aut quid exanimatus es,
Obsecro; cedò. Mel. *Actum est, periimus miser*
Ozi. *Istud avertat Deus.*
Mel. *Nescitis quantum ego vobis adventu meo*
Nunc apportem mali. Jo. *Eheu miseriam! facilè qu*
Isthuc futurum, cùm te accurrentem procul (*de*
Conspiciebamus, augurabamur modò.
Mel. *Adrestim jam quidem res nobis devenit pl*
nissimè.
Ozi. *Væ nobis miseris! sed narra sodes quid sit mal*
Mel. *Hostes, omnibus undiq; obsessis fontibus, aqua*
Troch. 2. *Universam præripuerunt nobis.* Ozi. *O Deus!*
Quid ego audio? actum est, siquidem tu isth
vera prædicas.
Mel. *Verissimum esse reperietis quod nuncio.*
Nam clanculum modò ad hauriendam aquam du
exeo, priùs
Quàm ad ullum pervenissem fontem, circumve
tus undique,
Ex insequentium manibus vix effugi miser.
Ozi. *Væ nobis infelicibus! ut animus in spe,*
formidine (*spe*
Usque antehac attentus fuit, ità postquam adempt
Lassus curâq; confectus stupet. Mel. *Eheu miseria*
Quid facimus nunc, aut quid das consilii, Ozia
Ozi. *Neque*

Quid consulam, neq; quid nobis faciendum sit scio.
Joa. Deum immortalem! quàm ego nunc totus
displiceo mihi?
Nullos credo usquam nobis miseriores vivere.
Sed intrò si videbitur, nunc concedamus, ut omnibus
Civitatis nostræ convocatis optimatibus, Troch.
Consilium unà capiamus, quid nobis potissimùm
Opus facto siet. Ozi. *Ut lubet; præcede, sequimur:*
O Deus,
Serva obsecro, atque tuere nos miserrimos.

ACTUS IV. SCENA I.

Ozias, Joachimus, Melchias, Sadocus.

Ejusdem generis versus.

MUltos jam lamentando flendóque exegi dies:
Adeò ut oculi lacrymis cæcutiant mihi.
Præterea corpus longiori elanguit inediâ:
Quin genua labant, pedésque vix suo
Funguntur munere. Dein, cùm de religione Catal.
Per impios hosce homines planè extirpanda, de
uxoribus,
Ac filiabus constuprandis, tum de liberis (gito,
Nostris in servitutem hinc abducendis mecum co-
Dolor is mihi multò omnium est gravissimus.
Atque hanc calamitatem, & miseriam, quo modo
Nunc effugiamus equidem nescio: cùm aquæ penuriâ
Jam pridem tota laboret civitas, cisternis omnibus,
Quæ intra mœnia sunt, ante aliquot dies planè Scaz. 2.
Exhaustis. Atq; ideo nihil metuo magìs, quàm nè
Cives, extremâ necessitate concitati, (quid hoc? Troch.
Vim nobis faciant, atq; ad deditionem cogant. Sed

Papæ,

Papæ, quantam huc hominum accurrere vi
multitudinem!
Locus hic vix ceperit. Quid faciam neſcio.
Joa. *Prohibete tumultum, fratres, atque qui*
animo eſtote, obſecro:
Et quod Deus noſtris offenſus criminibus
Nobis immittit, patienter feramus, atque fortit
Mel. *Quam tu nobis patientiam, Joachime, qua*
Commemoras fortitudinem? cùm in tantis cal
mitatibus (rem for
Verſemur miſeri. Joa. *Spero Deum nobis adjut*
Sad. *Iſthuc quidem omnes ſperavimus hactenus*
at nunc vides,
Opinor, quàm miſerè hæc nos ſpes fefellerit. (to: u
Sed ad Oziam, utì te facturum dixiſti, nos deduci
Sciamus quidnam nobis faciendum ſiet. (hinc eu
Joa. *Agite, ſequimini. At eccum, non ità procu*
Stantem video. Ozi. *Deum immortalem! quid ego*
Reſpondeam, aut quid conſilii dem neſcio: (nunc ei
Ità conturbatæ ſunt omnes rationes mihi.
Sad. *Quid nunc ais, Ozia? viden' nos conſiliis tuis*
Miſerè impedirier? eóque redactos eſſe, ut (bono
Mors nobis vitæ præferenda ſiet. Ozi. *Reſpirate, ac*
Animo eſtote, obſecro. Deus etiammum vivit, cui
Nos, noſtráque omnia curæ eſſe experti ſumus
ſæpiſſime.
Troch. Mel. *Jampridem nóſtris delictis ille offenſus auribus*
Obturatis nos ſpernit, & adverſatur ſupplices.
Ozi. *Peccavimus, fratres, confiteor id quidem, &*
Malo graviſſimo, atque adeò exitio digni ſumus.

Sed

d spero tamen Deum nostri misertum, hunc lu-
ctum in gaudium (sunt
obis commutaturum propediem. Sa. Isthæc verba
uibus os nobis subleviſti hactenus; nunc in Scaz.
um rem rediisse videmus locum, ut urbs hostibus
mjam dedenda sit nobis. Namque ità jubet
ecessitas, durum telum. Et pol satius est, meâ
uidem totiúsque populi sententiâ, (um,
captivi nostrum colamus atq; veneremur De-
uàm religione extirpatâ, per maximam
nominiam, dedecus atque opprobrium intereamus Catal.
mnes. Czi. O conditionem infelicissimam!
a. Durum quidem: sed levius fit patientiâ
uicquid nequit mutarier. Ozi. Ausculta, obsecro,
doce, vósque omnes, qui huc venistis, fratres,
ad fortiter
esistendum hostibus exhortatus sum vos hactenus:
quidem animo, quòd certò confidebam, Deum
â nobis subventurum clementiâ. Id
uoniam nondum accidit, oro atque obtestor vos
omnes, ut dies (animo
ntùm quinq; patienter ferre pergatis, quæ magno
forti sustinuistis hactenus. Spero interim
um opitulaturum nobis. Quòd si diebus (quas Catal.
s quinque exactis, nondum precibus lacrymisq;
e intermissione effundendas puto,
ivinam consecuti fuerimus clementiam,
è unum quidem urbis deditionem remorabor d ẽ.
gite, atque hac in re vos præbete morigeros mihi.
el. Si quidem quinq; verùm nè fiant isti viginti

Dies,

Dies. Ozi: *Profectò non plus quinque, aut.* Sa
Aut ! nihil
Moramur. Ozi. *Non fiet, tantùm hoc permittite,*
Vos exorem. Mel. *Pol virtus tua nos monet, Ozi*
ut tibi,
Rem quanquam gravem atque difficilem petenti,
Pareamus : nisi quid dissentitis fratres. Sa
Agedum, tibi
Concedimus : sed hac qua dixti conditione, Ozi
Ozi. *Sic fiet. Ite nunc intrò, & divinam, utì hac*
Feciſtis, pergite implorare misericordiam. (n
Feliciùs hæc res quàm arbitrabar succeſſit mih
Troch. *Quando commodè loquendo quinque etiam nu*
impetravi
Dies : interea ſpero aliquid eventurum boni.
Quòd ſi intra iſtud tempus Deus nondum no
ſubvenerit, (n
Troch. *Actum erit : neque quicquam nobis reſtabit miſer*
Ut nos tyranno huic dedamus impio.
Quod ut prohibeas, avertâſque, oro te, mi Deus
Troch. 2. *Maxima quidem noſtrâ ſunt peccata : ſed tua*
Longè major eſt clementia : quâ potiſſimùm
Scaz. *Tum demum auxiliari ſoles tuis, cùm omni*
Præſidio, omnique humanâ deſtituti ſunt ope.
Id obſecro ut nunc nobis eveniat Deus.
Sed éſtne hæc Juditha, quam multis ſtipatam
bis primatibus,
Ac presbyteris, huc ad me feſtinantem conſpic
Ea pol
Eſt ipſa; miror quid ſiet : nec temerè eſſe arbitr

ACTU

ACTUS IV. SCENA II.

Juditha, Azarias, Ozias.

Ejuſdem generis.

Quid iſthuc eſt, fratres? Itáne quinto abhinc exacto die
zias impiis his nos dedendos cenſet hoſtibus?
za. Ità quidem res habet, ut dixti, Juditha.
ed eccum ipſum ſtantem pro foribus: nunc eum
raſentem adoriaris licet, quem abſentem incu-
ſaſti hactenus. (dem
ud. Id faciam, ac confidenter quidem: quandoqui- Troch.
rrare, atque adeò (ut pace illius iſtud dixerim)
eccare mihi videtur graviſſimè. Ozi. Quiſnam,
obſecro.
ſt ille, quem errâſſe ais, & peccati inſimulas?
cedo, Juditha. (ter
ud. Dicam, Ozia. Tu es ille, quem deliquiſſe gravi-
xiſtimo. Ozi. Quid ità? dic ſodes: non enim
telligo. Jud. Non? hem! Ozi. Non profectò. Jud.
At faxo jam ut (quin
telligas. Ozi. Si peccavi, ſoror, non cauſam dico,
Quod meritus ſim feram. Jud. Tun' tempus aut diem,
Quo nobis ſubveniat, ſtatues Deo? ut niſi
ntra quinque dies opem ferat, tu urbem impiis Troch.
Hiſce dedas hoſtibus? ah! itáne conſulem,
Ac civitatis principem facere decet? hoc meæ
idei credas velim: neque tali oratione, neq; animo
Nobis placandus eſt Deus: Dimet.
Quo quidem ad iram illum provocaveris facilius. Catal.
Non ille benignitati, ac clementiæ ſuæ

Tempus

Tempus à nobis sibi præscribi postulat:
Tum, demum succurret, cùm divinæ illius
Voluntati visum fuerit, nostræq; saluti
Expedire cognoverit. Itaque nunc subsidium, at
Ejus imploremus; nostráque crimina
Confessi, oremus supplices, ut cùm illi maximè
Placebit, tum nobis potissimùm auxilium ferat.
Scaz. *Quemadmodum quondam majores nostri, quand*
præceptis
Divinis post tergum rejectis contumaciter
Alienos coluerunt deos, graviter puniti, atq; host
Troch. *Traditi, miseris interierunt modis:*
Ità & nunc idem ille patrum nostrorum Deus,
Suo nutu qui regit atque moderatur omnia,
Nostra ulciscens delicta, nos premi & affligi sini
Quam profecto afflictionem, quemadmodum
Nobis salutarem esse confido, ità brevem fore
Auguror. Atque hæc spes hinc nunc suggeritur mi
Quod impio aliorum deorum cultu contempto, p
Ac religiosè ipsum unum venerati sumus
Troch. *Hactenus.* Ozi. *O viraginem sanctam, fortem*
atque strenuam!
Vah! pudeat nos nostrî, qui viri atque principes
Populi sumus. Ju. *In memoriã vobis redigite, obsecr*
Quo pacto Abrahamus, Isacus atq; Jacobus patr
Nostri, qui omnes quidem viri fuerunt optimi,
Variis malis, & cladibus olim explorati, neque
Caral. *Animum tamen despondentes, divinam consecut*
Sint gratiam. Sic etiam nunc, fratres, Deus
Nos exerceri, haud extingui sinet. Ozi. *Verissim*

Qu

Quæ dixisti, sunt omnia: & laudo constantiam
Ac pietatem tuam, mea Juditha. Nunc itaque
Te oramus, ut precibus, atque lacrymis tuis
Placare nobis coneris Deum: tibi (scio
Enim, quia mulier pia es et multò melior quàm nos,
Illum obtemperaturum magis. Jud. *Ebodum, au-* Troch.
scultate: nam
Quod facere in animo concepi, exponam vobis. Aza.
Quid, Juditha?
Jud. *Hac nocte ego cum ancilla mea Abra constitui ex urbe egredi.*
Neque hîc, quid sim factura, perscrutari vos volo.
Deum tantùm orabitis, ut ancillam suam reverti Catal.
Permittat incolumem. Id si evenerit, utì
Confido, promitto vobis salva futura omnia.
Ozi. *I, mea Juditha: Deus tibi eunti, atq; redeunti sit comes.*
Jud. *Spero ità fore: vos ad portam me opperimini,*
Nè sit qui egressum remoretur meum. Ozi. *Age,*
fiet Deum
Immortalem! mulier mulieri quid præstat? virtus ei
Relucet ex oculis, gravísque severitas
Inest in vultu, atque in verbis fides. Aza. *Ad hæc*
Rara vitæ integritas, moréque amabilissimi (lis Troch.
Eam commendant maximè. Huc accedit admirabi-
Quædam, quanquam in cultu neglecto, formæ gratia.
Sed hoc demiror, Ozia, quâ causâ ea sit ex
Civitate itura, aut quidnam molitura sit Troch.
Mulier: nisi quicquid est quod conatur, confido ei,
Et nobis omnibus successurum feliciter.

Ozi. *Confido ego hercule quoque. Sed nunc, si placet,*
Troch. *Ad portam rectâ concedamus viâ, atque eam*
Illîc expectemus, dum veniat. Aza. *Age, in nobis*
nihil eſt moræ.

ACTUS IV. SCENA III.

Juditha.

Ejuſdem generis verſus.

Difficile pol, atque arduum eſt, quod molior,
& tamen
Spes magna habet animum, hanc rem mihi
Succeſſuram ex ſententia. Sed quoniam viribus
Humanis effici id nullo modo poteſt,
Orandus eſt mihi Deus, ut meis ſuccurrere
Et ſubvenire dignetur conatibus.
Clementiſſime, cœli terræq; conditor, Deus,
Qui es Dominus Simeonis patris mei: cui (lem
Virtutem, ac fortitudinem, atque adeò memorabi-
Victoriam contra hoſtes olim tribuiſti tuos:
Oro te, atque obſecro, ut divinâ gratiâ
Tuâque benignitate animum corrobores mihi:
Ut in eo, quod tuo, ut arbitror, afflata numine
Adorior, facinore, conſtanter perſeverem.
Troch. *Nè patere, mi Deus, ut hoc impium, atq; barbarum*
Hominum genus impunè in ſanctiſſimum tuum
Illudat nomen; nóſque divino tuo
Hactenus addictos cultui, majoribus
Affligat cladibus: bellóque ſuperatos miſerrimam
In ſervitutem abripiat ſibi. Quin potiùs, pro tua
Troch. *Priſtina erga nos, effice, facilitate & clementia,*
Ut glorioſus ille, atque efferus ſuarum virium

Ostentator, tuíque numinis contemptor improbus,
Ab imbelli illusus muliere, intereat turpiter.
Utque ipsâ re nobis declares, quàm nihil
Omnino adversus invictam tuam potentiam
Hominum impiorum valeant vires: Tum quàm
miserè insaniant,
Et quantopere sese fallant, qui copiis,
Qui gladiis, qui scutis, atque sagittis, qui qua- Hyper.
drigis, subque
Equitatu freti contra te insolenter cristas erigunt.
Erit hoc per totum terrarum orbem memorabile, Troch.
Imprimis glorioſum nomini, si is, qui (ac tuo Scaz.
Non solùm homines, sed etiam ipsum cœlum suis
Terret minis, non multitudine militum,
Aut bellicâ virtute, sed per inermem fœminam, è
Medio sublatus risui sit omnibus.
Hæc quæso nunc sic nobis eveniant, Deus!
Ut impii hominis exempti tyrannide, (tiam.
Summis tuam in nos laudibus evehamus munificen-
Tia, feliciter successurum anguror,
Adeò divino afflatus æstro, animus gestit mihi.
Nunc tempus est, ad exeundum ut me parem.

ACT. IV. SCEN. IV.

Ozias, Azarias, Juditha.

Ejusdem generis.

BOno animo esto, Azaria, haudquaquam etiam
cessat, &
Jam jamjam hîc tibi adfuturam polliceor: proin'
Tu vanam istam solicitudinem quæ te discruciat, Troch.
Ex animo fac ut amoveas tuo. Aza. Credo quidem

Venturam eam, Ozia: ſed quid ſit effectura neſci
Ozi. *Neſcio ego quoq; & tamen ſpero Deum n*
deſerturum ſuos:
In eo omnis ſpes ſit nobis: quandoquidem in h
manis viribus, (ſp
Aut opibus nobis præſidii eſt nihil. Aza. *Sed nè il*
Nos fruſtretur, vereor miſer. Ozi. *Age, non fiet; be*
Troch. *Ominare: at eccam eam cum ancilla huc conſpic*
Catal. 2. *Accedentem.* Aza. *Eſt, an non eſt? certè ip*
eſt. Eia, ut venuſta,
Atque elegans eſt, omni ſuo mundo expolita,
Dimet. *Ornatáque ſplendidiſſimè!* (grati
Ozi. *Tum quemvis ornatum nativæ formæ excell*
Troch. Jud. *Adſum Ozia, ut quod facturam me recepi,*
Vobis præſtem. Ozi. *Hem, conſtanter, atq; fortiter*
Laudo. Jud. *Deum omnes tantùm orate ſupplice*
Ut quicquid illud eſt quod molior, ſuâ
Nobis ſecundet indulgentiâ. Aza. *Eheu, Judith*
Dimet. *Quàm ego nunc tibi timeo miſer!*
Jud. *Azaria, abſit timor, animiq; trepidatio: nih*
Cuiquam innocentia incolumi accidere poteſt mal
Scaz. *Tum ſi omnino moriendum fuerit, pro patria mor*
dulce & (parvi æſtim
Decorum erit mihi. Dum nè ob malefacta pere
Ozi. *O mulierem piam, fortem, atque ſtrenuam*
Scaz. *Age, macte virtute: Deus faxit, ut quicquid*
Id eſt, quod animo tam magno concepiſti, tibi,
Nobiſque omnibus, ex animi ſuccedat ſententi
Jud. *Spero ità futurum. Nunc portam, Ozia, jub*
Aperiri, ut quò ire conſtitui rectâ pergam viâ.

Oz

zi. *Effectũ est quod vis, en patet. Deus deducat, ac*
educat te salvam atque incolumem. Aza. *Egressa*
est illa; quo
animo atque consilio planè nescio. Ozi. *Ego quoq;*
, quod facere conatur, nè conjecturâ quidem Troch.
sequi possum: nihilominus tamen id profuturum
confido: nam mulierem esse scio eâ prudentiâ
atq; ingenii industriâ, ut quodcunq; fuerit aggres- Troch.
emerè aut inconsideratè, sed sapienter, & (sa, non
bono consilio susceptum esse dixeris.
za. *Est isthuc quidem in his nostris calamitatibus*
& ærumnis magnum solatium mihi:
id illud multò majus ac firmius
esse arbitror, quod mulier est antiquâ fide, Troch. 2.
moribus integris, ac rarâ vitæ sanctimoniâ:
propterea spero Deum illi adjutorem fore.
z. *Idem & ego persuasi mihi. Sed nunc tempus est,*
ut ad somnum nos componamus: cras simulac
diluxerit,
omnem populum ad preces continuas excitabimus,
atque exhortabimur sedulò: Aza. *Age, ubi vo-*
les: I præ, sequor.

ACTUS IV. SCENA V.

Juditha, Abra, Labrax, Thraso.

Ejusdem generis versus.

Audeo tandem nos hunc superâsse montem,
cujus ut
ascensus difficilis, atq; molestus fuit,
ità descensus nobis erit facillimus. (non procul
. *Est ut dicis, hera.* Jud. *Tum exortus solis, qui*

Abesse videtur, efficiet, necubi aberremus à via.
Abr. *Verum id quidem: at at, quid hoc?* Jud. *Q*
Abra? Abr. *Nescio*
Quos huc ad nos armatos properare video. Jud. *B*
Animo esto, facilè illos placavero: meditata e
Jamdudum in pectore mihi sunt consilia omnia.
Catal. Lab. *Vide dum sodes diligenter Thraso,*
Ut fontes hos observandos, ac præsidio satis
Troch. *Firmo muniendos cures.* Thr. *Isthuc herculè*
Curatum est sedulo: nullus enim jampridem h
riendæ aquæ
Troch. *Gratiâ, cujus tamen inopiâ laborant maximè,*
E civitate unquam fuit ausus egredi.
Sed hem, quid isthuc Labrax? mulieres duas
Propiùs huc accedentes conspicio. Lab. *Prô Jupit*
Troch. 2. *Monstri simile. Ehodum, caveamus ne os sublinat*
Nobis. Quin procurramus eis obviàm, (*sisti*
Ac comprehendamus, quantum possumus. Hem, co
Troch. *Istîc illico, atque gradum cohibete veneficæ.*
Jud. *Salvete viri humanissimi.* Lab. *Apagè dico e*
Nobis insidias fieri. Jud. *Animo quieto estote,*
Nos obsecro: nam neq; vobis insidiæ, neq; (*mitti*
Quicquam omnino à nobis metuendum erit mali
Thr. *Id nè fiat summa est adhibenda cautio.*
Sed cujates estis, aut unde venitis tam manè?
Jud. *Mulier sum Hebræa, ex civitate Betulia*
Troch. *De nocte huc ad vos egressa clanculum.* Lab. *He*
Scaz. *Betuliâ! quâ gratiâ?* Jud. *Ut imperatori*
Vestro indicem, in quàm afflicto, atque misero sta
Res sint civium: & simul commonstrem quo mo
Urbe

Urbem facillimè capere posſit, nè uno quidem
Ex copiis ſuis amiſſo. Thr. *Eho, bene herculè,*
Atque ſapienter à te factum eſſe arbitror,
Mulier, quæ in tempore ſaluti proſpexiſti tuæ.
Nam eâ pol formâ eſſe videris mihi, ut potiùs
Servari, quàm cum ſceleratis illis perire debeas.
Neque eſt quod à nobis metuas tibi. Quin ſcio
Adventum & conſpectum tuum Holoferni duci
Noſtro gratiſſimum futurum. Agitedũ, ſequimini:
Ad illum vos rectà deducemus. Jud. *Placet.*

ACT. V. SCEN. I.

Holofernes, Ammonides.

Ejuſdem generis verſus.

PUlchrè pol etiam nunc, quod à me eſt inſtitutum Catal.
Procedit opus, atq; adeò opportunè admodum hæc
Mulier ſe nobis obtulit: quæ, quomodo
In civitate ſeſe habeant res, mihi narravit omnia.
Sed qualem ego nunc illam dicam eſſe fœminam?
Quâ herculè venuſtiorem nullam uſquam arbitror
Reperirier. Quare nimis ego illam aſpicio lubens.
O faciem pulchram! deleo omnes dehinc ex animo
Tædet harum quotidianarum formarum: (mulieres: Troch.
Sed eccum Ammonidem exeuntem conſpicor.
Am. *Quanquam in ſubigendis hiſce Iſraelitis*
magnus hactenus
Nobis ſuſceptus eſt labor: patienter tamen eum
Ferendum, tolerandúmque eſſe exiſtimo, vel ob
Eam ſolùm cauſam, quòd tam formoſæ, atq; optimè
Moratæ, apud illos reperiantur fœminæ. At
Eccum imperatorem: haud prævideram. Hol. *Hem*
Ammonide,

Quid ais? itáne & hujus mulieris Hebrææ tibi
Forma placuit? Am. *Perplacuit pol, dux illustrissime.*
Hol. *Eia, minimè te hallucinatum esse arbitror:*
Nam & ego quo pacto satis illius pulchritudinem,
Elegantiam, ac festivitatem prædicem,
Planè nescio, Ammonide: & nôsti, ut opinor, quàm
Troch. 2. *Oculatus formarum spectator siem.*
Am. *Nè comparanda pol quidem hæc est ad eas, quæ*
in regionibus
Reperiuntur nostris. Hol. *Nova figura oris, color*
Verus, corpus solidum, ac succi plenum. Porrò mores
Tam excellenti formæ per omnia congruunt. (*huic*
Troch. *Præterea, quod in nostratibus rarissimum est*
Mulieribus, facundiam admirabilem,
Prudentiámque in illa deprehendisse videor mihi.
Itaque quod se recepit facturam, de eo quidem
Haud dubium est mihi. Sed intrò nunc eamus, &
Troch. *In castra ad nostros revertamur.* Am. *Agedum,*
ut lubet, sequor.

ACT. V. SCEN. II.

Juditha, Abra, Thraso.

Ejusdem generis.

ENimvero gaudeo, Deóque gratias ago,
Cùm id quod meditor, etiam nunc mihi cedat
feliciter. (*cum militibus*
Hem, sequere me, Abra. Abr. *Vix ausim, hera,*
Completa sint hîc omnia. Jud. *Esto animo bono,*
Dimet. *Nihil nobis periculi est:*
Nam etsi deprehendamur, mandato tamen (*enim*
Ducis Holofernis salvæ atq; incolumes erimus: id

Per

tota edixit castra, nè nobis, etiam
nocte egredientibus, obsit, aut noceat quisquam. Troch.
d obviàm video nobis venientem nescio
uem: præsenti, fortique animo fac ut sies.
hr. Sperò ego nostros hos excubandi vigilandique Catal.
abores admodũ breves futuros, cùm isti apellarum Scaz.
regi ad restim res jam devenerit planissimè. (or.
d nescio quem pedum strepitũ mihi audire vide-
Mulierem illam Hebræam esse credo, cui noctu eti-
am quolibet
castris egredi ut liceret, imperator (adoriar, Catal. 2.
ostri voluit exercitus. Ipsa hercle est cum ancilla,
c compellabo comiter: Nam pol mulier mihi
isa est elegans, probisque ornata moribus.
Matrona salve: quò tibi iter est? Jud. Oratum exeo
proximam hanc vallem: quod ab Holoferne
principe (in his
estro permissum est mihi. Thr. Perge ut cœpisti:
Nostris castris nullus erit, qui aut dicto, aut facto Catal.
nocebit (beo, &
ibi. Jud. Pro isthoc beneficio vobis gratiam ha-
Habitura sum, quoad vixero. Abra sequere. Thr.
O mulierem
estivam, atq; pulchram! In vita pol venustiorem Troch.
idi nullam. Itaq; minimè herculè mirum, si eam
Magni faciat princeps, nihilq; illi negandum ex-
istimet.
ud. Subsistendi nobis hîc jam dabitur locus.
ecede hinc istorsum paulisper, donec te vocem.
Magnas tibi, mi Deus, ago gratias, quòd hæc,

Quæ

Quæ numine tuo afflata, facere cœpi, mihi ſa
Secundâſti hactenus. Oro te porrò Pater
Troch. *Clementiſſime, ut quemadmodum aliàs frequen*
Majores noſtros, omni humanâ deſtitutos
Catal. 2. *Ope, præter ipſorum ſpem atque expectationem,*
Graviſſimis exemiſti periculis,
Hoſtéſque eorum quamvis opibus, atque copiis
Catal. *Potentes, invictâ tuâ virtute deleviſti,*
Et exiirpâſti funditus: ità nunc quoque,
Noſtrî miſertus, hunc ſuperbum atque impium,
Troch. 2. *Per me de medio ſinas tolli tyrannum.*
Ut re ipſa, atque adeò graviſſimo ſuo edocti ma
Scaz. *Agnoſcant homines illi barbari, haud unquam*
Fruſtrari, qui in te omnem ſuam ſpem collocam
Scaz. 2. *Eóſque inani opera, atque labore defatigari,*
Qui adverſum te tuóque cultui addictos
Bellum ſuſcipiunt. Peccata quidem noſtra maxim
Troch. 4. *Eſſe fateor; ſed tua, mi Deus, longè major*
Eſt benignitas: qua ſi nobis nunc opitulari
Digneris, profectò fiet, omnes ut tui
Numinis cultores divinam tuam
In ſe collaudent, atque prædicent beneficentiam:
Utque alii horum clade, interitúque territi,
Neque vim, neque ullam injuriam inferre audeant
Nobis. Quod ut nunc per me, gratiâ tuâ
Adjutam eveniat, obſecro, atque obteſtor te, Deu
Troch. *Sic tua maximè cunctis innoteſcet clementia,*
Si ſe facilem piámque in nos nocentes exerat.
Ehodum Abra, tempus eſt, ut, unde venimus,
Eò redeamus. Abr. *Ubi voles: præcede, conſequor.*

ACT

ACT. V. SCEN. III.

Holofernes, Moabus, Bagoas, Judith.

Ejuſdem generis verſus.

O Piparum, delicatúmque, utì præcepi, fac ut appares (etiam
Convivium, Moabe: nam diem hunc totum, atque
Noctem, in lætitia cupio degere. Mo. Et hoc, & ſi
quid aliud eſt (me.
Quod imperas, effectum dabo, princeps honoratiſſi-
Hol. Ad hæc, vinum nobis pincerna ut optimum
Promat, id imprimis fac cures ſedulò. Mo. Fiet. Troch.
Hol. Atque adeò nè quid omnino deſit, quod ad
Voluptatem excitandam, quódq; ad luxũ & delicias
Aptum atque accommodum ſiet. Mo. Memini, Catal.
tametſi (rem
Non admoneas. Hol. Tum Hebræam iſtam mulie-
Nobis cupiam adeſſe in convivio, ut ſuâ
Nos recreet atque oblectet elegantiâ.
Quin Bagoæ id dedam negotii. Eho Bagoa,
Prodi ocyùs. Bag. Præſtò ſum domine, hem, impera,
Si quid per me fieri velis. Hol. Iſrælitidem (dè
Illam mulierem abſque mora conveni, eíq; commo-
Loquendo perſuade, ut diem hunc nobiſcum in
gaudio ac
Hilaritate exigat. Bag. Dabo hercule operam, & Scaz.
me impetraturum (vide
Confido. Hol. I, atque matura reditum, eámq; huc
Ut reducas mihi. Verbis pol vix poſſem conſequi,
Moabe, quantopere hujus mulieris mihi
Placeat forma: & quo pacto mores ejus amabiles,

Vul-

Troch. *Vultúſque decorus, tum vox illius, atque oratio*
Quovis melle dulcior, animum commoverint
Meum. Mo. *Nihil mirum: namque haud ſimili*
eſt mulier mulierum
Noſtrarum, quæ ſtudent demiſſis eſſe humeris,
Cervice erectâ, ac vincto pectore, ut graciles ſient.
Si qua eſt habitior paulò, pugilem eſſe aiunt: cibum
Catal. *Sibi ſubtrahunt. Quanquam bona eſt natura,*
Reddunt ſe curatura junceas. In hac
Scaz. *Genuinæ formæ gratia eſt: verus color, nullâ*
Cerussâ, purpurisſo, aut ſtibio fucatus. Hol. *Ego pol*
Nullam in vita venuſtiorem vidi fœminam. (tiar.
Quare non deſinam, neq; conquieſcam donec eâ po-
Opperiamur pauliſper hîc, dum redeat Bagoas:
Quod jam jam futurum confido. Mo. *Placet.* Bag.
Optimè
Pol, atq; ſapienter facis mulier, quæ principi (ne:
Noſtro animum induxiſti obſequi. Ju. *Ità decet ô bo-*
Nihil ille unquam mihi imperabit, quod non ſim
lubens (& ſapis
Atq; expeditè factura. Bag. *Benignè dicis, laudo:*
Dimet. *Meâ quidem ſententiâ.*
Sed age, properemus, nè quid noſtra illum offendat
cunctatio. (per ſolet
Hol. *Ut omnis mora, cupidè quicquam optanti, ſem-*
Eſſe ingrata & moleſta! At eccã eam cum Bagoa
Huc ad nos accedere video. Eho, quis me fortuna-
Si quidem hujus mulieris fruendæ copia (tior,
Concedatur mihi? Mo. *Id quidem facillimè*
Impetraturum te ſcio: nam quæ fœmina eſt,

Quan-

Quantumvis formosa, atque nobilis, quæ non. Scaz.
Ad nutum se morigeram præbeat tibi?
Hol. *Blandè illam appellabo, atq; salutabo comiter.*
Ebo mea voluptas, meum suavium,
Adventus pol tuus est mihi gratissimus. (*omnium*
Oh, ut te amplector lubens! Jud. *Næ ego mulierum* Troch.
Quæ vivunt sum fortunatissima, quæ placeo tibi,
Dux invictissime. Hol. *Teneóne te, mea Juditha,*
Maximè animo expectata meo? At satis jam
cessatum est diu: (*Domine,*
Eamus commessatum. Mo. *Ubi voles accumbe*
Parata enim sunt omnia. Hol. *Ehẽ Juditha, tu mihi*
Dextrum claude latus. Jud. *Id quidem faciam*
lubens:
Si quidem ea quæ ancilla apparavit, apponi sinas
Mihi. Hol. *Sino: Moabe, fac ut accumbant cæteri.*
Mo. *Curabo sedulò.* Hol. *Nunc genio indulgeamus,* Catal.
Atque hilares simus omnes. Agite, quisque sibi
Sumat, quod palato, atq; gulæ sapiat maximè. Troch.
Nam neminem apud mensam decet verecundarier.
Moabe, hunc tibi præbibo cyathum. Mo. *Ut tibi*
saluti sit precor,
Princeps clarissime. Hol. *Hem, vide ut respondeas,*
Idque unico haustu. Mo. *Faciam herculè sedulò:*
Nam fauces ariditate crepant mihi. Quid hoc,
Satin' tibi placet, Domine? Hol. *Pol strenuum*
Virúmque fortem te esse judico. Oh, mea
Vita, mea voluptas unica, frontem exporrige, &
Te præbe hilarem. Jud. *Id quidem ut nunc cupidè,*
atque libenter faciam, tua

Domina

Domine, mihi præstat benignitas. Hol. *O mulierem*
Lepidissimam! dispeream, nisi te plùs quàm oculo
amo meos.
Da mihi osculum, anime mi. Jud. *Neque hoc, neque*
Aliud, quod à me petieris amplìùs, tibi negandum
putem.
Hol. *Eia, laudo. Sed quid cessant cyathi?* Ba.
Hunc scyphum
Tibi, si placet, plenis propino faucibus,
Dux ornatissime. Hol. *Agè nihil recuso: sed (pol es*
Audin? ad fundum usq; ebibas velim. Bag. *Nihil*
Æquè quod fecero lubens. Hol. *Mea Judith a,*
Troch. *Quanto jam formosior videre quàm*
Dudum! quanquam antè semper mihi visa es
pulcherrima. (*es hilarior.*
Jud. *Certè tu pol quidem, mi domine, multo nunc*
Hol. *Verbum herculè hoc verum est: Sine Cerere*
& Baccho friget Venus. (*mus, &*
Nunc genio indultum est satis. Agedum, surga-
In conclave unà eamus, delicium atque suavium
meum.
Jud. *Nihil detrecto.* Hol. *At at, quid istuc? vi-*
cit vinum quod bibi. (*sobrius!*
At dum accubabam, quàm videbar mihi pulchrè
Nunc postquam surrexi, neque pes neque mens satis
Suum officium facit. Mo. *Ehem, quid stas Bagoa?*
Observa principem, atque illum in conclave ducito.
Bag. *Non possum: nam ipse quoque pedibus insi-*
stere vix queo.
Et tamen experiar. Hem Moabe, subveni:

Solus

lu enim tantum pondus ſuſtinere non poſſum. Scaz.
o. *Nunquam herculè, ità ut nunc, vino eum vidi*
obrutum.
g. *Progredere placidè, Moabe: ego te ſubſequor.*

ACTUS V. SCENA IV.

Juditha, Abra.

Ejuſdem rationis verſus.

Hem Abra, tu hinc à me foris abſiſte longiùs,
Ac diligenter obſerva omnia. Ab. *Faciam hera.*
d. *Nunc tempus eſſe arbitror, ut, cujus exequendi*
gratiâ
uc veni, aggrediar opus. Tu, mi Deus, vires Scaz.
ffice, animumque confirma mihi: nè in memo-
rabili
c præclaro hoc facinore deficiam turpiter.
c divina tua majeſtas tuáque potentia
aſerit longè commendatiſſima:
non per hominum vires, neque militum
ppias, ſed per me imbellem mulierem
os, qui religioſè tuum nomen coluimus hactenus,
b impia horum barbarorum liberes tyrannide.
ia; ſucceſſurum arbitror, adeò mens gaudio
eſtit mihi. Abra, huc ad me accede protinus.
o. *Hera, adſum.* Jud. *Caput hoc in coriacea tua*
conde pera. Ab. *Hui, caput!* Jud. *Tace, atque*
deſine
ggare quicquam: modò, cujus ſit, narrabo tibi
o. *Væ miſeræ mihi!* Jud. *Tace inquam, & eſto*
animo bono.

Deum

Deum propitium habemus nobis: at move
Troch. *Te quantum potes.* Ab. *Moveo pol sedulò.*
Jud. *Inter eundum nihil est quod metuamus m*
Nam principis edicto satis tutæ sumus.
Ab. *Vide etiam sodes, nè nimiùm tibi confidas, h*
Jud. *Oh, potin' ut desinas? nihil periculi est,*
Inquam: nam adjutorem Deum mihi esse sen
Ab. *Ego pol quid egeris planè nescio: tum c*
sit caput,
Quod in pera reconditum gesto, multò minùs
Neque de eo quid dicam, aut quid suspicer sci
Jud. *Nunc isthuc percontari desine: Postea sci*
Ab. *Etiamne longiùs ire paras? quò me d*
miseram?
Jud. *Quieta esto, obsecro: ad urbem rectâ imus*
Nec quicquam nunc est quod timeas: nam long
A castris digressæ sumus. Quin haud procul
A civitate nos jam abesse existimo.
Ab. *Utinam tu hæc vera prædices: sed dic mih*
Amabò cujus sit caput quod porto. J. *Cujus sit rog*
Ab. *Agedum, dic sodes.* Jud. *Cujus arbitrare?* A.
Nescio,
Hera: sed nihil est pol æquè quod sciam lubens
Jud. *Age, dicam; quandoquidem divinâ grati*
Omni periculo nunc exemptæ sumus:
Nam ad portam venimus. Ab. *Oh, audire gesti*
Jud. *Holofernis Assyriorum principis est hoc, qu*
geris, caput.
Ab. *Væ miseræ mihi, nobisq; omnibus!* Jud. *Ta*
Troch. 2. *Stulta: quos tu miseros appellas, ego omnium*
Puto esse felicissimos: utpote quibus Pr

Propitius est Deus. Ab. Hera, téne ausã fuisse rem
Tantam aggredi? Jud. Quid ni, Abra? Non sit
sine periculo
Facinus magnum, ac memorabile: & Deum mihi
Adjutorem fore sperabam. Neque hæc me spes Scaz.
Fefellit: divinâ enim ope, non meis, id est
Effectum viribus. Sed quid portam pulsare cesso, Catal.
Et civibus tam insperatum impertire gaudium?
Heus, heus, aperito aliquis portam protinus. Ah!
quid moramini?
Rem omnem vobis incolumem salvãmq; esse nuncio.

ACTUS V. SCENA V.

Melchias, Juditha, Sadocus, Ozias, Joachimus, Achior.

Ejusdem generis versus.

CUjus ego vocem hîc audio? Jud. Cujus arbitrare? Mel. Nescio. (verteris,
ud. Hem, nescis? Judithæ. Mel. Túne huc re-
uditha, quam jamdudum interiisse putaveramus? Catal.
ud. Deus suâ me servavit clementiâ.
ed portam aperi, jam vos beavero. Mel. Nihil
Detrecto: ingredere. Agè, nunc dic sodes Juditha,
Quidnam adferas bonæ rei. Jud. Dicam sed non nisi
Convocatis civitatis optimatibus. Mel. Hem Sadoce Troch.
Propera, ac Joachimum summum sacerdotem, &
Oziam,
Reliquósq; urbis nostræ proceres huc accerse ocyùs.
ud. Causæ quid dicam? Mel. Judithan rediisse.
Eho, vola. (de nobis Catal.
Mea Juditha, dic amabò quid sit factum; aut un-

Salutem jam augur aris, cùm in gravissimis mali
Versemur miseri? Jud. *Haud miseros ego, se*
felices esse arbitror,
Troch. *Quos Deus suâ protegit ac defendit clementiâ.*
Mel. *Confiteor id quidem esse verum: sed quid*
nam isthuc sit boni,
Quod te nunc nobis adferre ais, id herculè (obsecro
Nimis scire cupiam, Juditha. Agedum, nè celato
Sed video unà cum Sadoco accedentem Oziam, &
Quos accersi jussisti civitatis principes. (*cætero*
Jud. *Hos ego nunc ingenti complebo gaudio.*
Ozi. *Ehem mea Juditha, itáne nobis te salvam*
restituit Deus?
Jud. *Vtì vides, Ozia: atq; adeò re gestâ felicissimè*
Itaq; animo jam nunc vos tranquillo atq; quiet
esse impero:
Catal. *In utramvis aurem otiosè ut dormiatis*
Scaz. *Fratres.* Ozi. *Eho, dic mihi, quid factum est? an*
quid isthuc est,
Juditha, quod tibi feliciter cessisse prædicas?
Jud. *Nescitis quantum ego vobis adventu meo ap*
portem boni.
Ozi. *Mitte ambages, oro. Quin potiùs unico (dem*
Verbo dic, quo facto se nostræ habeant res: quæ qui
Afflictæ, imò desperatæ nobis fuerunt hactenus.
Jud. *Agite, expediam paucissimis. Hem, Abra*
quod habes
In pera profer caput. Abr. *Accipe, hera.* Jud
Eia adeste,
Troch. 2. *Atque spectate, obsecro, prodigium. Hoc Holo*
fernis caput

Est

Est, principis Assyriorum, cujus insuperabilem
Tyrannidem, virésq; invictas extimuistis hactenus.
Ozi. *O facinus inauditum! Caput Holofernis,*
Juditha!
Quam ego rem novam audio? Joa. *Deum im-*
mortalem! nihil (*caput*
Unquam in vitâ audivi admirabilius. Tun' huc
Adfers Holofernis? Jud. *Contemplamini, obsecro,*
An non sit. Ozi. *Præ gaudio, ità me Deus amet,*
ubi sim nescio: (*dit.*
Quia præter spem, atq; incredibile hoc nobis acci-
Joa. *Bone Deus! cui unquam quicquam æquè fe-*
liciter, atque commodè
Evenit? aut quis nobis fortunatior? (*testatem*
Nemo hercle quisquam: nam in nobis Deus po- Scaz.
Planè per te, mea Juditha, ostendit suam. (*cet,*
Jud. *Verè tu quidem isthuc dicis, atq; piè, utì te de-* Troch.
Joachime. Hoc enim quod nobis obtigit bonum, haud
Industriâ aut virtute: sed divinâ ope (*meâ*
Et præsidio adepti sumus. Nam majus id est opus,
Quàm ut humanæ hîc quicquã sibi vires arrogent.
Ozi. *Scio, mea Juditha, scio, non nisi Dei opi-*
tulante gratiâ (*lominus*
Te facinus tam arduum perficere potuisse. Nihi-
Erit hoc tibi memorabile apud posteros tamen,
Te maximo vitæ periculo, in tantâ rerum omnium Troch.
Desperatione nobis subvenisse: téque
Patriæ salutem vitæ præposuisse tuæ. Jud. *Nihil*
moror
Inanem gloriam: Deo solùm nobis sunt maximæ

Agendæ gratiæ, qui & vitam incolumem & integram,
Illæſámque pudicitiam ſervavit mihi.
Sed auſcultate fratres, quid nunc porrò vos facere velim. (*ex muris*
Scaz. Ozi. *Quid, Juditha?* Jud. *Caput hoc Holofernis*
Suſpendendũ, & mox ſimulac exortus ſol fuerit, in hoſtium (*impetu*
Caſtra irrumpendum vobis arbitror. Quo inopinato
Illi perculſi, ad excitandum principem
Dimet. *Suum procurrent illico.* (*guine*
Quem ubi obtruncatum atque volutatum in ſan-
Suo conſpexerint, ſubitâ formidine
Atque pavore exanimati, fugient protinus.
Quos unà cum illis, qui hæc montoſa loca incolunt
Vos inſecuti facilè trucidabitis,
Atq; interimetis omnes. Sed priùs Achiorem velim
Huc ad nos accerſi jubeatis: ut videat ejus caput
Qui gentem Iſraeliticã contempſit tam procaciter,
Et à quo ad nos tanquam ad mortẽ, eſt miſſus. Ozi. *Age, fiat: hem*
Sadoce, propera, atque Achiorem ex noſtris huc accerſe ædibus.
Sad. *Faciam herculè ſedulò.* Ozi. *O nos felicisſimos!*
Troch. *Eia Juditha, næ tu mulier es pia, atque beata*
Præ reliquis, quæ vivunt, mulieribus: cùm tibi
Propitius ſit Deus, qui tanta támque prodigioſa per
Te nobis præſtitit. Ju. *Ozia, hic ſolus laudandus, hic*
Nunquam intermittendis celebrandus eſt præconiis.
Sed adeſt Achior: ehodum Achior, en caput illius,

Qui

Qui propter nos tibi infensus, se perditurum te Scaz.
Miseris minabatur modis! Ach. *Deus bone!*
Quid isthuc est prodigii? ah! animus pol stupet,
Genuáq; deficiunt mihi. Joa. *Ehem: quid isthuc,*
Achior? (*secro, &*
Itáne in terram prolaberis? animum recipe, ob-
Ad te redi. Ach. *O admirandam Dei potentiam!*
O mulierem quavis beatiorem fœminâ!
Nihil unquam in vita audivi admirabilius.
Nunc itaque relictis, quibus hactenus involutus Trock.
Fui, erroribus, eundem quem vos veneramini,
Quoad vixero, religiosè colam Deum:
Si modo vos in consortium vestrum me recipere
Dignemini. Joa. *Euge, recipimus, ac libenter*
herculè. (*gratia.*
Jud. *Bene facitis: & Deo pol nobis est habenda*
Nunc quisque se ad pugnam paret. Mel. *Age,* Scaz.
placet: faxo armatos
Nostros omnes hîc præsentes videatis protinus.
Ozi. *O nos felices! cùm tuâ operâ ac virtute,*
mea Juditha, (*sustulit*
Immanem hunc, impiúmque tyrannum è medio
Deus. Sed quonam nos munere tantam hanc tuam
Erga nos compensabimus beneficentiam?
Quibus te laudibus, quibus celebrabimus præconiis?
Nihil unquam tam magnificè dicemus vel facie-
mus tibi,
Quin virtus plus mereatur tua. Jud. *Apagesis, nihil* Dimet.
Ego me promeritam existimo.
Quod divinæ acceptum ferri debet clementiæ.

Ob id me aut magni pendi, aut laudari à quoquam, impium,
Et iniquum esse arbitror. Sed heus Sadoce, tu
Caput hoc de muro conspiciendum propone hostibus:
Nisi quid dissentitis fratres. Joa. *Et hîc, & alibi tibi*
Lubenter paruerimus, Juditha. Sadoce, ocyùs
Hoc effectum reddito. Sad. *Faciam herculè sedulò.*
Troch. Ozi. *O Deus, serva obsecro nobis hæc bona. (Bone*
Sed Melchiam eccum redeuntem conspicio procul.
Deus, quantam hominum adducit multitudinem!
Videte sodes quàm læti & quàm alacres sient.
Joa. *Nihil pol mirum, tanto ac tam insperato intellecto nuncio. (impetu*
Jud. *Portam nunc aperiri jube, Ozia, ut omnes*
Troch. *Inopinato simul in hostes irruant. (viros:*
Ozi. *Agedum, pandatur porta. Eia, præbete vos*
Et strepitu clamoréque quanto potestis maximo,
In hostium irrumpite castra, & divinâ freti gratiâ,
Fugate, sternite, atq; trucidate impium, (cedite
Ac barbarum istud hominum genus. Mel. *Eho, pro-*
Viri, victoriam nobis in manibus constituit Deus.
Fugam dabunt, ubi ducem suum occisum cognoverint.

ACT. V. SCEN. VI.

Thraso, Labrax, Bagoas, Ammonides.

Ejusdem rationis versus.

INfortunatos pol Labrax ego nos esse arbitror,
Quibus super montem hunc usque excubandum ac vigilandum fuit:
Cùm reliqui nostri exercitûs duces genio

Interea

Interea indulserint, vinóque se compleverint
Affatim. Lab. *Hæc belli alea est, sed lucescit:* Troch. 2.
quiescendi
Atque adeò potandi, si lubet, jam dabitur copia.
Sed quid hoc rei est, quòd tantam civium
Ex urbe conspicio erupisse multitudinem?
Cùm nullus omnino ausus fuerit prodire hactenus.
Thr. *Nescio per Jovem; quin huc ad nos rectâ*
pergunt viâ. (*desperatio,*
Lab. *Credo, ut fit, omnium rerum inopia, atque*
Ignavos etiam fortes strenuósq; facit. Thr. *Age,*
In castra nos sine mora conferamus, & (*lis*
Rem, quo pacto se habeat, renunciemus. Lab. *Consu-*
Probè. Bag. *Expergiscere sodes, Bagoa, somnúmque oculis excute:*
Nam clarus jamdudum illuxit dies: pol crapulam
Hesternã nondũ etiã me edormiviſſe sentio satìs:
Neque mirum id certè, cùm nunquam me epulatum meminerim
Lautiùs, nunquam prolixiùs. Nunc imperator Troch.
Noster in amore est totus, mulierem illam complectens, quâ ego
Pol in vita elegantiorem vidi neminem.
Sed eccum Ammonidem. Heus Ammonide, quid
te tam manè
E lecto expulit, qui herì tantum biberas? Am. *Sitis* Troch.
Mehercule è primo somno experrectum me, hactenus
Miris discruciavit modis. Ohe, cedò quod bibam.
Bag. *Hui! etiam nunc homo est ebrius. Sed quid hoc,*
Quòd milites huc ad nos perturbatos properare
video?

Thr. *Opportunè pol te hîc ſtantẽ reperimus, Bagoa*
Bag. *Ah! quid trepidatis? quidve exanimati*
eſtis, obſecro?
Lab. *Ad principem in conclave ingredere protinus*
Catal. Bag. *Quid ità?* Thr. *Rogas? hoſtes omnes ex civitate*
Egreſſi, celeri huc accurrunt gradu. Bag. *Quid*
audio?
Lab. *Age, propera, quid ſtas!* Bag. *Non auſim.* Thr.
Hem, non? quid igitur
Faciendum cenſes? Am. *Nos illos facilè repulerimus*
Scaz. *Maſtigias.* Lab. *I ſodes, Bagoa: nam quod*
Cavere potes, ſtultum eſt admittere. Bag. *Eo.* Am.
Vah! neque
Verum neque veriſimile mihi videmini
Dicere, neq; utì fortes viros decet. Th. *Vera herculè*
Quæ nunciamus invenietis omnia.
Et pol ſatìs conjicere, aut intelligere nequeo,
Unde hæc tanta apud hoſtes exiſtat rerum commutatio, ut
Qui ex muris urbis jampridem vix auſi fuerint
proſpicere,
Nunc non metuant ad noſtra caſtra propiùs impetu
Tanto procurrere. Bag. *Væ nobis miſerrimis!*
O cœlũ, ô terrà, ô maria Neptuni! Am. *Hei mihi!*
Quid ità times tremíſq; Bagoa? Bag. *Nulli ſumus,*
Actum eſt, Ammonide. Lab. *Quid ità? cedò.* Bag.
Periimus funditus.
Am. *Quin dic, quid eſt?* Bag. *Holofernem noſtrum*
principem
Obtruncatum in conclavi reperi miſer.

Adeſte

Adeſte ut ſpectetis flagitium. Am. Prohibeant
ſthuc ſuperi: væ nobis infelicibus!
ab. O facinus indigniſſimum! Bag. Hebræa illa
venefica
s ſublevit nobis, quam nuſquam ego invenio. V ah!
diſpudet,
am turpiter nobis data eſſe verba. Am. Eſt, ut
ais, Bagoa;
lla nos miſeros ſuis circumvenit fallaciis. Troch.
hr. O ſcelus inauditũ! ô ingentem conſidentiam!
Hinc ille repentinus hoſtium incurſus Troch. 2.
n nos. Eheu! quid conſilii das, Ammonide?
m. Neque pol conſilii locum habeo, neq; auxilii
copiam:
Nam ità ſum perturbatus, ut animum Dimet.
d cogitandum inſtituere nequeam. Tum præ
formidine
edibus vix inſiſto miſer. Bag. Quin fugimus,
quantum poſſumus:
um ſalvi, atque incolumes ſumus. Am. Non
diu erimus, per Jovem:
Namque hoſtium imminentium ſtrepitum, ac tubæ-
ocem audire videor mihi. Fugiamus, Bagoa.
ag. Probè mones. Am. Præcurrite vos: ego jamjam Scaz.
um toto ſequar exercitu. Sed næ ego homo ſum
ultiſſimus, qui non ipſe mihi in tanto conſulam
ericulo. Agè, nihil moror exercitum:
Jamq; hoccè tempus præcavere mihi me, non aliis
ſinit.

ACTUS

ACTUS V. SCENA VII.

Melchias, Sadocus, Azarias.

Iambici ſenarii & ſeptenarii.

NUnc irruendi tempus eſſe exiſtimo.
Hem, mactè virtute: Deus noſtros conatus ſ
Secundabit clementiâ. Sad. *Agite, quiſque ſe*
Virum præſtet. Nè metuite impias hominum
Troch. *Barbarorum copias: nam adverſus hos abunde*
Nos muniet, atq; tuebitur Deus. Et ſi humanit
Quid fortè nobis acciderit, equidem pro patriâ
Ac religione qui perit, non interit pal turpiter.
Scaz. 2. *Sed quidnam hoc eſſe dicam, Melchia, quòd è caſtr*
Videmus prodeuntem neminem? Mel. *Credo*
Illos reſciviſſe imperatoris ſui
Necem, & ob id perculſos metu fugiſſe. Sad. *M*
Me Deus amet ut mihi nunc verum videris dice
Octon. *Accedamus propiùs. Deum immortalem! deſer*
hìc ego
Conſpicio eſſe omnia. Eho, accurrite, ſpolia
Hîc nobis ſunt relicta ſplendidiſſima. Mel. *O*
Octon. *Admirandam divini numinis clementiam! Az*
Bone
Deus! quàm ſæpe eveniunt, quæ non audeas
Sperare? Sed quidnam faciendum cenſes, Melchi
Hoſtéſne perſequemur, an priùs urbis principes
Hujus rei reddemus certiores, ut
Scaz. *Ex illorum ſententia agamus, quicquid hîc*
Faciendũ porrò ſit nobis? Mel. *Mittamus protin*
Aliquem: quin tu potiùs ipſe I, Azaria, rei

m prodigioſæ nuncius. Nos interim
ntim prædam hanc opimam, quo nacti ſumus,
vabimus, partim fugientes inſequemur Catal.
ſtes. Aza. *Nihil pol unquam injunctum eſt*
mihi quòd fecerim
bentiùs. Næ ego gratiſſimum apportabo nunciũ. Octo.
ge Azaria, omnem è corpore torporem excute:
arúmque omnes aſpernare crepidines.
am quemcunque hac in re laborem ceperis,
m tibi abunde penſatum iri credito.
d ſatìs hîc ceſſatum eſt: nunc me in pedes
quantum queo.

ACT. V. SCEN. VIII.

Ozias, Juditha, Joachimus, Azarias.

Ejuſdem generis.

Nimvero, niſi me mens fallit, ſpero ex ſententia Octo.
Hanc rem nobis porrò eventuram, Juditha:
deò animus nunc gaudio geſtit mihi. Jud. *De eo*
l haud dubito, Ozia. Sed extra portam paululum
rogrediamur: ſpero adfuturos modò, qui nuncium
obis gratum, ac jucundum ſunt allaturi. Joa. *Id*
quidem
ego brevi confido fore. Aza. *Deus bone!*
mi quid adfero? Sed nequaquam hic mihi (mora.
bſiſtendum arbitror. Ad urbem ſine ulla pergo
zi. Hem Juditha, neſcio quem huc accurrentem
video. (*Vide*
onum herculè, id quod apportat, fore auguror.
t geſtiat, útque lætus, atque alacris ſiet.
d. Azarias eſt. Joa. *Aut ille eſt, aut oculi* Catal.
hallucinantur *Mihi.*

Mihi. Aza. *Sed non procul à porta video ſtare n*
Quos: illos primùm delibutos reddam gaudio. Jo
Catal. 2. *Eſt ipſus: occurramus.* Aza. *Eho, nemo geſtien*
Azariam videt? nemo illi gratulatum
Advenit? Jud. *Audin' quid dicat, Ozia?*
Oh! quid ni audiam?
Aza. *Sed adſunt, quos optabam.* Jud. *Hem A*
ria, quid ità
Geſtis, aut quid lætus es, obſecro? Aza. *Mea Fu*
Troch. 2. *Quæ eventura prædixiſti, contigerunt omnia.*
Hoſtes ſubito terrore, ac formidine
Exanimati, cuncti fugerunt turpiter.
Ozi. *O ſummis laudibus celebrandam Dei*
Dimet. *Benignitatem! ô numinis*
Divini nunquam nobis reticendam clementiam
Oh, Azaria! oh, mi frater! quid nobis felici
Si quidem tu hæc vera prædicas? Aza. *Veriſſi*
Octon. *Reperietis quæ nuncio. Nunc adeò ad vos ſ*
miſſus, ut,
Quid præterea faciendum ſit, ſtatuatis protinu
Joa. *Agite dum, ingrediamur, ut accitis cæteri*
Urbis magnatibus, de eo unà conſultemus: &
Tantam, támque admirabilem erga nos Dei ſi
Omnes laudemus, atque prædicemus beneficentia
Jud. *Piè atque prudenter. Præcedite vos: ſequ*

PERORATIO.

Iambici ſenarii & ſeptenarii.

POſthac egredientem hîc nullum videbitis:
Nam ſi quid eſt quod reſtat, intus tranſigetu

At *Subj*

ſtite etiam nunc pauliſper, & coronidis vice Octon.
m autor ſubjicit, audite admonitiunculam.
, quam ſpectaſtis, ſacra eſt hiſtoria, non lu-
cra aut
ana fabula. Itaque ad anagogen, ac myſticum
anúmque rei ſenſum animos advertite ſedulò.
ſtis hîc Holofernem, glorioſum atque impium
rum virium oſtentatorem, qui non modò
ines pios, ſed ipſum etiam Deum procaciter
itiis probriſque inceſſere eſt auſus. Sed Octo. 2.
nam, precor,
aſtrophen nefanda illius ſortita eſt immanitas,
que exoſa oſtentatio? Non fortiter
cie cum viris pugnans, ſed ebrius
uliere imbelli obtruncatur turpiter.
t nunc impii tyranni, ac viribus
búſque ſuis confiſi ſeſe jactitent:
iſque cœlum territantes, neminem ſibi
formidandum, aut extimeſcendum putent.
n nihil adverſus Deum ipſorum impotentes Troch.
ant molitiones, nihil conatus improbi;
s divinâ adjuti ope facilè declinant boni,
ſacra hæc nos docet, monétque hiſtoria: quam
do vobis hîc exhibuimus comico.
ſi placuit, agite dum ſodes, PLAUDITE.

FINIS.

¶ PSEUDOSTRATIOTÆ.

FABULA JOCOSA,

atque ludicra.

Actorum nomina.

Phormio, Victor.	*Lesbia*, caupona.
Dorio, ahenarius faber.	*Syra*, Lesbiæ ancilla
Perilla, Phormionis uxor.	*Chremes*, rusticus.
Bromia, Dorionis uxor.	*Nisa*, Chremetis uxo

¶ PROLOGUS.

Trimetri Iambici.

PAcem, & quietem vobis atque publicam
Tranquillitatem grex exoptat scenicus.
Quicunq; huc confluxistis, fabulam hanc nov
Spectaturi, nostrósque Ludos comicos
Hodie vestrâ decoraturi præsentiâ,
Vos appello, quicunque liberalibus
Atque ingenuis animum excoluistis artibus:
Et candidâ qui humanitate præditi,
Studiis bonorum provehendis sedulò
Incumbitis, nigrósque odistis Zoilos.
Malevolos nil moramur: qui dum industriam
Nostram culpant, suam produnt inscitiam.
Nunc quàm sumus exhibituri audite fabulam
Non sacram, aut seriam, ut consuevimus hactc
Verùm festivam, jucundam, atque ludicram.
Jocos hoc tempus postulat, & facetias,

Sc

léſque, ſed caſtos tamen atque innoxios.
is nos jam ludere permiſit didaſcalus.
eque id ſibi vitio vertendum exiſtimat.
morum habet exemplum, quo ſe defendere
cilè queat ab invidorum morſibus. Troch.
leant igitur malorum hominum calumniæ,
uos non meliùs ulciſcaris, quàm ſi auribus
ıratis prætereas, nihilique æſtimes.
bunde ſibi ſatisfactum putabit, ſi ſuam Sept.
eram vobis non diſplicere ſenſerit.
i hoc ſolum eſt in votis, ut quas hactenus
fecit, & poſthac facturus eſt, bonis
obet comœdias: ſive illæ ſint ſacræ,
u ſint futuræ ludicræ. Verùm ſatis
olixâ oratione præfatus mihi
ideor. Agitedum, ad argumentum fabulæ
tenti quæſo eſtote abſque ullis fabulis.

PERIOCHA.

Duo combibones admodum diluculò
Foras unà egreſſi, ad potandum commeant.
xores per totum illos quærunt oppidum.
lox deprenſos plagis contundunt plurimis.
i poſtea Hiſpanos mentiti milites,
ri adoriuntur ruſticum, miſeríſque eum
xercent, & cruciant modis. Qui ſumptibus,
Magníſque impendiis gravatus, conjugis
bſidio ex ædibus ambos exturbat, probè
gillatos. Compulſi mox inopiâ,
omum ſe recipiunt: & confeſſi ſuam Catal.
ulpam, cum uxoribus redeunt in gratiam.

ACTUS

ACT. I. SCEN. I.

Phormio.

Senarii & ſeptenarii Iambici.

Nægo hominũ qui vivunt ſum infeliciſſimus
Cui præter alia eáq; innumera incommoda
tam procax,
Difficilis, támque imperioſa uxor contigit.
Cum Furia quapiam infernali vitam agere mihi
Videor, adeò ſuis dies noctéſque me exagitat,
Scaz. *Cruciátque præſtigiis. Quanquam operi ſedu*
Uſq; officio meo perfungar gnaviter: (intentu
Nunquam tamen ſuis me rixis atque jurgiis
Obtundere, & enecare ceſſat bellua. (eſſe m
Mirum eſt profectò, etiamnunc animi compote
Neque jampridem redactum eſſe ad dementiam,
Qui cum tali Tiſiphone annos jam vixi plurimos
O me temerarium, atq; hominum multo omnium
Stultiſſimum! qui tam duro, & inamabili
Capiſtro collum irretiendum præbui: unde quo
Troch. *Pacto me expediam, aut quibus rationibus*
Scaz. *Exolvam, planè neſcio miſer: tam arcto,*
Támq; inſolubibi nodo illigatum me eſſe ſentio,
Malè illos perdat Jupiter, nobis jugum
Scaz. *Iſtud qui impoſuerunt graviſſimum: qui tam*
Octo. *Moleſtas, odioſáſque maritis injecêre compedes.*
Sed quid agas? Quod factum eſt, infectum reda
non poteſt.
Cui cum cacodæmone, ut aiunt, navem ingredi
Contigit, ei inter navigandum mores illius,
Omnéſque ſunt ferendæ injuriæ: non diutiùs

Tame

Tamen quàm cùm in portum sit perventum: tum eo
Relicto, liberum est abire quolibet. (ser?
Sed quàm procul ego adhuc ab illo portu absum mi-
Neque de ulla re sum sollicitus magìs, quàm ne Scaz.
Ad eum nunquam accessus concedatur mihi:
Nisi quis Deus ἀπὸ μηχανῆς, utì dici solet,
Apparens, de medio hanc tollat veneficam.
Tum ego me quovis homine feliciorem deputem. At
Nequaquam pol hoc est sperandum mihi, cùm ultrà Scaz.
Nestoreos annos illa sit victura sacrilega. (Hem,
Sed jam satìs supérque querelarum esse existimo.
Virum, non fœminam te esse recordare, Phormio.
Quin potiùs ità te compara, ut quicquid animo
Ægrè est, procul abs te removendum atq; pellen-
dum putes.
Agedum, sic pol posthac facere certum est mihi.
Nunc itaque quemadmodum statueram, his Bac-
chanalibus
Pagos vicinos, atq; etiam longiùs ab urbe dissitos,
Perambulare pergo, probè, utì conspicamini,
Oneratus. Quoniam hoc tempore, rusticis passim Scaz.
Conviviis, atque genio indulgentibus,
Confido commeatum ventri haud defuturum Catal.
Famelico: idque sine labore, atq; opere tamen,
Quo pol domi miserè crucior, ac torqueor
Infelix. Sed quemnam huc procul accedentem
conspicor?
Estne hic Dorio familiaris meus, ac fidissimus
Compotor? Is est ipsus, commodè herculè.
Hîc illum præstolabor, dum propiùs accesserit.

ACTUS I. SCENA II.

Dorio, Phormio.

Ejuſdem generis verſus.

Hyper. Mirum ni mihi mater fuerit Ignavia,
Patérque Lethargus, ità laborem corpus extimeſcit
Meum, adeóq; nihil otio dulcius eſt mihi. Itaq;
Oct. Scaz. Relictâ, quæ me jam ſatìs ſupérque defatigavit
Troch. Officinâ; atque uxore, quam habeo domi,
Octo. Quavis moleſtiorem Xanthippe; lebete ac cacabo
In humeros ſublato, opportuno hoc tempore,
Quo omnia paſſim lætitiâ, commeſſationibus,
Conviviiſque perſtrepunt, hinc longiùs
Abire decretum eſt mihi: ubi mea me haud facilè
Eſt inventura blitea. Satìs jam diu
Non ſecùs ac claudus ſutor deſedi domi.
Credo reperturum alicubi me non opus,
Troch. Quod quidem cane pejus & angue ſemper horrui,
Sed pabulũ huic gulæ atq; aqualiculo gratiſſimũ:
Nempe petaſonem, aut pernam, aut armum aliquem ovillum, bene
Troch. Aſſum. Cui quidem potus ſi acceſſerit
Talis, quali à ſummo mane, uſque ad multam noctem herì (me quovis
Me oppleebam largiter: O (Deus bone!) tum ego
Scaz. Apitio beatiorem, atque adeò ipſo Midâ,
Scaz. 2. Aut Crœſo ditiorem exiſtimem. Et ſpero
Eventurum quod auguror, ità animus præter
Solitum geſtit mihi. Sed in ipſo tempore
Eccum ſodalem Phormionem non procul

Hinc

Hinc ſtantem conſpicor, ad iter quoq; inſtructum, Scaz.
Vti videtur. Nullum pol ego nunc obvium
Mihi dari malim. Accedam, atq; alloquar. Hem,
hîccine
Aſtabas, Phormio? oh, ut te aſpicio lubens!
Phor. *Tuus quoque, per Jovem, conſpectus, Dorio,*
Mihi longè eſt gratiſſimus: atque ob id procul
Te huc accedentem conſpicatus, ſubſtiti
Lubenter herculè, atq; adventum expectavi tuum.
Dor. *Facis amicè, atque ut te decet.* Dimet.
Sed quid te tam manè evocavit è lecto, qui herì
Tantum biberas? Lucri bonus odor, opinor, afflavit Scaz.
Nares tuas. Phor. *Non pol ſpes lucri, aut quæſtus* Octon.
tam diluculò, at
Uxor ſuis è nido me exturbavit jurgiis.
Dor. *Quid audio? etiam hîc illa tecum litigat?*
Phor. *Quaſi tua hoc nunquã fecerit hactenus.* Dor.
Frequentiùs
Quàm volui, Phormio. Phor. *Credo, & tamen mea*
Tuam longè ſuperat procaciâ: itaq; nuſquam mihi
Conceditur, illâ præſente, quies. Et ob id ubivis
gentium Octon.
Malo eſſe, quàm domi. Dor. *Sapis meâ quidem*
Sententiâ: nam ego quoque crucem non æquè atq;
meam
Exhorreſco veneficam. Sed quò nunc eſt iter?
Aut ubi quæſtum tibi futurum exiſtimas?
Phor. *Ego hoc tempore, nè quid amice ſimulem, nullo* Scaz.
Labore me fatigare ſtatui: à quo aliàs quoque
Non mediocriter abhorrere ſoleo, ſed quod Scaz.

Dies hi poſtulant, curandam cuticulam
Mihi eſſe duxi, genióque indulgendum affatim.
Dor. *Cur igitur hæc circumfers, aut quare*
opus te paras?
Phor. *Vis dicam, Dorio? ut os uxori ſublinam*
Dact. Dor. *Ha, ha, he, ad eundem modum ego quoq; me*
rarò fallo meam. (*Non ſitis*
Sed quid, quod te rogẽ? Phor. *Quid, obſecro?* Dor.
Phor. *Vtinam ſit qui iſthùc cupiat experirier,*
Mihique cantharum offerat! Malè peream
Niſi totum, quantumvis capacem, protinùs uni
Hauſtu ebibam. Dor. *Mihi quoq; ex compotatiun-*
cula,
Quam in multam noctem producebamus herì,
Fauces aridítate crepitant. Phor. *Eamus ergò: qui*
Stas? Sed ubi nunc cervisiã arbitrare nos (*quere*
Inventuros bonã? Dor. *Non procul hinc: hem, ſe*
Rectâ iſthùc jam te deducã viâ. Phor. *Quò?* Dor.
Ad Leſbiam. (*xim*
Troch. Phor. *Feſtivâmne illam mulierculam, quæ in pro-*
Hoc habitat vico? Dor. *Eam ipſam.* Phor. *Eamus*
ergò: nam
Nimis vereor, nè, ſi hîc ſubſiſtamus diutiùs,
Vxor obtorto collo me intrò retrahat. At at crepa
Troch. *Oſtium: in pedes nos conjiciamus quantũ poſſumus*

ACTUS I. SCENA III.

Perilla.

Ejuſdem generis verſus.

EHo, quid hoc monſtri eſt? quò tam ſubitò meus
Hinc ſe ſubduxit furcifer? credo hîc eum

Aliquem

Aliquem consenexisse cacodæmonem, adeò
das horret ædes, adeóque invitus est domi.
Non tamen illum puto hinc tam citò abiisse longiùs,
ed alicubi hîc astare oticsum pro foribus,
t cum vicinis de rebus frivolis, nihilque ad Troch.
arinam conducentibus confabularier:
ut percontari res novas. Quod pol multò facit
ubentiùs quàm opere se exercet suo. At
Quid hoc? nusquam hîc ego illum conspicio misera.
erii, mirum ni se rursus aliquò abdiderit.
n diversorium, aut in prostibulum potiùs.
heu! nullam me miseriorem usquam arbitror
Mulierem vivere. Utinam terra dehiscat, méq; Octon.
absorbeat
Suo hiatu! tam me vitæ piget ac tædet meæ:
Nam cur hac luce frui cupiam diutiús?
Quocunque me verto, luctus atque miseria
Me urgent, premúntq; undique. Tum paupertas,
grave
Profectò onus, rerúmque necessariarum
Penuria, ad hæc liberorum grex inops,
Nudus, atque famelicus, eò me redigunt infelicem, Troch. 2.
Ut quò me vertam, aut quid agam planè nesciam.
Frustra hîc ego lamentando consumo diem. (*At*
Quin potiùs missas facio querimonias,
Quibus proficio nihil: atque me ità comparo,
Non perpeti diutiùs nebulonis contumelias,
Quem jam, ubi ubi est, per totum quæram oppi- Octon.
dum, inventúmque ità
Exercebo, atque ulciscar sacrilegum, ut hujus

Dici, meique, quod vivet, memor ſiet.
Et primùm viſam apud Dorionem vicinum hunc
Eum nunc eſſe cogito: nam cum illo potitat
Libenter. Dignum pol patellâ operculum:
Adeò ille huic noſtro eſt ſimilis per omnia.
Ignavus, iners, tardus, ſtipes, potator ſtrenuus.
Unum ſi nôris, alterum cognoveris:
In eodem mihi videntur ludo edocti ad nequitiam.
Sed eccam Bromiam ejus uxorem: hanc adoriar.

ACT. I. SCEN. IV.

Bromia, Perilla.

Senarii & ſeptenarii Iambici, admiſti paucis octonariis.

UBi ille ſcelus eſt? vah! nuſquam eſt: heu
me miſeram! occidi.
Scaz. *Rurſus tam manè? ut illum dii deæq; perdant, qui*
Tot mihi curas, tot ſolicitudines parit.
Porcũ pol mihi maritum, malim, quàm hunc maſti-
Per. *Irata eſt, neque quæ loquitur intelligo ſatìs!*
Accedam propiùs, atq; compellabo. Hem Bromia,
Quid eſt, quòd hîc ſtomachare ante oſtium? aut
quid accidit
Tibi? ſatin' ſalvæ res? Bro. *Hem, Perilla, tun'*
Hîc aſtabas? ignoſce, non provideram
Te. Per. *Credo: ſed quid triſtis es, aut quẽ incuſas?*
Dic ſodes Bromia. Bro. *Quẽ incuſem rogas? quem*
niſi meum?
Per. *Maritum?* Bro. *Eum ipſum; qui nunc ſi*
detur faxo meas
Experiatur manus: oſtenderem quid ſit, dolis
Ac ſycophantiis uxorem fallere.

Per.

Pe. *Tu pol mecũ in eodem luto hæres, Bromia,* (*cro?*
Sed quid tuus ille deſignavit? aut ubi nunc eſt, obſe-
Bro. *Credo hinc illum abiiſſe in malam crucem:*
& utinam (*imprecata ſum*
Revertatur nunquam! Per. *Ego quoque idem ſæpe* Dimet.
Meo. Sed cedò quod rogo.
Bro. *Dicam. Cùm herì totũ potando exegiſſet diem,*
Tandem multâ nocte reverſus domum, (*Deum*
Immortalem!) *quam ille temulentus excitat*
Ibi nobis tragœdiam! quas turbas, & tumultus Catal.
Ciet! nunc quoq; cùm ego illum operi intentũ puto,
Neſcio quò ſe clàm ſubduxit modò. Per. *Facilè,*
Ità me Deus amet, id eſſe divinabam: eoſdem enim
Ludos hodie meus mihi fecit furcifer:
Et propterea huc illum quæſitum egreſſa ſum foras.
Bro. *Quid ais? ô nos infelices, quæ talibus*
Maritis nupſimus! quid reſtat, obſecro,
Niſi ut perpetuò ſimus miſeræ? nam meus quidem
Frugi futurus eſt nunquam. Per. *Neque de meo*
Quicquam ſpei eſt reliquum mihi.
Adeò in naturam jamprid:m illi verſa eſt malitia. Dimet.
Tamen inultum, quod mihi fecit hodie, nunquam
auferet: (*ſoriis;*
Nam pergam eum porrò in omnibus quærere diver-
Pugnos, ſi vivo, non evitabit meos,
Ad manes imos etiamſi confugerit. Mori
Me malim, quàm non tantam ganeonis illius
Ulciſcar impudentiã. Atq; idem, Bromia, tibi quoq;
Faciendum cenſeo: facilitate enim nihil
Effectum eſt hactenus: atque adeò tales eos

Nobis noſtrâ reddidimus indulgentiâ: dictum e
vetus,
Phryx non niſi verberibus emendari ſolet.
Scaz. Brom. *Agedum, placet. Malo nodo malus nob*
Quærendus eſt cuneus. Per. *Rectè, laudo.* Brom.
Sequar.
Quocunque præceſſeris. Per. *Ungues mihi pol pru-*
riunt:
Væ illis ſi quidem in noſtras hodie inciderint manus

ACT. II. SCEN. I.

Phormio, Dorio, Lesbia, Syra.

Ejuſdem generis verſus.

HEm Dorio, quo pacto ſe tuæ habent fauces, &
quomodo (*tur ſiccitate*
Catal. *Valet ſtomachus?* Dor. *Rogas Phormio? pol gut-*
Jamdudum exaruit mihi: & lupo eſurientior
Sum. Phor. *Mihi quoque ſitim non parvam hæc*
concitavit ambulatio.
Dor. *Væ cantharo illi, qui ori primus occurret meo:*
Nam pumice aridior, & quavis ſpongiâ
Siticuloſus ſum magis. Sed eccam Lesbiam
Foras conſpicio prodeuntem. Jupiter
Supreme, quàm elegans & quàm venuſta eſt! for-
mæ gratia (*civibus*
Venerem ſuperat ipſam. Leſ. *Demiror nullum ex*
Huc etiamnum divertiſſe ad jentaculum,
Præſertim hoc Bacchanaliorum tempore,
Scaz. *Quo adventuros ſperabam plurimos. Præter*
Opinionem iſthuc mecaſtor accidit mihi.
Sed credo, ut ſit, frugalitatem ac temperantiam

Multos

ultos docet penuria: & hoc bellum, quo plurimos Scaz.
annos (dii,
e noſtræ regiones miſeris jam divexatæ ſunt mo-
ultorum loculos exhauſit penitus: hinc noſter
quæſtus eſt (quibus
igidior. Nihilominus tamen credo adfuturos, à
ucellum aliquod nunc expectandũ ſit mihi. (pit:
d eccos quos volebam: pol Salus me ſervatam cu-
ſon alios magìs ego nunc optârim mihi.
lam belli ſunt homunculi, faceti atq; lepidi.
nor. Accedamus, eámque appellemus comiter.
uem hîc ante ædes præſtolare Lesbia, Troch.
avium, atq; delicium meum? Oh, ut te ample-
ctor lubens! (& ut
eſ. Vos opperiebar advenientes. Dor. Facis amice,
decet. Leſ. Adventus pol veſter multo omnium
ihi eſt gratiſſimus. Dor. Vis ut id ex animo
exiſtimem
te dici, Lesbia? age, da mihi oſculum, mea
ſtivitas. Leſ. Nihil detrecto: tale enim
uid vobis negare, aut eo etiam amplius, religio
ihi eſſet maxima. Sed intrate ſodes, atq; ſarcinas
eponite, ut hilarem lætúmq; hunc ſumamus diem.
nor. Placet: ſed cantharum promi, & menſam
inſterni jube. (Syra.
eſ. Nihil in me erit moræ. Hem Syra, ocyùs exi
r. Adſũ: quid me facere jubes, hera? Leſ. Inſterne Scaz
enſam. Dor. Primùm omniũ amabò cereviſiam
romi jube: nam ingens fauces meas urget Scaz.
riditas. Leſ. Næ tu pol antiquum, Dorio, obtines.

Age

Troch. *Age Syra, prome cantharum.* Dor. *O dulciſſim*
Cantiunculam! Leſ. *Tales mihi hoſpites*
Gratiſſimi eſſe ſolent: nam edaces illos pampha
Nihil moror. Syr. *Sit fauſta vobis hæc cereviſ*
Dimet. Dor. *Habeo pol gratiam, Syra;*
Tibi viciſſim benefaxim lubens: præbibo tibi
Scaz. *Dimidiũ, Phormio.* Phor. *Perge: quid cunctа*
ceſſator?
Troch. *Nam ſiti hercle jamdudum enecor. Ut Dii*
Deæq; te omnes perdant! totũ exhauris, impude
Dor. *Quæſo nè ægrè feras: nam imprudens ebi*
Mirum ni mihi favillæ aut prunæ inhæreant in gu
Nam vix etiamnum me bibiſſe ſentio. (tu
Troch. 2. Leſ. *Mitte iſthæc, Syra, & ſine mora alium pro*
Cantharum: atq; audin'? fac diligenter annot
Syr. *In hoc profectò oblivioſa neutiquam*
Eſſe ſoleo. Phor. *Vah? quid moraris peſſima?*
Non verba tua, ſed cereviſia meam mihi
Troch. *Reſtinguet ſitim.* Leſ. *Quietus eſto, jamjam*
Aderit: atq; eccam. Syr. *Hem, accipe.* Pho
Utinam tam cupidè Deus
Animam excipiat meam, atque ego nunc hu
arripio cantharum!
Dor. *Ut haurit helluo! Bithum cum Bacchio*
Commiſſum dixeris. Leſ. *Agitè, apparata ja*
ſunt omnia:
Ubi voletis, accumbite. Phor. *Accumbamus, Dor*
Hîc ego mihi locum deligo. Eho Lesbia,
Tu dextrum mihi claude latus. Tum ut Sy
nobiſcum quoque

Accu

ccumbat jube. Leſ. *Syra, cape ſedem, & Dorioni* Troch.
e adjungito. Syr. *Nihil eſt quod æquè fecero*
ubens. Leſ. *Nunc admovete manum patinis: apud*
enſam etenim neminem decet verecundarier.
hor. *Ego mehercule ſemper eo fui animo, ut ſi quid* Scaz.
nquam eſſet appoſitum, incunctanter, atque liberè
ttingendum, ac diſcerpendum putaverim.
Dor. *Rectè, laudo: namq; ideo non apponitur cibus*
t oculos oblectet, ſed ut ventrem ſaturet fameli-
eſ. *Hem nè cereviſia deſit curato, Syra.* (*cum.*
yr. *Faciam pol ſedulò.* Leſ. *Eho Phormio, hunc*
ibi præbibo cantharum. Phor. *Ut ſaluti ſit precor,*
lta Lesbia, mea voluptas unica. Dor. *Hem Syra,*
idere mihi ſubtriſtior. (*hil* Dimet.
lum quid te torquet, aut ſolicitat? cedò. Syr. *Ni-*
mnino, anime mi. Dor. *Frontem igitur exporrige,*
c te præbe hilarem. Syr. *Id pol hoc tempus atque*
locus hic poſtulat.

ACTUS II. SCENA II.

Perilla, Bromia.

Ejuſdem rationis.

OPportunè ædepol iſthæc vicina Glycera
Nobis veniebat obviàm, noſtros maritos quæ
x urbe egreſſos ſe vidiſſe dicebat modò.
rom. *Percommodè, ac feliciter ſanè: iſta enim*
iſi hoc nobis indicium feciſſet, per oppidum
tum hunc fruſtra illos quæſiviſſemus diem.
t nunc eò rectâ contendimus viâ.
r. *Novi ego proſtibulum iſthuc, ad quod fre-*
quenter commeant.

Brom.

Brom. *Ubi illud eſt?* Per. *Non ità procul ab*
Brom. *Quod eſt nomen hoſpitæ?*
Troch. Per. *Lesbia.* Brom. *Vah! Lesbia? impuriſſ*
Illa eſt meretrix. Per. *Tenes. Tum ancillam h*
Syram:
Noſtin'? Brom. *Quid ni? non arbitror in toto opp*
Scortum uſquam eſſe impudentius: adeò ſimi
habent labra
Lacũcas. Sed quid quod te rogem? Per. *Qui*
Brom. *Hîccine*
Nos illos inventuras autumas? Per. *Non eſt*
bium id quidem:
Nam illìc frequenter potitant. Hem Bromia, (m
Para ungues, non procul enim nunc ab ædibus ab
Brom. *Non pol ungues modò, ſed dentes etiam ex*
cui meos. (me
Nunquam me, per Jovem, quiſquam exorabit, q
Iſtum hodie, utì meretur, ulciſcar maſtigiam.
Per. *Meum quoq; (vah!) quibus exercebo mod*
Næ ille ſibi cum viragine rem eſſe dixerit.
Torch. *Sed placidè accedamus, nè præſentiant.*
Ego præibo: tu ſubſequere, Bromia. Brom. *He*
ſequor.

ACTUS II. SCENA III.

Phormio, Dorio, Lesbia.

Ejuſdem generis.

O He Dorio, jam abunde ſatisfactũ eſt ſtom
Nunc hauriamus, ac potemus ſtrenui. (ch
Hem, quid tibi vis, Syra? cantharus vacuus eſ
quid ſi hoc rerum ſtatu

Ince

endium contingat, quo pacto reſtingueremus?
Leſ. *Oh* (*Lesbia,*
riculoſum facinus! Hem, vola. Phor. *Mea*
uanto mihi nunc formoſior videre, quàm (*or.*
udum! Leſ. *Certè quidem tu pol multò es hilari-*
or. Da ſodes oſculum, meum ſuavium. (*oppido*
or. Bene herculè fecimus, quòd longiuſculè ab
mus digreſſi: nam hîc, ut opinor, non facilè nos
venerint uxores. Phor. *Quid ſi invenerint?*
ihil ego moror fœminam. Leſ. *Eia; ſic decet:*
ros vos eſſe judico. Dor. *Hem, prabibo tibi,*
Phormio.

ACT. II. SCEN. IV.

Perilla, Bromia, Dorio, Phormio.

Ejuſdem rationis verſus.

O Cœlum! ô terra! ô facinus indigniſſimum:
Brom. *Quid vociferare, Perilla?* Per. *O*
Jupiter! hæccine
ides, & pateris? Brom. *Hem, quid eſt!* Per.
Ambo probè
ti, inter meretrices duas hîc accubant.
udet me commemorare quæ vidi, per oſtii
imas proſpiciens clanculum: irruamus, Bromia.
rom. Agedum præcede: ſequor. Ega meo, tu tuo
faciem unguibus involа veneſico. Troch.
er. Hîccine ſedes, ſacrilege? Brom. *Hiccine*
quærendus eras, nequiſſime? (*mihi!*
or. Me miſerum! ſuccurite populares. Phor. *Hei*
erimor infelix: ſubvenite inopi. Brom. *Etiam*
ubſidiũ imploras, furcifer? Dor. *Ignoſce, obſecro,*

Si

Si aliàs unquam pedem foras extulero, occidito
Brom. *Id nunc faciam.* Phor. *Eheu! parce, qu*
mea Perilla. Per. *Vah!*
Tibi ego parcã omnium? Dor. *O me infelicissim*
Phor. *Ah! siccine me, uxor, strangulas?* Per. *H*
Bromia, (*ma*
Crumenas illis eripiamas: deinde abeant vel
Crucem impurissimi. Brom. *Hoc ago. Nunc*
dignus es,
Abi scelerate. Per. *Sic exercendi sunt, qui*
decoquunt.
Bom. *Qui meretricesimpuras plùs amant qu*
conjuges.
Per. *Quòd si omnes uxores, suos maritos rem ma*
Scaz. *Gerentes, ad eum tractarent modum, non tam*
Multi passim invenirentur decoctores & adulter
Nunc ad quævis facinora illos impunitas
Illectat. Sed satis jam hîc rémoratæ sumus di
Catal. *Ad urbem redeamus. Propediem supplicantes*
Aderunt famelici. Sed nihil agent: me mortua
Malim, quàm cum tali marito vivere.
Brom. *De isthoc quid sit futurum, consilium in*
capiemus domi.

ACT. II. SCEN. V.

Phormio, Dorio, Lesbia.

Ejusdem generis.

QVid nunc agendum nobis censes, Dorio?
Audebimúsne foras egredi? Dor. *Circumspic*
Troch. 3. *Etiam sodes, anne alicubi hîc hæreant,*
Phormio. Phor. *Perii: ut etiam nunc timeo miser*

Dor

r. *Circumſpicito, inquam, nè rurſus ex inſidiis*
s adoriantur harpyiæ obſcœniſſimæ.
e miſerum! differor doloribus, membra Scaz.
xata ſunt omnia, genuáque labant mihi.
or. *Mea quoq; caput totum mihi tuber reddidit*
nefica. Leſ. *O viros fortes ac ſtrenuos!*
o! quo pacto vobis hoc ſapit jentaculum?
or. *Etiã rides, peſſima?* Leſ. *Pol jam defeſſa ſum*
ridendo. Dor. *Pergis, inepta?* Leſ. *Eia,* Troch. 2.
ugnatum eſt fortiter: *(te ſodes*
id reſtat, niſi ut triumphum agatis? Dor. *Mit-*
tari, Lesbia: ſatìs nos diſcruciat infortunium
ſtrum, etiam ſi tu iſtud tuis dicteriis
que jocis non conduplices. Leſ. *Prô Jupiter!*
ùam velim me non vidiſſet antum dedecus, Troch.
os vos cædi ab uxoribus ut pueros? ô inauditam Scaz.
famiam, atque turpitudinem! at ſatìs
m verborum eſt: nam me cum talibus viris
qui pudet. Agitè, numerate pro jentaculo.
or. *Eho! quid numerabimus miſeri, quibus*
lempta ſunt marſupia? Leſ. *Quid iſthuc meâ?*
umerate, inquam. Do. *Id quidẽ nihil habentibus*
fficillimum. Leſ. *Iſthæc verba ſunt, quibus*
hil moveor. Scio quid agam. Hem Syra, cacabum Troch.
unc, atque lebetem, intrò aufer. Phor. *Hem!*
ſiccine agis, Lesbia?
ſ. Quid ni? ubi perſolveritis quod debetis,
reddentur protinus.
lete. Phor. *Quid nunc agimus, Dorio?* Dor.
Neſcio herculè.

Nam

Nam, cùm crumenam adimebat uxor, consili
etiam
Omne eripiebat mihi. Phor. *Tamen inveniend*
est remedium huic malo:
Et damnum hoc ratione aliquâ sarciendũ existi
Dor. *Nihil malim, si quidem quid tale posset in*
nirier.
Sed nè fruſtra quæras, nimis metuo miſer.
Phor. *Ad uxores redeamus, culpámque fateam*
supplices.
Dor. *Rides? egon' isti supplicabo sacrilegæ!*
Nunquam faciam. Phor. *Durum telum neceſſit*
Scaz. Dor. *Suadere noli: nam pol inediâ mori mali*
Quàm dominam tam difficilem, & tam imperiosa
perpeti.
Phor. *Age, auſcultа: inveni aliud, quod ma*
probes. (mul
Dor. *Quid?* Phor. *Dicam. Nôsti, opinor, qua*
hoc præsertim tempore,
Troch. *Passim per pagos, vicósque vagentur milites,*
Nihil non impunè perpetrantes. Dor. *Illorum he*
culè
Jam ingens ubique est copia. At quorsum istha
Phor. *Milites*
Dimet. *Quoque nos esse assimulabimus:*
Atque miseros hoc prætextu spoliabimus
Troch. *Rusticos.* Dor. *Dicis probè, si pro sepulcro*
Crucem statui velimus nobis. Phor. *Vah! nihi*
Catal. 2. *Periculi est. Quasi non multò graviora ubique*
Tolerentur scelera, & flagitia: inter arma
Sile

Silent leges. Dor. *Pol vera prædicas. Sed unde nobis*
Arma, quibus & ab aliis dignoſcuntur, & agricolis
Terrori eſſe ſolent milites? Phor. *Si mutuò non poſſu-*
Sumemus alicunde fœnore. Dor. *Hem, placet (mus,*
Conſilium: itaque & hîc, & alibi tibi lubens
Obtemperavero. Phor. *Benignè dicis: ſequere me.*

ACT. III. SCEN. I.

Niſa.

Ejuſdem generis.

MIſeram me! quam dura, aſperáq; vitæ con-
ditio.
Nobis obtigit agricolis, quibus à ſceleratiſſimis
Nihil uſquam tutum eſt militibus, qui ſibi licere Scaz.
in nos
Quicquid lubet putant! Æquum ſit, an iniquum
quod imperant,
Nihil morantur, aut vident, nihilq; penſi habent:
Tum niſi protinus ad nutum illis inſervias
Sacrilegis, ſi quid eorum, quæ impudenter exigunt,
His denegaveris, cædunt, ſpoliant, milléq; nos
Affligunt & cruciant modis. Næ illi admodum
Fortunati, atq; felices ſunt, qui hoc rerum ſtatu
In urbibus, & intra muros vitam exigunt:
Qui portis, atq; mœnibus à ſe arcent hoc impium
Execrabiléq; hominum genus: cùm ruri apud
Nos illis pateant omnia: ubi plerunq; januæ,
Feneſtræq; ruinoſis deſunt tuguriis.
Adeò in cinerem pulverémq; verſa ſunt (veram Troch.
Quæ poſſedimus omnia. Nunc quoniam quæ porta-
Ad mercatum, ova, gallinas, atque caſeos, ſatis

Troch. 2. *Vendidi feliciter, pecuniâque*
Loculos oppletos gero: rectà domum propero.
A qua cùm abſum diutiùs, neque maritus, neque
Troch. *Liberi, ſatis officium faciunt ſuum.*
Omitto liberos, qui propter ætatem parùm
Sibi conſulunt. Sed hominem tam grandem, virum
Dico, nihil etiamnum ſapere, deſidem,
Vecordem, atque ignavum eſſe, quæ mulier ferat?
At at, neſcio quos huc procul adventantes conſpicor:
Pol milites ſunt, niſi oculi mihi proſpiciunt parùm.
Abeo, atque in pedes hinc me quantum queo.

ACTUS III. SCENA II.

Dorio, Phormio.

Ejuſdem generis verſus.

Scaz. *EHo Phormio, quo pacto nunc tibi inſtructus*
Eſſe videor haſtâ atque gladio? Phor. *Probè admodum:*
Nam, niſi qui ſis nôſſem, veteranũ quendã militem
Troch. *Te eſſe dejerem. Sed circumſpice ſodes; ſatin'*
Mihi hic thorax, galeáque conveniant? Dor. *Pol formæ gratiâ*
Evenit, ut, quicquid indueris, te deceat maximè.
Phor. *Derides?* Dor. *Nequaquam, quod res eſt dico. Sed*
Meus hic enſis totus rubet ferrugine,
Troch. *Intra annum nec mundatum, nec deterſum eſſe dixeris.*
Phor. *Nihil refert: cruore eum rubere credent ſtici.*
Dor. *Ha, ha, ha, ſcitè herculè! Sed cætera quoq; an me deceant, vide*

Obſecro.

Obſecro. Dor. *A capite uſq; ad talos miles mihi*
Videris ſtrenuus. Phor. *Vtinam* Dimet.
Ità armati heſterno fuiſſemus die,
Cùm in diverſorio nos adorirentur conjuges: (ficæ.
Nunquam vivæ è manibus noſtris evaſiſſent vene-
Dor. *Phy, tam periiſſent, quàm extrema faba,*
quod dici ſolet.
Sed ubi prædam paratam nunc nobis fore (mihi.
Putas, Phormio? nam jamdudum ſtomachus latrat
Phor. *In proximo hoc vico, ibi cadaver erit, quod*
involabimus
Vultures. Dor. *Itáne arbitrare?* Phor. *Certè.* Dor. Troch.
Sed vide
Etiã nè te iſthæc fallat ſpes: néve quis ibi ſit, cui
Fucus ſuboleat, nóſque agnoſcat: atq; ità fabula
Fiamus vulgi, ac riſui ſimus omnibus.
Phor. *Non fiet: tu modò fac ſis animo bono,*
Ut fortem militem decet. Sed commodè hîc
Mihi quippiam ſuccurrit. Dor. *Quidnam iſthuc eſt,*
Phormio?
Cedò ſodes. Phor. *Hiſpanos nos eſſe aſſimulabimus.*
Dor. *Quid, Hiſpanos? cur iſtud, obſecro? non enim*
Intelligo. Phor. *Ut terrori ſimus omnibus.*
Nam nullum militum genus (ſtici. Dimet.
Eſt, quod magìs metuant, atq; exhorreſcant ru-
Dor. *Non illi ſoli per Jovem: nam nos quoque*
Quales ſint, experti ſumus frequenter, idq; non
ſine magno noſtro, ut arbitror, malo: verùm Scaz.
Quo pacto iſthuc queamus, non intelligo,
Cùm linguam uterque ignoremus Hiſpanicam.

Scaz. Phor. *Teneo ego verba aliquot vulgaria, quæ ex illius Hiſpani*
Sermone, quem pridem domi meæ dies
Dimet. *Complures pertuli, mihi*
Etiam nunc hærent in memoria. Dor. *Vah! ſi iſthuc ſatìs* (*ex iis,*
Eſſe arbitraris, age, ego quoq; quædam memini
Quibus meus mecum ſæpe ſolebat ſtomacharier.
Phor. *Iſthæc ſuffecerint: nam ſtupidi atq; ſtolidi ſunt ruſtici,*
Minimo illis os ſubleverimus negotio.
Dimet. *Tum in vultu utrique is ineſt color,*
Ut pro Hiſpanis probemus nos facillimè.
At ſatìs hîc jam cunctati ſumus. Eamus: ac bonis
Avibus Martis experiamur aleam. Dor. *Placet.*

ACTUS III. SCENA III.

Chremes, Niſa.

Ejuſdem generis.

NÆ ego agricolarum qui vivunt ſum infeliciſſimus,
Cui nulla unquam conceditur quies, nullum otium,
Troch. *Nulla laboris intermiſſio, nulla denique*
Tranquillitas, tam gravibus curis, ac negotiis
Moleſtis diſtrahor, atque obtundor undique:
Nulli feſti; at profeſti omnes mihi ſunt dies.
Tam imperioſam habeo uxorem, támq; difficilem,
Ac moroſam. Quæ cùm ipſa dies totos domi
Deſideat otioſa, aut cum vicinis garriat,
Troch. *Non magis parcit marito, quàm ſi aſinum illum judicet*

Mer-

Mercede conductum: adeò neq; quid imponat, neq;
Quid imperet mihi, unquam cogitat; neque
Me respicit, neq; ætatem meam. Nunc sunt mihi
Concinnandi lecti, nunc defricanda matula, nunc
Verrendum pavimentum, nunc convolvendæ stra-
gulæ,
Nunc vaccæ mulgendæ, nunc lac agitandum, nunc Catal.
in agris
Aut arandum, aut fodiendum, nunc purgandum Troch.
stabulum: his
Aliisque multò pluribus Dimet.
Atque gravioribus occupationibus
Quis, obsecro, solus suffecerit? quis non Scaz.
Tanto succumbat oneri? Sed lupũ eccum in fabula.
Hui! tam citò è mercatu? Væ mihi! perii miser:
Vapulabo largiter: nam nondum, quæ modò Troch. 3.
Imperabat exiens, curata sunt (agam.
Omnia. Hæc mihi restant eluenda mulctralia: id
Nis. *Hei miseræ mihi! genua labant, vox deficit;*
Tum æger fatiscit spiritus. Deum immortalem!
quàm ferè
Ego in istorum prædonum incideram manus!
Pedibus pol habeo magnam gratiam, qui me ex Scaz.
Tanto surripuerunt periculo. Sed ab ædibus
Nostris me non procul jam abesse gaudeo.
Atque ut hîc quoque satis tuta sim vereor misera. Troch.
Chr. *At at, quid ego illam turbatam, & metu exa-*
nimatam conspicor?
Compellabo. Hem uxor, quid sibi vult hic timor?
Aut quid expalluisti? quidve respicis

Identidem? ſatin' ſalvæ res? quid taces?
Niſ. *Actum eſt.* Ch. *Quid ità? cedò ſodes. N*
Noſtra ædepol
In dubio vita eſt. Chr. *Quin dic quid ſit. N*
Paululùm (*timeo,*
Sine ad me ut redeam. Chr. *Me miſerum! qu*
Tu nunc triſtiſſimum mihi nuncium adferas!
At omiſſis ambagibus, rem paucis expedi,
Amabò. Sed quid hoc? video huc procul adv
tare neſcio
Quos, haſtis gladiiſque armatos. O Jupiter,
Dimet. *Serva nos, obſecro.* Niſ. *Hem, viden'?*
Illi me prædones per totum iter inſequuti ſunt
Scaz. *Hactenus; & nunc nihil magìs metuo miſera,*
Quàm nè huc divertant, nóſq; ſuo crucient at
affligant modo.
Quare ocyùs intrò nos recipiamus, Chreme,
Atque occludamus oſtium. Chr. *Nè feceris, Niſa*
Namq; hoc pacto multò illos irritaveris magìs: C
fores
Perfringent, aut irrumpent per feneſtras
Catal. 2. *Potiùs, quàm ſe ſinent excludier.* Niſ. *Quid erg*
Faciendum exiſtimas, aut quid das conſilii, Chre
Troch. 2. Chr. *Opperiamur hîc eos ante oſtium,* (*me*
Et comiter appellemus: fortaſſe utì
Prætereant, impetrabimus cum gratia.
Niſ. *Utinam id fiat. Sed animus mihi neſcio*
quid præſagit mali.
Chr. *Bene ominare, res ſuccedet opinione meliùs*
Nam ſpero adjuturum Deum. Tu modò fac ſi
animò bono.

ACTUS

ACTUS III. SCENA IV.

Phormio, Dorio, Nisa, Chremes.

Ejusdem rationis versus.

NUnc vultus nobis est sumendus Martius,
Et non nisi castrensia proferenda verba. Troch.
Dor. *Sesquipedalia pullósq; Bellonæ decentia.*
Ph. *Tum nomina quoq; erunt mutanda nobis: nam*
Doriones, atque Phormiones inter Hispanos Scaz. 2.
Inveneris paucissimos. Dor. *Scio istuc, atq; ob id*
Sennores *erimus utrique. Neque alio egó te,*
Neque tu me unquam appellabis nomine.
Hic militibus Hispanis mos est: & sapiunt meâ
Quidem sententiâ qui se metui, quam amari
Malunt. Nam facilitas contemptum, severitas Catal.
Autoritatem parit. Phor. *Ità me Deus amet, ut* Troch.
Mihi verum videris dicere: namque eo
Pacto fiet, ut & nostra jussa rustici
Extimescant, nobísq; ad nutum suppeditent omnia: Troch.
Tum ut quidvis impunè faciamus. Nam quis eâ
Audaciâ est, licèt indignis sit exceptus modis,
Ut Hispanũ audeat incusare militẽ? (cat suum?
Aut id si faciat, quid, obsecro nisi malum condupli-
Sed jam satis hîc remorati sumus. Domum
Hanc adoriamur proximam. Quicunq; hîc habitat
rusticus,
Is primus à nobis comedetur, atque exhaurietur Catal.
Planissimè. Sed eccum eum pro foribus stantem
conspicor.
Nis. *Hẽ Chreme, rectà huc ad nos affectant viam.*
O nos infelicissimos! Dimet.

Nimirum consilium illud rectum est, de occludendis ædibus. (*magis*

Chr. *Mitte id: nihil, inquam, juverit, imò oberit. Non sunt irritandi crabrones, quos cùm volueris,*

Scaz. *Placare nequeas. Prior ego illos compellabo. Salvete,* (*sy?*

Viri boni. Ph. Apero vellaco, como es taeys ay-

Dor. Quien es peraeys Luterano? Nis. *O miserâ! Hispani sunt: crucem non æquè atque hos horresco milites.*

Ph. O traydores del Rey, despachaos præsto.

Chr. *Actum est, perii miser.*

Dor. 'Que hazeis tantas bozes. Chr. *Hei mihi! etiam verberas?* (*O facinus*

Phor. A Luterano tra paen blanco, y vino. Nis.

Troch. *Indignum!* Chr. *Nostrate linguâ me, obsecro, Compella,* Sennor: *nam neque quid loquamini, Neq; quid velitis intelligo.* Phor. *Non?* Ch. *Non, ità Me Deus amet.* Dor. *Credo, quia parùm placet Quæ loquimur, simulat se non intelligere furcifer.*

Nis. *Non pol intelligimus,* Sennores: *nam vernaculum* (*mini,*

Solum sermonem nos callemus agricolæ: eo utiObsecro: quicquid jusseritis, effectum dabimus protinus.

Dor. *Insterne mensam, prandiúmq; nobis appara:* Præsto præsto, *quid cunctaris venefica?* (*rier.*

Chr. *Paramus sedulò: vos modò desinite stomacha-*

Nis. *Quicquid in ædibus est nobis, apponemus liberaliter.*

Phor.

Phor. *Hoc etiam atq; etiam cogitate, militem vobis* Scaz.
Esse excipiendum regium: quapropter nè vul-
garis aut
Quotidianus apparatus sit, cavete sedulò.
Eho, quid tu nobis panem atrum adfers blitea? Troch. 2.
Album apponito, eumque recentem, nisi cerebrum
Tibi velis hîc dispergier. Dimet.
Tum petasonem, lardum, aut fumo induratas
carnes nolumus.
Servate isthæc vobis: nam talibus noster Scaz. 2.
Non assuevit stomachus. Nis. *Atqui nihil præter*
Illa est nobis usquam in penario. Dor. *Apage in*
Malum crucem, garrula: vinum etiam ex oppido Scaz. 2.
adferri
Nobis volumus in vesperum, idque Rhenense.
Chr. *Hui!* Phor. *Præterea armum ovillum, ca-*
pum, aut leporem potiùs: hæc
Nisi maturè parata, atque probè assa fuerint
Omnia, væ vestris capitibus, atq; scapulis. (*ribus.*
Hac conditione contenti nunc hisce erimus vulga-
Nis. *Eheu! ad restĩ jam nobis res rediit planissimé.*
Phor. *Quid mussitas pessima? quod præceptum est*
tibi
Fac exequare protinus: etiámne respicis? (*ros*
Dor. *Hem furcifer, ubi sunt oculi? vidésne cantha-*
Esse vacuos? Chr. *O me miserum!* Phor. *Quid*
stas stipes? vola. (*sticum*
Probè, ut arbitror, se habent principia. Dor. *Ru-*
Hîc nacti sumus satìs opulentum, ac divitem.
Phor. *Sciebam ego isthuc, & propterea te potissimùm*

Huc

Catal. *Huc deducebam.* Dor. *Feciſti probè: ſed eccu*
Accedentem ſilicernium: pol dignus eſt
Ad hunc qui tractetur modum. Chr. *Sit fauſtus,*
Felix vobis hic potus. Dor. *Aconitum eſſe opto,*
arbitror, (*rogem*
Quò his exonereris ſumptibus. Sed quid quod
Jámne ad macellum exiit uxor? Chr. *Jamdudum*
Dor. *Abi*

Catal. *Tu, atque ex corte adfer gallinas aliquot, eáſq*
Partim elixas partim aſſas cura ſedulò.
Chr. *Eheu me infelicem! etiámne amplius? trium*
Dierum vix mihi eſt familia. Phor. *Ehem! quid*
murmuras
Maſtigia? abi inquam, niſi pavimentum hoc tue
Velis conſpergi ſanguine. Ut incedit teſtudo! Chr.
Prô
Deum immortalem! quis me eſt infelicior?
Hos tantos ſumptus quis ferat vel ſatrapes?
Dii perdant hoc imperioſum, ſuperbum, atq; intolerabile
Hiſpanorum genus: qui cùm domi ſunt, vix habent

Troch. *Quo ventrem exaturent famelicum, appludam vorant,*
Vappam bibunt; tum nuditate horrent, ringuntúrq; inediâ:
In his verò noſtris regionibus, haud ſecus
Ac heroes, magnatéſque coli & honorari volunt:
Noſtrates autem adeò præ ſe contemnunt, ut pecudes potiùs,
Quàm homines eſſe illos arbitrentur. Quare eos

Odi pessimè: adeò ut ad occursum illorum animus statim
Inhorrescat mihi. At metuo nè hîc me audiant
Querentem: gallinarium adibo, ut quod jusserunt exequar.

ACT. III. SCEN. V.

Phormio, Dorio, Ejusdem generis.

O He! nunc affatim expleti sumus, surgamus, & Ambulando in vesperum exacuamus stomachum. Troch.
Tum visamus quot vaccas hic rusticus habeat in stabulo.
Dor. *Quin ædes perscrutemur omnes, omnes arculas*
Scriniáque omnia; denique involemus, atque Troch. 2.
Auferamus etiam quæ usui nobis futura sunt.
Phor. *Quo jure?* Dor. *Bellico.* Phor. *Placet militibus enim*
Quodcunque lubet licet; neque pol injuriâ:
Nam in rempublicam merita illorũ sunt maxima. Troch. 2.
Propulsant hostem, pugnant pro patriæ
Salute, pro aris ac focis, pro libertate publica.
Hi si quid cuipiam ademerint, si quem spoliaverint,
Aut cæciderint, si cui vim fecerint, Troch.
Si quid perfregerint, incusandi, aut culpandi erunt?
Dor. *Nequaquam: nam cùm ex illis maxima percipiantur commoda,*
Ad hæc levia connivendum est incommoda.
Phor. *Rectè dicis: sed pergamus, quò perlustremus singula.*

ACTUS

ACT. IV. SCEN. I.

Chremes, Nisa.

Trochaici, partim catalectici, partim acatalectici.

PRô Deûm atq; hominum fidem? minimè mi
si homines
Insanire incipiant ex injuriâ.
Nis. O mores! ô flagitia! ô inauditam impior
Hominum audaciam, atq; malitiam! Chr. O su
Judiciorum, legúmque oscitantiam! (na
Per quam his nebulonibus, & scurris quidvis i
punè licet. (lamitatib
Nis. Hei mihi! mori malim, quàm in tantis c
Vivere, & tam acerba perpeti. Chr. Non perpeti
Iamb. 3. Ampliùs; atque adeò animam relinquam potiù
quàm non hos, utì (molior
Merentur, ulciscar mastigias: magnum est quo
Et spero adjuturum Deum.
Nis. Quid, Chreme? Chr. Vi ego illos pellendos
atq; ex ædibus
Exturbandos censeo: quandoquidem blandiend
Et benefaciendo, omniáque tolerando, nihil
Hactenus profecimus. Hâc non successit, rem ali
Iamb. Nunc experiar viâ. Nis. Mi vir, si tibi veli
Consultum, sententiam muta: nè & ipse te, (lum
Et nos omnes perdas. Chr. Non me clã est, pericu
Hac in re esse maximum: verùm sic animum
Induxi meum, priùs me perditurum
Meam vitam, quàm hæc perpetier diutiùs.
Tum si maximè velim ferre, facultates non sinunt
Nam unam cœnam herì illis dedimus; quæ si iterũ
Nobis

obis sit danda, actum siet. Ut enim alios
mptus omittam gravissimos, indesinenter
rbendo, nobis quid vini absumpserunt! Eho,
uid futurum existimas, Nisa, si nos assiduè
exedant? (*tientiâ,*
Nis. *Durum quidem haud nego: sed leviùs sit pa-*
uod mutari non potest. Chr. *Nimiùm herculè*
nprobi isti nostrâ abutuntur patientiâ;
uam tum demum nobis profuturam existimo,
ùm in furorem sese commutaverit.
Nis. *Laudarem animum, nisi supra vires tuas*
sse, quod conaris, arbitrarer Chreme. Chr. *Ni-*
hil moror:
i moriendum est, in tali facinore mori, mihi
hac tam miserâ vitâ futurum est gratius. (*bile.*
on sit sine periclo facinus magnum, ac memora-
u modò fac sis animo quieto. Nis. *Facilè possem,* Iamb.
nisi sæpius, quantum armati valeant, experta
essem misera. Iamb. 4.
Chr. *Audendum est: nemo ignaviâ victoriam*
st consecutus unquam. Prima coitio est acer-
rima: hanc
i sustinueris, pòst illos ut lubet ludas licebit.
aq; hoc, quicquid periculi est, magnarum erit
emedium ægritudinum: nam posthac incolumes
at scio fore nos, si semel infracto animo injuriam
nobis propulsaverimus. Nis. *Nè Hercules*
Quidem contra duos. Chr. *Vah! quasi tibi desint*
manus. (*sumpsero.*
u fac uti colus in promptu sit, ego mihi furcam

Si

Si illis machæra; & nobis urbina est domi.
Quanquam non magnopere istorum me terret feroc
citas,
Quâ tum in nos bacchantur maximè, cùm tuti po
principia
Verbis belligerantur ebrii. Tum eorum est
Operæpretium audire audaciam, quando miserum
Et inermem agricolam, qui referire non audet,
Maledictis lacessunt, atque verberibus.
Iamb. *At nunc faxo, ut cum rustico minimè ignávo sib*
Rem fuisse sentiant; & superi, nisi quid me animu
Iamb. *Fallit, nostros conatus juverint. Nam qui tibi*
Nunc viri videntur, nebulones sunt ignavissimi.
Nis. *Si isthuc certum est tibi, age, parebo: tu mo-*
dò, quod facto erit
Iamb. *Opus, impera.* Chr. *Nihil quidem amplius, nisi u*
Cùm tempus fuerit, te talem præbeas,
Qualem ego te expertus sum sæpissimè.
Nis. *Euge, rem feliciter succesturam auguror,*
Adeò animus ad pugnam exardescit mihi,
Modò aderunt, opinor, rursus nos suis
Iamb. 2. *Adorituri maledictis, probris, ac convitiis.*
Quod si fiat, faxo se cum viragine
Congressos intelligant. Adeò ego jam ferre possum
Iamb. 7. *Illorum minas, & contumeliosa verba. At*
Eccum foras utrumque prodeuntem. Tu
Accede ad illos, ac primùm quidem experire
Si quid cum gratia impetrare queas: nam, quod
cavere
Potes, stultum est admittere. Quòd si comiter
Blandé-

ndéque loquendo nihil effeceris, nósque
ligere, cruciare, atque verberare porrò
gant; memento te virum esse. Ego introeo, ut
e ad pugnam opus erunt parem, reversura eve-
stigiò.

ACT. IV. SCEN. II.

Dorio, Phormio, Chremes, Nisa.

Ejusdem generis versus.

Quid isthuc? itáne ad clarum dormivimus di-
em? (ternus
lta nox meis adhuc est oculis. Phor. Hic ve-
rculè est pellendus ab animo. Sed nausea
e tanta stomacho? Quidnam hæc sibi vult
oscitatio?
uendere nunc demum nervos juvat: juvat Iamb. 4.
oculis propellere somnum. Dor. Quid, an ructas
sternam crapulam? Phor. Id quidem facio in-
solens: nam vel
cruda concoquenda stomachus mihi valet satis:
ec ventrem tantâ saburrâ unquam gravatum
memini, ut
vomitu remedium quærendum fuerit mihi;
od nè nunc contingat periculũ pol maximũ est. Iamb.
or. Nihil herculè mirum, qui herì tantum cibi
glutiveris, tot cyathos exorbueris.
or. Te quoque nihil unquam vidi edacius, aut Iamb. 2.
bibacius
uicquã. Dor. Certè aliàs non soleo esse parcior,
t abstemius: verùm nunquam antè, quod sciam,
navi unctiùs, nunquam prolixiùs.

Phor.

Phor. *Sic indulgere juvat genio.* Dor. *Sic curan*
eſt cuticula. (m
Chr. *Mortuum ego me malim, quàm hoc vobis*
Contingat ſæpius. Phor. *Iô Liber pater!*
Dor. *Iô Ceres! quis nobis fortunatior?*
Iamb. Chr. *Dii veſtris ſceleribus dignum vobis redda*
præmium.
Niſ. *Chreme, in promptu ſunt quæ parari juſſera*
Chr. *Bene feciſti.* Phor. *Ac eccum furciferu*
cum conjuge!
Vellato Luterano. *Dor.* Ennemigo de Dios.
Chr. *Blanda herculè atq; amica ſalutatio.* Pho
Quid muſſitas ſcelus?
Chr. *Vos hîc demirabar tam manè, qui heri* (tu
Tantum biberatis. Dor. *An tibi id nimium videba*
Sacrilege? An nos vento, aeréq; vicitare
Iamb. *Credideras?* Chr. *Non profectò: ſed tantos tame*
Heluones ac tantos gulones eſſe vos
Nunquam exiſtimaveram. Phor. *Vah! tun' no*
heluones (mu
Appellabis, maſtigia? Niſ. *Quales vos deprehendi*
Tali honeſtamus nomine. Nos agricolæ rudes,
Atq; ſimplices, ſcapham ſcapham, ligonem
Iamb. 4. *Ligonem dicimus.* Dor. *Etiam ſententias*
Loqueris, garrula? Phor. *Quid iſthuc? tun' in tan*
gravi
Delicto iſti impudenti, atque temerario
Audes patrocinarier? Niſ. *Quod tu mihi*
Objectas patrocinium? an non maximo
Noſtro incommodo, graviſſimiſq; impendiis

Vo

Vos tales herì per totum pertulimus diem?
Phor. *Eho venefica, ego pol tibi, niſi taces,*
Iſtam linguam præcidam impuriſſimam. (*dium.* Iamb.
Abi ad macellum, emptura quæ appares in pran-
Chr. *Hui! Etiam prandere hîc ſtatuiſtis? itine-*
ri ego vos (*viâ;*
Accinctos putabam. Dor. *Ha, ha, he! totâ trias*
Neque hodie, neque cras, neque perendino hinc
diſcedimus (*eme*
Die. Quare abſq; mora ad urbem te confer, ibiq;
Quæ parato opus erunt, atq; vide nè quid deſit, niſi
Vapulare mavis, ſceleratiſſima. Chr. *Ex*
Cœna heſterna non pauca ſuperſunt: ea
Vobis toto hoc ſufficient die. Phor. *Servate vobis*
Liberíſque veſtris fruſta illa atque reliquias:
Nos recentia, integráq; volumus. Chr. *Recentia?*
Dor. *Recentia, inquam, atq; integra: quoties idem* Iamb. 2.
Dicendum erit, trifurcifer? Chr. *Pecuniam*
Igitur numerate, quâ emantur recentia.
Phor. *Pecuniam? hem tibi maſtigia.* Dor. *Accipe,* Iamb.
Sacrilega. Chr. *Etiam verberare audetis peſſimi?*
Hem uxor, ad arma, ad arma; inſonuit buccina.
Niſ. *In me nihil erit moræ.* Phor. *Etiam referire*
paratis,
Audaciſſimi? huc, ſi quid lubet. Non, herculè,
Vivi è manibus noſtris evadetis hodie. Chr. *Sicine*
Ais, canis? Phor. *Eho populares, ſuccurrite,* Iamb.
Atque auxilium ferte miſeris. Niſ. *Hem Chre-*
me, virum (*liciſſimus.*
Te præbe. Dor. *Væ mihi!* Phor. *Interimor infe-*

Chr. *Sic, ſic vobis apparamus integra.*

Iamb. Niſ. *Sic mercamur recentia.* Chr. *Eho Niſa, vide*
Nè iſtum elabi ſinas ſcelus. Ego huic ſpiritum
Intercluſero. Niſ. *Vapula, impuriſſime.*
Dor. *Perii miſer.* Phor. *Interii.* Niſ. *Quo pacto*
hæ vobis placent (*mihi!*
Cupedia? Chr. *Quomodo hoc villi ſapit?* Dor. *Hei*
Etiã illuditis? Chr. *Hẽ Niſa, arma illis eripiamus*
Atque ex ædibus exturbemus ſceleratiſſimos.
Niſ. *Non pol vivi ejicientur hodie, ſed efferentur*
Mortui. Dor. *Miſereat vos noſtrî obſecro.*

Iamb. 2. Chr. *Apagite, apagite.* Niſ. *Indigni qui vivant*
tamen.
Chr. *O fortes atque ſtrenuos*
Milites! Niſ. *O inſuperabilem ferociam!*
Chr. *Eia, pugnâſtis fortiter. Egregiam pol laudem*
& ſpolia
Ad commilitones referetis magnificentiſſimâ.

Iamb. Phor. *Fugiamus, fugiamus, dum evadendi datur*
Copia——

ACTUS IV. SCENA III.

Chremes, Niſa.

Iambici, & ſeptenarii ſenarii admiſti paucis octonariis

——*Jámne abierunt, Niſa!* Niſ. *An abierint*
rogas?
Imo ſimulac elabendi facultas
Dabatur, non ſecùs ſe conjiciebant in pedes
Homines timidiſſimi, quàm lepores aut damæ au-
fugere ſolent,

Conſpecti

Conſpectis canibus venatoriis. Chr. *Non hercule* Scaz.
Reverſuros illos credo propediem. Nil. *Sic, ſic*
Exercendum eſt ſceleratum hoc militum genus.
Quòd ſi omnes à ſe injuriam & violentiam
Ad hunc propulſarent modum, haud pol quoſlibet
Tantâ audaciâ, tâmq; intrepidè paſſim laceſſerent, Troch.
Deſpoliarent, atque cruciarent improbi.
Sed hoc quis eventurum credidiſſet, Chreme? viros
Longâ militiâ prælii ſque frequentibus
Exercitatos, præterea Hiſpanos, qui bellicâ
Virtute cæteris præſtare dicuntur, Scaz. 3.
Tam meticuloſos, ignavos, & imbelles
Eſſe, ut quidvis potiùs eos, quàm milites eſſe
Putes? Chr. *Prodigii, ità me Deus amet, ſimile, nec*
Quidnam ipſis acciderit, divinare aut ſuſpicari Troch. 2.
Poſſum, niſi aliquam Nemeſin, vel conſcientiam
Sibi multorum ſcelerum malè conſciam, animũ eis
Labefactâſſe penitus: ut cùm ſuperiores
Facilè eſſe poſſent, mente tamen conſternati neq;
Referire, neque ſe valuerint tuerier.
Nil. *Mirum ni tale quid fuerit, Chreme: nam*
poſtquam minis
Cœlum antè territabant, nihilque non ferociter,
Atque animoſè loquerentur, cùm ad pugnam eſt
ventum, arma illis ſtatim
E manibus excidebant quaſi pueris. Chr. *Pol ve-*
ra ſunt
Quæ dicis, Niſa: ſed cur non iſtud potiùs
Noſtræ audaciæ animóque forti aſcribimus?
Quæ & inferioribus non rarò pepererunt victoriã.

Troch. *Semper in conflictu maximum periculum eſt iis,*
Catal. *Qui maximè timent: confidentia pro muro habetur.*
Tum deſperatio etiam timidos ſtrennos facit.
Troch. *Nam mori pol maluiſſem, quàm illos perpeti*
Diutiùs. Niſ. *Et ego quidem: ſed nunc quia*
Hoc prælium nobis ex animi ſucceſſit ſententia,
Eamus, atq; triumphum agamus intus. Chr. *Ità certè decet.*

ACT. V. SCEN. I.

Dorio, Phormio.

Trochaici, partim catalectici, partim acatalectici.

QVid nunc conſilii capiemus, Phormio,
Aut quo pacto tantum dedecus celabimus?
Iamb. Phor. *Pol neq; quid dicam, neq; quò me recipiam,*
neque quid agam ſcio.
Nam ad reſtim jam nobis res rediit planiſſimè.
Dor. *Nil mehercule aliud reſtare video, deligenda*
Dimet. *Nunc arbor eſt ſuſpendio.*
Phor. *Utinam hîc aliquid eſſet, quò me præcipitem darem:*
Nam vitæ jamdudum me tædet meæ.
Dor. *Neque ego quicquam malim, quàm in hac re defungier:*
Adeò totus diſpliceo mihi. Phor. *Vah! crucior,*
Bolum tantum tam ſubitò nobis ereptum eſſe è
Iamb. a. *faucibus.* (quibu
Dor. *Quartâ herculè lunâ nos natos eſſe arbitror,*
Tot calamitates, ac tanta veniunt infortunia.
Phor. *Quartâne an quintâ lunâ nati ſimus, equidem neſcio:*

Hoc

Hoc certè ſcio, nos natos eſſe ad verbera.
Nam ſuperioribus diebus ab uxoribus
Multùm diúque pulſati, vix ſemivivi ex earum
Evadebamus manibus: nunc iterum à ruſticis
Cæſi uſq; ad necem, ægrè membra trahimus miſeri.
Dor. *A ruſticis,*
Ais? imò unus nos ad hunc exercuit modum,
A ſola uxore adjutus. Vah! meritò me nunc noſtræ pudet
Ignaviæ. Phor. *Ego pol magno impetu frequentes*
Ruſticorum turmas irruere in nos arbitrabar:
Hinc me ſubitus timor invadebat. Nam niſi Iamb.
Id putâſſem, continuò caput iſti diſſecuiſſem
Sacrilego: tum autẽ veneficã iſtam (vah!) quibus
Excarnificâſſem modis? Dor. *Fruſtra nunc iſthæc fabulare*
Mihi, poſtquam tu nulla omnino verbera
Propellens, aut avertens, & nè ſemel quidem
Referire audens, uſque corpus verberandum præbueris:
Et prior, ſimulac liceret, fugeris
Protinus. Phor. *Confiteor, Dorio: quanquam tu quoque*
Statim fugiſſes, niſi cervice prehenſum, atque vi Iamb.
Proſtratum in terram te reſupinâſſet ruſticus.
Phor. *Non inficior: nam continuò cor, quod aiunt,*
In genua mihi concidebat, qui aliàs eſſe ſoleo
Intrepidus. Credo ultricem aliquam nobis ab inferis Iamb. 4.
Fuiſſe immiſſam furiam, quæ incuſſo repentino
Terrore noſtram retuderit laſciviam,

Atque petulantiam: quæ jam omnem excedebant
modum. Dor. *Id fuit*
Per Jovem. Sed ista mittamus, quandoquidem
Quod factum est, infectum reddi non potest. Quin
potiùs (*fiet.*
Iamb. *Consilium capiamus, quid posthac nobis faciendum*
Phor. *Neque pol consilium habeo, neque auxilii*
copiam.
Iamb. 5. *Actum est; nil restat, nisi ut inediâ pereamus*
miseri.
Dor. *Durissimum id quidem mortis genus: quare*
Quidvis malim & facere & pati, quàm vitam in
Tantis finire calamitatibus. Phor. *Et mihi quoq;*
Onus quantumvis maximum imponi sinam,
Siquidem istud effugere liceat infortunium.
Dor. *Hei mihi! nunc cupiam esse frugi, atque*
opere exercendo
Totos defatigari dies, nisi (*inopes*
Frustra id cupiam infelix. Phor. *Ah! quis nos*
Iamb. 2. *Tecto dignabitur? quis ventrem saturabit fame-*
licum?
Nam postliminio ad uxores revertendi nullam her-
cule
Spem nobis superesse conspicio. Dor. *Et tamen nisi*
Illæ recipiant, actum est, periimus funditus,
Cùm nè unus quidem obolus in loculis nobis sit re-
liquus.
Phor. *Quàm velim nobis esse precatorem, aut*
patronum aliquem,
Iamb. 6. *Qui blandè, ac commodè loquendo illis animum*
Emolliat.

Emolliat, & nos reſtituat in gratiam!
Dor. *Quin ipſi potiùs ad illas accedamus, & veniã*
Precemur ſupplices: nam ſi ignoto cuipiam
Hanc delegaverimus provinciam, periculum
Erit, nè, ſi ille rem evulgârit, fabula
Fiamus vulgi, paſsimq; traducamur, atque
Illudamur ab omnibus. Phor. *Non improbarem*
Conſilium tuum, ſi auſim experirier.
Sed quâ fronte, obſecro, iſthuc tentabimus?
Dor. *Perfricanda frons eſt, & pudor omnis eſt*
Abjiciendus egentibus: exorabiles
Faciléſque illas fore confido: nam fœminæ Iamb.
Quemadmodũ leves ob cauſas ſæpe ad iracundiam
Provocantur, ità ſi quis modò paululùm
Blandiatur, deliniuntur ac placantur facilè. (dem
Phor. *Age, age, mos gerendus eſt tibi, quandoqui-*
Eò nos compellit neceſſitas: cui (quoque Iamb.
Si quis conetur reſiſtere, actum agat: cùm Dii
Huic dicantur cedere. Dor. *Rectà igitur eas ac-*
cedamus: at
Neſcio quas iſthîc procul ſtantes video: hem, mane.

ACT. V. SCEN. II.

Perilla, Bromia.

Ejuſdem rationis verſus.

EST ut dicis Bromia, pro graviſſimo mariti
Crimine paululum ſupplicii uxori debet eſſe
Satis. Nunc verò noſtrâ auſteritate ac ſævitiâ, Iamb. 3.
Ità illos hinc alienatos video, ut reditum ſibi
Ad nos non audeant ſperare. Brom. *Non injuriâ,*
Nam nimis pol duriter, neque ut uxores decebat,

Nos illos tractabamus, Perilla. Per. *Verum*
Dicis: noſtrâ culpâ hæc turba, atque abitio
Evênit: Quapropter ſi contingat nunc meum
Iamb. 4. *Redire, & ſi frugi ſe poſterum fore*
Promittat, næ ego libenter illum reciperem.
Bro. *Ego idem quoq; mihi faciendum arbitrarer: nec*
Id pol eò quòd non facilè vel perpetuò, ſi opus
Sit, carere illo poſſem: ſed quòd communes me movent
Liberi, quibus alendis ego me imparem eſſe ſentio.
Tum moleſta, injucunda, atque triſtis eſt
Solitudo. Per. *Eadem me cura torquet, Bromia.*
Nam ni id eſſet, nunquam me exoraret quiſpiam,
Iamb. *Quin perpetuò ſola eſſe malim, quàm tam multa apud virum*
Perpeti. Bro. *Nè, quæſo, iſthæc tam iniquo animo feramus,*
Perilla: quaſi alii nihil unquam faciant mariti
Quod diſpliceat uxoribus: aut quia nos non delinquimus
Fœminæ. Sed quoſnam, quæſo, eos dicam eſſe, quos procul (quibus
Hinc conſiſtentes video? Per. *Viri noſtri ſunt, de*
Loquimur, Bromia. Bro. *Pol eos eſſe auguror,*
Adeò ad occurſum illorum mihi commovetur
Animus. Per. *Ii ſunt ipſi: procedamus illis obviàm,*
Iamb. 8. *Atque excipiamus comiter. Non licet hominem*
Sæpe eſſe ut vult, ſi res non ſinit: ità tempus eſt
Nunc, ut mihi virum reſtitui gaudeam,

Nuper

Nuper nihil minùs. Brom. *Mane, mane, isthoc*
pacto in ipsos,
Atque in nos pessimè consuluerimus, si tam
Leni, atque victo animo nos esse ostenderimus.
Ge. Quî sic? cedo: non enim intelligo. Brom.
Non? at faxo ut
Intelligas. In nequitiam citò relabentur pristinam,
Si nos cupidas esse sui intellexerint.
Ger. Quid igitur faciendum censes, Bromia? (mus
Brom. Subsistamus hîc, atq; ultro illos ad nos sina-
Accedere. Ac primùm quidem quanquam orant Iamb. 3.
atque supplicant,
Tamen vultu ad severitatem composito,
Simulemus nos illos recipere nolle; tandem
Cùm obsecrandi finem non faciunt, quasi
Precibus victæ, ægrè culpam illis ignoscemus, atq;
Recipiemus in gratiam, ità firmiùs
Illos alligaverimus: neque iterum audebunt, quod
semel
Experti sibi cessisse sciunt infeliciter.
Ger. Consulis probè: atq; ob id tibi lubens paruero.

ACTUS V. SCENA III.

Phormio, Dorio.

Ejusdem rationis versus.

HEm Dorio, nisi quid mihi hallucinantur
Oculi, uxores istæ sunt nostræ quas hinc procul
Colloquentes vidimus hactenus. Dor. *Sunt? herculè*
Sunt. Animus mihi pol tremit formidine,
Adeò nè quid nobis iterum malefaciant, metuo Iamb.
miser.

Phor.

Phor. *Et mihi hercle pavore totum corpus inhor*
ruit.
Abeamus Dorio, nam in illarum conſpectum eg
Prodire auſim neutiquam. Dor. *Eho, quò fug*
Stulte? reſiſte. Phor. *Non auſim: nam nim*
ego à mea
Iamb. 2. *Mihi timeo infelix.* Dor. *Reſiſte, inquam.* Pho
Nihil agis.
Dor. *Nullam ego nobis aliam viam ad ſalute*
eſſe video.
Audendum eſt. Phor. *Vide, obſecro, quid aga*
Dor. *Nimirum quod ipſa res,*
Tempúſque hoc poſtulat, id ago, Phormio. Pho
Nondum ſatis
Illarum videre perſpexiſſe contumaciam.
Dor. *Ab! non deſines? neq; unquam auſcultab*
mihi?
Iamb. 4. Phor. *Libenter auſcultavero,* (*Qua*
Si modò quæ ex uſu ſunt futura conſulis. Do
Iſthic minùs mea res agatur quàm tua: & qua
Ullum aliud præter hoc nunc nobis reſtet confugium
Quòd ſi tu quid melius invenire queas, quo
Nobis proſpiciamus, vitámq; tueamur ab inedi
Age, profer, parebo lubens. Sed ſi nuſquam ali
Nobis ſupereſt ſpes, ſi ubique excludimur,
Iamb. *Si inviſi atque exoſi paſſim ſumus omnibus;*
Quid aliud, quàm quod neceſſitas nos facere cogi
Faciemus miſeri? Phor. *Miſeri profectò, ut cune*
res
Ceſſerit; novi ego meam, quàm difficilis, ſuperb
Mor

loroſa, ac contumax ſit: tum quàm durum, Iamb. 2.
atque moleſtum mihi
uerit hactenus, illius intolerabile
mperium pati. Dor. *Jugum ego quoque me ſcio*
ſcepturum minimè amabile: ſed quid facias?
è duobus
alis, cùm utrumque declinari non poteſt, Iamb.
uod minus leviuſque eſt, eligendum cenſeo.
hor. *Dicis pol ſapienter, atq; ideo morem geram*
tibi.
Dor. *Bene facis, laudo. Nunc igitur abſq; ulla*
mora
Ad eas accedamus, dum ſolæ ſunt, dúmq; occaſio
ffertur: nam in tempore venire, omnium
erum ſolet eſſe primum———

ACT. V. SCEN. IV.

Bromia, Perilla, Dorio, Phormio.

mbici ſenarii & ſeptenarii, admiſtis aliquot octonariis.

———Viden' eos, Perilla,
Accedentes propiùs? Per. *Oh, video Bromia,*
t gaudeo. Brom. *Hem, ſerva; triſtis ſeveritas*
it in vultu. Per. *Teneo.* Brom. *Tum in verbis*
gravitas atque conſtantia.
er. *Memorem monuiſſe te dices.* Brom. *Toti pal-*
lent metu,
Terrámq; proſpectant identidem. Per. *Ut res ſe* Scaz.
Nobis dant, ità humiles, atque elati ſumus:
His nemo fuit magìs animoſus quiſquam, aut
intrepidus magìs:
Nunc autem egeſtate, atque extremâ rerum inopiâ

Per-

Perculsi, quàm submissi ac parvi animi sunt
quàm timent

Scaz. 3. *Omnia, adeò ut non cognoscas eosdem esse!*
Brom. *Mirum ni frugi posthac sint futuri, si*
Quidem reipsa jam deprehenderunt satìs, quid
Apud alienos atque ignotos vivere.
Dor. *Sequere me, Phormio. Ego prior illas adoria*
Troch. Phor. *Præ pudore, ità me Deus amet, vix cap*
Attollere audeo. Dor. *Abjiciendus est pudor*
Inutilis. Sed heus, orationi fac subservias:
Ut si quid fortè ego defecero, tu succurras. Phor
Dabo
Catal. *Operam.* Brom. *Perilla, accedunt; simulemus no*
velle abire:
Sequentur atq; revocabunt nos, sat scio. (*Qua*
Dor. *Ehem, siccine maritos fugitis, uxores?* Brom
Non prævideris, ad illos respice. Quis est q
nos? Hem, hiccine
Catal. *Eratis, perditi?* Per. *Itáne in conspectum no*
strum venire (*ignoscit*
Audetis, impurissimi? Dor. *Hanc unam nobi*
Troch. *Culpam: si aliam unquam admiserimus ullam*
occidite.
Phor. *Misereat vos nostrî obsecro.* Per. *Abit*
quò digni estis, furciferi.
Brom. *Satìs diu verba dedistis nobis, apagite.*
Dor. *Quod est peccatum, corrigemus seduló.*
Brom. *Nempe ut soletis.* Dor. *Certè mea Bromia.*
Brom. *Non audio.*
Scio ego quàm non sit tutum vobis credere.

Per.

r. *Vetus dictum est: DECipienti semel me*
Dii faxint bene:
ii faxint malè, si bis idem deceperit.
hor. *Eia sine te uxorem, meum suavium.*
or. *Da veniam, obsecro, mea voluptas unica.*
rom. *Ut nunc blandiuntur sceleratissimi!* Troch. 2.
r. *Ut adulantur impostores! Verùm talibus*
on facilè pol nos circumvenietis fallaciis.
or. *Eheu nos miseros!* Brom. *Neque lacrymis,*
neque querimoniis,
eq; precibus vestris fidem habemus: itaq; nihil
gitis, si his nos flecti posse cogitatis. Troch.
ui dum quod vobis vultis, oratis, boni, atque
supplices
tis: verùm simulac isthuc impetraveritis,
ntinuò ex supplicibus in contumaces, ex bonis
pessimos mutamini. Dor. *Non pol fiet, meum*
rculum: obsequentes vobis nos posthac erimus Troch.
r omnia. Phor. *Quicquid jusseritis, effectum*
dabimus protinus.
or. *Commoveant vos, quæso, communes liberi.* Troch. 5.
hor. *Moveat tempus illud, quo voluptati*
bis aliquando fuimus. Per. *Quid isthuc; vi-*
deo, Bromia,
bis non licere, uti cœperamus, hoc pertendere:
hac
nditione vos nunc recipiemus in
ratiam, si feceritis quæ vos facere
Æquum est. Dor. *Faciemus omnia: imperate.*
Brom. *Ego*

Vobis

Troch. *Vobis leges, quibus erit parendum, recitabo:* (
Auſcultate, atq; animum advertite ſedulo. Ph
Sumus. Brom. *Principio, nè unquam poſthac*
juſſu noſtro foras
Pedem efferatis. Dor. *Hem placet.* Brom. *N*
lum ingrediamini
Troch. *Diverſorium.* Phor. *Ratum eſto.* Brom. *F*
autem die,
Cùm ab opere vacandum erit, uſque domi deſid
tis:
Nobis verò exire quò lubeat, jus, atq; æquum e
Dor. *Age,*
Nihil refragamur. Brom. *Tum ut pecunia,*
Troch. *Familiaris, atque facultatum omnium*
Penès nos adminiſtratio ſit, & cuſtodia.
Dor. *Iſtuc quanquam durum, concedimus tam*
Niſi quid diſſentis, Phormio. Phor. *Agedum, plac*
Brom. *Poſtremo, objurgati, & pulſati etiam, p*
tienter feratis,
Omniſque vobis muſſitanda ſit injuria.
Phor. *Hui! iniquum id quidem.* Per. *Iniquum*
hem, ut lubet; nihil
Moramur. Dor. *Mea Perilla, quieſce: faciem*
pol omnia.
Per. *Nihil etiam audio ipſum.* Phor. *Perii.* Pe
Hem, quid taces? Phor. *Age,*
Aſſentior; ſiquidem huc me compellit neceſſit
Troch. *Durum, ut aiunt, telum.* Brom. *Jovem igit*
lapidem jurate, vos
Hæc religiosè ſervaturos omnia.

D

or. Juramus: firma atq; inviolata ſunto. Brom.
Nunc
omnum rectà hinc concedite, Dimet.
t ad opus vos conferte: nos ſequemur protinus.
er. A nobis exemplum petite mulierculæ,
uæ ignavos, aut decoctores habetis Catal.
laritos: & quo pacto emendandi ſint diſcite.
c tandem ludicra hæc ſpectâſſe proderit
obis. Brom. *Nihil eſt quòd expectetis ampliùs:*
acta, & tranſacta jam ſunt omnia: nos maritos Catal.
quimur. Valete, & ſi placuimus, PLAUDITE.

FINIS.

Thomas Williams

Thomas Williams

his Book

1726